

Quityi nu nguscua San Juan ñi'ya ngua cha' ji'i Jesús

Ngua nu sca ti Sñi'ycui' Ndyosi ñati

¹ Nu ngua tya clyo la ndi'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a ndi'i yu nu laca tyucui cha' ji'i ycu'i Ndyosi; nguti'i yu bi' lo'o ycu'i Ndyosi. Nu yu nu laca cha' bi', stu'ba ntsu'u cha' ji'i yu lo'o ycu'i Ndyosi.

² Stu'ba ti nguti'i yu bi' lo'o ycu'i Ndyosi nu ngua tya clyo la.

³ Lo'o yu bi' ngüiñá Ni lcaa lo na; ni sca na nu ntsu'u chalyuu, ná ngüiñá Ni ji'i si ná lo'o yu bi'.

⁴ Ca slo ycu'i Ndyosi ndu'u yu bi' yaa cha' caca tso'o cresiya ji'i ñati chalyuu na. Ngua'ni yu cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha' liñi, xqui'ya xee nu ta Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na.

⁵ Ña'a ti tya ntyiji'i xee bi' su talya nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu' cuxi, cha' ná caca ji'i ngu' cuxi xubi' xee bi'.

⁶⁻⁷ Nda ycu'i Ni ji'i Juan cha' chcu'i lo'o ñati cha' ji'i xee nu cua ta ti Ni cha' tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati. Cua yaa Juan cha' ta cha' bi' lo'o ñati, cha' xñi lcaa ñati cha' ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' nu nchcu'i Juan lo'o ngu'.

⁸ Si'i nu xee nu nda ycu'i Ndyosi laca ycu'i Juan, na yaa ti Juan cha' culu'u cha' bi' ji'i ñati.

⁹ Nu laca xee nu chañi ca, cua lijya yu bi' lo yuu cha' ta xee nu caca tyu'ú ne' cresiya ji'i cua ña'a ca ñati.

10 Ndi'j̄i yu bi' lo yuu, la cui' ti cha' nu cua nda ycu' Ni lo'o ñati. Lo'o yu bi' ngüiñá Ni chalyuu, pana ná ndyuloo ñati chalyuu ji'j̄i yu bi' li'.

11 Yaa yu bi' chalyuu su laca tyi nquicha', lo'o jua'a ñati chalyuu nu ngüiñá yu, ná ndyuloo ngu' ji'j̄i yu.

12 Pana ndi'j̄i xi ñati nu cua ngusñi cha' ji'j̄i yu, jlya ti' ngu' bi' ji'j̄i yu li'; ji'j̄i ñati bi' nda Ni chacuayá' cha' caca ngu' bi' sñi' ycu' Ndyosi.

13 Lo'o ñati nu laca sñi' ycu' Ndyosi ni, ná nclya ngu' bi' ñi'ya nu nclya scaa sñi' ñati; sñi' ycu' Ndyosi laca ngu' bi', si'i sca ñati chalyuu laca nu ndu'ni cucui cresiya ji'j̄i ngu' bi'.

14 Ngua yu bi' ñati, la cui' yu nu laca cha' ji'j̄i ycu' Ndyosi. Stu'ba ti nguti'j̄i yu lo'o na nde chalyuu. Cua na'a ya ji'j̄i yu cha' tlyu tsa cha' ntsu'u ji'j̄i yu, cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi. Xcu' tso'o tsa ndu'ni yu lo'o na, xcu' cha' liñi nchcui' yu.

15 Nde laca cha' nu nchcui' Juan cha' ji'j̄i nu Jesús bi'. Cuij̄i nchcui' Juan li':

—Nu nde laca nu qui'yu nu ni na' ji'j̄i mā cha' tyu'u tucua tiya' la nde chalyuu —nacu' Juan—, masi tlyu la cha' ntsu'u ji'j̄i ycu' yu que na'. Jua'a ni na' ji'j̄i mā, cha' nu lo'o bilya cala na' cua lu'ú ycu' yu.

16 Lcaa na tsiya' ti ntsu'u ji'j̄i Jesús, lo'o lcaa tsa ndyiji cha' tso'o ji'na xqui'ya Jesús.

17 Cua sa'ni nda jyo'o Moisés cha' lo'o ñati, lcaa ña'a cña nu ntsu'u cha' cua'ni ñati cuentya ji'j̄i ycu' Ndyosi. Pana nu lo'o yaa Jesucristo ni, xa' ña'a ngua'ni Ni; nda tsa Ni cha' xlya'be ji'na, ngulu'u Ni cha' liñi ji'na li'.

18 Ni sca ñat̄i ná na'a ngu' j̄i'̄i ycu' Ndyosi; sca ti Jesús nu ngul̄u'u j̄i'na ñat̄i chalyuu na ñi'ya laca ycu' Ndyosi. Lo'o nu Jesús bi' ni, laca yu nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi, nu tyaca'a tsa j̄i'̄i Ni.

Nchcuane ngu' judío j̄i'̄i Juan Bautista: “¿Tilaca laca nu'u?”

19 Nda Juan cha' lo'o tyūu tya'a sti jo'ó lo'o ngu' xirta; ngutu'u ngu' nde quich̄i Jerusalén, ndyalaa ngu' su ndi'̄i nu Juan bi' li'. Cua ngulo ngu' judío nu ndi'̄i ca bi' cña j̄i'̄i ngu' bi', cha' cāa ngu' slo Juan cha' xcuane ngu' j̄i'̄i Juan tilaca laca.

20 Ná ntyuju'u ti' Juan; liñi nda cha' lo'o ngu' cha' si'i ycu' laca Cristo, nu ñat̄i tlyu nu nda Ni j̄i'̄i cha' cāa nde chalyuu.

21 —¿Tilaca laca nu'u lacua? —nacuī ngu'—. ¿Ha jyo'o Elías laca nu'u?

—Si'i bi' laca na' —nacuī Juan.

—Cua tyu'u tucua ti sca nu cusu' nu chcu' cha' j̄i'̄i ycu' Ndyosi lo'o ya, nti' ya —nacuī ngu'—. ¿Ha si'i nu bi' laca nu'u?

—Si'i na' —nacuī Juan li'.

22 —¿Tilaca ta laca nu'u? —nacuī ngu'—. Ntsu'u cha' xacuī ya cha' j̄i'̄i ñat̄i nu ngulo cña j̄i'̄i ya cha' cāa ya ca nde. ¿Ñi'ya cha' nchcu' ta nu'u cha' j̄i'̄i ycu' ca?

23 Li' nguxacuī Juan cha' j̄i'̄i ngu' bi':

—Ndi'ya cha' ndu'ni na' lo'o cuī nchcu' na' nda na' cha' lo'o ñat̄i su ndu' na' ne' quix̄i': “Xquiñi clya mā tyucuī su cāa nu Xu'na na”. Bi' laca sca cha' j̄i'̄i ycu' Ndyosi nu cua nchcu' jyo'o Isaías lo'o ngu' sa'ni.

24 Lo'o xi ngu' fariseo nguti'i laja ngu' nu yaa slo Juan. Tacati tsa ndu'ni ngu' bi'.

25 Nhcui' ngu' bi' lo'o Juan li':

—¿Ni cha' laca ndu nu'u ntyucuatya nu'u ji'i ngu' si si'i nu ñati tlyu bi' laca nu'u, si si'i jyo'o Elías laca nu'u, si si'i nu cusu' nu hcui' cha' ji'i ycui' Ndyosi laca nu'u?

26 —Lo'o hitya ti ntyucuatya na' ji'i ngu' —nacui Juan—. Pana ndu chaca ñati slo cu'ma juani, masi ná nslo ma ji'i yu bi'. Tiya' la yaa nu ndu bi' nde chalyuu, na' ngula yala la; pana tlyu la cha' nu ntsu'u ji'i ycui', sube la cha' jna' —nacui Juan ji'i ngu'—.

27 Tso'o tsa cña ngujui 'na nti' na' —nacui—, masi caña nu ntsu'u quiya' ñati bi' sati' na' juata.

28 Jua'a ngua nde loyuu su cuentya Betábara, ca su ndu Juan ntyucuatya ji'i ngu'. Nde chaca tsu' sta'a Jordán ntsu'u Betábara bi'.

Nu msta lu'ú cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati

29 Ca chaca tsá na'a Juan cha' cua lijya ti Jesús slo. Lo'o li' nacui Juan ji'i ñati nu ndu slo:

—Ña'a tso'o ma ji'i nu cusu' cua —nacui—. Cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'i nu cua cha' caca yu sca msta lu'ú, cha' cuityi lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati chalyuu —nacui—.

30 Cha' ji'i yu bi' nhcui' na', nu lo'o ni na' ji'i ma cha' cua tyu'u tucua ti sca ñati loyuu re. Tlyu la cha' ji'i yu bi' que na', masi tiya' la ndu'u tucua bi'. Jua'a ni na' ji'i ma cha' nu lo'o tya lyiji cala na', cua lu'ú yu bi'.

31 Lo'o na' ni, ná ndyuloo na' ji'í ycuí' yu bi'; pana cua yaā na' ntyucuatya na' ji'í ñati' lo'o hitya ti cha' caca tyuloo ngu' Israel ji'í yu bi'.

32 Chaca quiya' tso'o tsa nchcui' Juan cha' ji'í Jesús lo'o ngu':

—Cua na'a na' lo'o ngutu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi nde cua yaā ngua'ya lo Jesús ñi'ya nda'ya sca paloma —nacui—.

33 Ná ndyuloo na' ji'í Jesús clyo, pana ycuí' Ndyosi laca nu ndacha' cha' bi' 'na, ycuí' Ndyosi laca nu ngulo cña jna' cha' tyucuatya ji'í ngu'. Ndi'ya nchcui' Ni lo'o na': “Lo'o ña'a nu'u cha' lijya nda'ya Xtyi'i ycuí' Na' lo sca ñati”, nacui Ni, “li' caca cuayá' ti' nu'u cha' yu bi' laca nu tyucuatya ji'í ngu' lo'o Xtyi'i ycuí' Na', nga'aa si'i lo'o hitya ti”.

34 Ycuí' ti na' cua na'a na' ji'í cha' bi'. Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma, cha' yu bi' laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi; na cua ngusubi Ni ji'í yu bi'.

Ñati nu ndyaca tsa'a ji'í Jesús nu ngua clyo

35 Ngua chaca tsa, xa' ndu Juan, ndu lo'o tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í; yaā Jesús li'.

36 Na'a Juan ji'í yu, lo'o li' nchcui' Juan cha' ji'í Jesús:

—Nu cua caca msta lu'ú nu cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'í cha' cajaa yu xqui'ya na.

37 Lo'o ndyuna nu tucua tya'a ngu' bi' cha' nu nacui Juan, li' ndyaa lca'a ngu' bi' ji'í Jesús.

38 Nguxtyacui Jesús tyucuii su yaā, na'a yu cha' lca'a ngu' bi' ji'í. Li' nchcuane Jesús ji'í ngu':

—¿Na laca tsaana cu'ma?

—Mstru —nacui ngu' ji'í Jesús—, ¿macala ndi'í nu'u?

—Caa na'a ma xi 'na —nacui Jesús li'.

³⁹ Bi' cha' ndyaa ngu' ni'i ca su ndyalaa Jesús, ndyaa chcu' ngu' lo'o yu. Ngua hora cua jacua nde ngusij lo'o ndyalaa ngu' ca bi', lo'o li' ndyanu ngu' lo'o yu tyucui nde ngusij.

⁴⁰ Ngua tucua tya'a ñati nu ngutu'u lca'a ji'i Jesús li', nu lo'o cua ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Juan lo'o ngu'. Tsaca yu bi' nu naa Andrés, tya'a ngula Simón Pedro laca.

⁴¹ Hora ti ndyaa Andrés ndyaana ji'i tya'a, la cui' nu Simón bi'. Li' nchcui' Andrés lo'o:

—Cua nquijeloo ji'i ya ñi'ya nu laca Cristo, nu ñati tlyu nu nda Ni ji'i lijya nde chalyuu —nacui'.

⁴² Lo'o li' ndyaa lo'o ji'i Simón ca slo Jesús. Ña'a tsa Jesús ji'i Simón bi', ndi'ya nacui' yu ji'i li':

—Simón naa nu'u —nacui'—, sñi' Jonás laca nu'u; pana Cefas ca naa nu'u nde loo la —ñi'ya nti' na chcu' na cha'cña ji'na: sca quee; stu'ba ti ndyu'u cha' bi' lo'o Pedro.

Ngusi'ya Jesús ji'i Felipe lo'o ji'i Natanael

⁴³ Ca chaca tsa, li' ngua ti' Jesús tyaa yu nde Galilea. Li' ndyacua tya'a yu lo'o sca nu qui'yu nu naa Felipe:

—Ya'a nu'u lo'o na' —nacui' Jesús ji'i Felipe li'.

⁴⁴ La cui' ngu' Galilea laca Felipe bi', jua'a laca Andrés lo'o Pedro; quichi Betsaida laca quichi tyi ngu'.

⁴⁵ Li' ndyaa Felipe cha' chcu' lo'o Natanael tya'a ndya'a nu Felipe bi':

—Cua na'a ya ji'i Cristo, nu ñati tlyu nu cua sa'ni nguscua jyo'o Moisés cha' ji'i lo quityi ji'i ycui' Ndyosi —nacui' Felipe—. La cui' cha' ji'i yu bi' cua nchcui' lca'a jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycui'

Ndyosi sa'ni. Jesús naa yu bi', sñi' sca nu naa José. Nazaret laca quichì tyi yu.

⁴⁶ —¿Ha tso'o quichì bi'? —nacui Natanael—. ¿Ha ntsu'u ñatì tso'o nde quichì Nazaret bi'?

—Yaa na'a nu'ù xi jì'ì lacua —nacui Felipe.

⁴⁷ Lo'o na'a Jesús cha' lijya Natanael slo, li' nacui:
—Nde cua lijya sca ngu' Israel nu chañi cha' ndyu'ni tlyu jì'ì ycuì' Ndyosi. Ná ntsu'u cha' cuiñi jì'ì yu jua tsiya' ti.

⁴⁸ Nchcuane Natanael jì'ì Jesús li':

—¿Ñi'ya ngua jinu'ù, cusu', cha' ndyuloo nu'ù jna'?

Li' nacui Jesús:

—Lo'o tya lyiji chcuì' Felipe lo'o nu'ù, tya li' na'a na' jinu'ù ca su ndu ne' yaca quityi ca bi'.

⁴⁹ —Mstru —nacui Natanael—, chañi cha' nu'ù laca nu sca ti Sñi' ycuì' Ndyosi, nu'ù laca Rey nu laca loo jì'ì ngu' Israel.

⁵⁰ Lo'o li' nguxacui Jesús cha' jì'ì Natanael:

—¿Ha bi' cha' jlyu ti' nu'ù jna' —nacui yu—, xqui'ya cha' cua nchcuì' na' lo'o nu'ù cha' cua na'a na' jinu'ù ca ne' yaca quityi bi'? —nacui—. Cha' xca ti laca bi', tonu la cha' ña'a nu'ù nde loo la.

⁵¹ Lo'o li' nacui Jesús jì'ì ngu':

—Ta na' sca cha' liñi lo'o ma juani —nacui yu—. Nde loo la ña'a ma cha' tyucua yaala ca su ntucua ycuì' Ndyosi nde cua. Li' caca cuayá' ti' ma cha' cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñatì chalyuu. Lo'o ca su tyu na' bi', ca bi' ña'a ma jì'ì ngu' xca nu ndi'ì slo ycuì' Ndyosi; tya'a ngu' bi', tyacui ngu' bi' nde cua, ca'ya ngu' bi' nde su tyu na'.

2

Ndyaa Jesús su ngujui clyo'o ngu'

¹⁻² Lo'o ngua sna tsa, li' ndyaa xtya'a Jesús su ngujui clyo'o ngu' ca quichi Caná nde loyuu su cuentya Galilea. Lo'o jua'a cua nguane ngu' jil'i Jesús lo'o jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, bi' cha' lo'o ngu' bi' ndyaa ngu' ta'a.

³ Lo'o li' nga'aa ngujui vino co'o ngu' nu ndi'i ta'a bi', ndye bi'. Li' ndyaa xtya'a Jesús ndyaa cache' jil'i yu:

—Cua ndye vino ndyo'o ngu' —nacu'i.

⁴ Nguxacu'i Jesús cha' jil'i xtya'a li':

—¿Ha cña 'na laca cua? Tya lyiji tyalaa hora cha' culu'u loo na' jil'i ñati tilaca laca na'.

⁵ Masi jua'a nchcui' yu, ndi'ya nchcui' xtya'a yu lo'o msu li':

—Cua'ni mā ñi'ya nu ñacu'i yu cha' cua'ni mā —nacu'i.

⁶ Nde cua ti ndu scuá tya'a quityu' hitya, quityu' tonu ndya' lo'o quee laca bi'. Lo'o ngutsa'á quityu' bi', ntsu'u masi jacuayala litro, masi sca siyentu litro hitya, cha' cua laca cña nu ntsu'u jil'i ngu' judío bi', cha' qui'í quiya' ngu' lo'o tsa'a ngu' ni'í.

⁷ Li' nacui' Jesús jil'i msu bi':

—Cua'ni cha'á mā quityu' cua lo'o hitya.

Ngua'ni cha'á ngu' quityu' bi' ña'a cuayá' nu ngutsa'á tso'o.

⁸ —Culo mā xi hitya —nacui' Jesús li'—. Yaa lo'o mā jil'i cha' co'o nu ñati nu ndyu'ni ta'a re.

Jua'a ngua'ni ngu' li', nda ngu' xi hitya co'o ngu'.

⁹ Ndyo'o cuayá' nu laca loo jil'i ta'a bi', lo'o li' vino ndyaca. Ná jlo ti' nu cusu' bi' macala ngutu'u vino bi', msu ti jlo ti' cha' hitya ndyaa ndyiqui'ya ngu'

tsa laca vino bi'. Li' ngusi'ya nu laca loo ji'i ta'a bi' ji'i cutsii, nchcui' lo'o:

¹⁰ —Xa' ñati ni —nacui—, xcui' vino nu tso'o la laca nu nda ngu' ndyi'yu ñati lo'o nxana ti ta'a; ña'a cuayá' nu nguaala' ti' ngu' cha' ndyo'o tsa ngu' vino bi', ca li' nda ngu' vino cuxi la cha' co'o ngu' nu ndi'i ta'a —nacui nu laca loo ji'i ta'a ji'i cutsii—. Pana nu'u ni, masi cua tye ti ta'a, hasta li' nda nu'u vino nu tso'o la cha' co'o na. Tso'o tsa bi'.

¹¹ Ca quichi Caná nde loyuu su cuentya Galilea ngua cha' bi' lo'o nguxana ngua'ni Jesús cha' tlyu cuentya ji'i ycui' Ndyosi. Lo'o cha' tlyu bi' ngulu'u loo ycui' Jesús ji'i ngu', cha' ña'a ngu' cha' tlyu tsa cha' nu ntsu'u ji'i ycui' yu. Bi' cha' nguxana ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu, jlya ti' ngu' ji'i ycui' ca Jesús.

¹² Tiya' la li' ngutu'u Jesús ndyaa yu nde quichi Capernaum. Ndyaa yu lo'o xtya'a yu, lo'o ngu' qui'yu tya'a yu, lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu ndyaa ngu'; pana xti ti tsa ndyanu ngu' ca bi'.

Ngulo'o Jesús ji'i ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

¹³ Cua ngulala ti ta'a pascua ji'i ngu' judío bi', lo'o li' ndyaa Jesús ta'a nde Jerusalén.

¹⁴ Ndyaa Jesús ne' laa tonu ca bi', lo'o li' na'a yu cha' ndi'i tsa ngu' ndyu'ni ngu' ngana ne' laa bi'; ndujui' tsa ngu' toro, ndujui' ngu' xlya', ndujui' ngu' paloma cha' caca msta ji'i ngu' ne' laa. Lo'o jua'a nga'a ngu' nu ndu'ni ngana ji'i ñati lo'o nchcutsa'a ngu' cñi nu cua'nijo'o ji'i ngu' ne' laa, ntucua ngu' bi' to' mesa ji'i ngu'.

¹⁵ Lo'o li' ngusñi Jesús sca reta cha' quiji'i yu ji'i ngu' nu ndyu'ni ngana bi', cha' culo'o yu ji'i ngu' bi' tyu'u ngu' to' laa bi'; lo'o xlya' ji'i ngu', lo'o

toro ji'í ngu', lo'o lcaa yu'ba ji'í ngu', ngulo'o yu ji'í ngu' ndu'u ngu' nde liya'. Li' nguxlyú yu mesa su ntucua ngu' nu nchcutsa'a cñi, nchcuaa yu ji'í cñi bi'.

¹⁶ Li' nacui Jesús ji'í ñati nu ndujui' paloma bi':

—Yaa lo'o ma ji'í yu'ba cua nde liya' —nacui yu—. Nga'aa cua'ni ma cha' ni'í lcaya' caca ni'í tlyu re ji'í Sti na'.

¹⁷ Li' ndyi'u ti' nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ji'í sca cha' nu nscua lo quityi ji'í ycui' Ndyosi cua sa'ni la: “Caca ñu'u ti' na' cha' tiji' tsa ti' na' ji'í ni'í su laca tyi nu'u”, nacui quityi bi'.

¹⁸ Ñasi' tsa ngu' judío li', bi' cha' nchcuane ngu' ji'í Jesús ndi'ya:

—¿Tilaca laca nu nda chacuayá' cha' cua'ni nu'u jua'a? ¿Ñi'ya cua'ni nu'u cha' jlya ti' ya hi'?

¹⁹ —Cuityi ma ni'í re —nacui Jesús—, lo'o li' chu' sna tsá xa' cuiñá na' ji'í chaca quiya'.

²⁰ Li' nacui ngu' ji'í Jesús:

—Tu'ba ntucua scúa yija ndye ndya' laa tlyu re —nacui ngu'—. ¿Ha taca jinu'u cuiñá ji'í chaca quiya' chu' sna tsá ti'?

²¹ Pana si'í cha' ji'í laa tlyu nchcui' Jesús, masi nda yu sca cha' lo'o ngu' ñi'ya nu caca ji'í ycui' ca yu, ñi'ya nu tyu'ú ycui' chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu.

²² Bi' cha' lo'o cua ndyu'ú Jesús chaca quiya', li' ndyi'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í ñi'ya nu nacui Jesús ji'í ngu' tsá bi'; li' jlya ti' ngu' cha' nu nscua lo quityi ji'í ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni, lo'o jua'a jlya ti' ngu' ña'a cha' nu nda Jesús lo'o ngu' tya li'.

Jlo ti' Jesús ñi'ya nu ntsu'u tyiquee lcaa ñati

23 Lo'o ndi'í Jesús Jerusalén ta'a pascua bi', li' nxana quiña'a ñati' jlya ti' ngu' cha' ji'í ycuí' yu, nu lo'o cua na'a ngu' lcaa cha' tlyu nu ngua'ni yu.

24 Pana jlo ti' Jesús cha' ná jlya tso'o ti' ngu' ji'í, cha' tso'o tsa ndyuloo yu ji'í ngu', lcaa ña'a cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'í scaa ñati'.

25 Ná ntsu'u cha' cacha' xa' ñati' ji'í yu ñi'ya ntsu'u cresiya ji'í scaa ngu', cha' jlo tsa ti' ycuí' ca yu ñi'ya ntsu'u cresiya ji'í lcaa ñati'.

3

Jesús lo'o Nicodemo

1 Ntsu'u sca ngu' cusu' ji'í ngu' judío nu naa Nicodemo, ngu' fariseo laca. Lo'o ngu' fariseo ni, tacati tsa ndu'ni ycuí' ngu', nti' ngu'.

2 Ndyaa nu cusu' bi' sca talya su nga'a Jesús:

—Mstru Jesús —nacuí—, jlo ti' ngu' cha' nu'u laca sca mstru nu nda ycuí' Ndyosi ji'í lijya chalyuu, cha' ná ngua jinu'u cua'ni ni sca cha' tlyu si ná nxtyucua ycuí' Ndyosi jinu'u. Ná nchca ji'í ñati' chalyuu cua'ni ngu' jua'a —nacuí Nicodemo ji'í Jesús.

3 Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'u juani: ndu'ni ycuí' Ndyosi Sti na' cha' cala ñati' chaca quiya', si nti' ngu' xñi ngu' cha' ji'í ycuí' Ni cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'í ngu' —nacuí.

4 —¿Ñi'ya caca cala na chaca quiya' si cua cusu' na? —nacuí Nicodemo ji'í Jesús— ¿Ha taca tyati' na ne' xtya'a na chaca quiya' cha' xa' cala na? —nacuí.

5-6 —Ta na' sca cha' liñi lo'o nu'u juani —nacuï Jesús—. Ñati laca nu nclya lo'o ndu'ni cala ñati chalyuu ji'i, pana Xtyi'i ycuï' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' cha'a cresiya ji'i ngu' —nacuï Jesús—. Ntsu'u cha' caca cucui cresiya ji'i ma si cua nti' ma cha' culo ycuï' Ndyosi cña ji'i ma. Ntsu'u cha' tyu'u ma lo hitya, lo'o jua'a ntsu'u cha' tyanu Xtyi'i ycuï' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma —nacuï Jesús ji'i Nicodemo—.

7 Ná culacua tsa ti' nu'u cha' nchcui' na' lo'o nu'u cha' ntsu'u cha' cala ñati chaca quiya'.

8 Cui'i ni, nchca cui'i macala su nti'; masi nduna na cha' ndañi nchca cui'i li', pana ná nchca cuayá' ti' na macala ngutu'u, ma nde tsa cui'i bi' li' —nacuï yu—. La cui' jua'a laca lo'o Xtyi'i ycuï' Ndyosi, ná nchca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu ndu'ni Ni cha' caca cui cresiya ji'i ngu' —nacuï Jesús ji'i.

9 —¿Ñi'ya jua'a? ¿Ñi'ya caca cha' bi'? —nacuï Nicodemo li'.

10 Li' nguxtyacui Jesús cha' lo'o:

—¿Ha si'i mstru cusu' laca nu'u ji'i ngu' judío? ¿Ni cha' laca ná nda nu'u cuentya ji'i cha' bi' lacua? —nacuï yu—.

11 Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o nu'u. Nu cuare, liñi nchcui' ya ji'i sca cha' nu cua jlo ti' ya, sca cha' nu cua na'a ya, pana ná ntucua ma tsiya' ti cha' nu nchcui' ya —nacuï yu—.

12 Ntsu'u cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma cuentya ji'i chalyuu re, pana ná jlya ti' ma cha' bi'. ¿Ñi'ya caca cha' jlya ti' ma jna' si chcui' na' lo'o ma scaa cha' nu ntsu'u ji'i ycuï' Ndyosi nu laca loo? —nacuï Jesús ji'i Nicodemo—.

13 'Bilya tsa_a ni tsaca ñati_i ca slo ycu_i' Ndyosi. Sca ti na' nu nda ycu_i' Ndyosi 'na lijya_a cha' caca na' ñati_i, cua ndya'a_a na' cajua, cha' cajua laca tyi na'.

14 Lo'o nguti'i_i jyo'o Moisés nde nati_i btyi bi' cua sa'ni la, ngusicua_a yu ji'i_i sca cuaña chcu_a nu ndacui chu' yaca cha' ña'a_a ngu' cuaña bi', cha' caca jo'o ji'i_i quicha nu ntsu'u ji'i_i ngu' bi' —nacui Jesús—. Ñi'ya_a nu ngusicua_a ji'i_i cuaña bi', jua'a_a nga'a_a cha' sicua_a ngu' jna' lo crusi, na' nu lijya_a cha' caca na' ñati_i.

15 Lo'o li' cua ña'a_a ca cu'ma_a nu xñi ma_a cha' jna', li' caja chalyuu tso'o ji'i_i ma_a, chalyuu nu ná nga'a_a cha' tye —nacui Jesús ji'i_i Nicodemo—.

Ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a_a Ni ji'i_i ñati_i

16 'Ntsu'u tsa tyiquee ycu_i' Ndyosi ña'a_a Ni ji'i_i ñati_i chalyuu, bi' cha' cua nda ycu_i' Ni jna' nu laca Sñi' ycu_i' ca Ni lijya_a na' chalyuu. Ná tsa_a ñati_i ca bilyaa si xñi ngu' cha' jna', nu laca sca ti Sñi' ycu_i' Ndyosi; caja chalyuu tso'o ji'i_i ngu' bi', chalyuu nu ná nga'a_a cha' tye —nacui Jesús—.

17 Si'i cha' sta ycu_i' Ndyosi Sti na' qui'ya ji'i_i ñati_i chalyuu nda Ni jna' lijya_a na' chalyuu, na cua lijya_a na' cha' cuityi_i na' qui'ya nu ntsu'u ji'i_i ñati_i chalyuu; bi' cha' cua nda Ni jna' lijya_a na' —nacui Jesús—.

18 'Ná xcube' ycu_i' Ndyosi ji'i_i cua ña'a_a ca ñati_i nu xñi cha' jna'. Cua ngua'ni cuayá' Ni ji'i_i lcaa ñati_i nu ná nxñi cha' jna', cha' xcube' Ni ji'i_i ngu', cha' ná ntaja'a_a ngu' jlya ti' ngu' jna' cha' laca nu sca ti Sñi' ycu_i' Ndyosi —nacui Jesús—.

19 Na cua nda ycu_i' Ndyosi xee lijya_a lo yuu, pana ná ntaja'a_a ñati_i chalyuu tyi'i_i su xee bi'. Ntsu'u tsa ngu' nu ndiya la ti' tyi'i_i ngu' su talya ña'a_a, cha'

xña'a tsa ngu' bi'; bi' cha' ntsu'u qui'ya nu ngusta Ni ji'i ngu' bi'.

²⁰ Ná nti' nu ñati xña'a bi' cha' ta ycuí' Ndyosi xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ngu'. Tyijyu' ti ndya'a ngu' bi' su ná ña'a xa' ñati ji'i ngu', xqui'ya cha' xcuí' cha' cuxi ndu'ni ngu' bi' —nacuí Jesús—.

²¹ Ñati nu xñi lcaa cha' liñi nu nda Ni lo'o ñati ni, nda ycuí' Ndyosi xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ngu' bi'. Ndi'i ngu' su xee bi', cha' taca ca jlo ti' xa' ñati cha' ndyu'ni ngu' bi' cua ña'a ca cña nu nclyo ycuí' Ndyosi ji'i ngu'.

Xa' nda Juan Bautista cha' ji'i Jesús lo'o ñati

²² Tiya' la li' ndyaa Jesús, ndyaa lo'o ñati nu ndyaca tsa'a ji'i yu, nguti'i ngu' xi nde loyuu su cuentya Judea. Ntyucuatya Jesús ji'i ngu' ca bi'.

²³ Lo'o jua'a nga'a Juan cacua ti, cha' lo'o tya ntyucuatya Juan ji'i ngu'. Sca se'i su naa Enón, ca bi' ngutu Juan, cacua ti ji'i sca se'i su naa Salim. Ca bi' ntyucuatya ji'i ngu' cha' ca bi' ntsu'u tsa hitya. Ndyaa tsa ngu' cha' tyucuatya ji'i ngu'.

²⁴ Tya lyiji su'ba ngu' ji'i Juan ne' chcuá tyempo bi'.

²⁵ Lo'o li' nda xi ngu' judío cha' cusuu lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Juan; nguxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu' ñi'ya nu tso'o la cua'ni ngu' cha' caca lubii cresiya ji'i ngu' cuentya ji'i ycuí' Ndyosi.

²⁶ Bi' cha' yaa ngu' slo Juan cha' chcuí' ngu' lo'o: —Mstru —nacuí ngu'—, nu ñati nu yaa slo nu'u nde chaca tsu' sta'a Jordán tya tsubi' la, la cui' nu nacuí nu'u cha' loo la laca ycuí' yu, cua ndyalaa yu bi' ntyucuatya yu ji'i ñati nde tsu' re juani. Ndyaa tsa ngu' slo.

27 Li' nguxacui Juan cha' ji'i ngu' bi':

—Tsa lo cua ti cña nchca ji'i scaa na cua'ni na, tsa ña'a nu nda ycuí' Ndyosi chacuayá' cua'ni scaa na —nacui—.

28 Cua ndyuna ma ñi'ya nu ni na' ji'i ma tsubi' ti, cha' si'i na' laca Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti chalyuu. Cua laca ti cña ntsu'u jna' cha' yala la ngutu'u tucua na' loyuu re cha' quiñi tyucui su caa ycuí' —nacui Juan—.

29 Ñi'ya nu laca lo'o ngujui clyo'o ngu', sca ti nu cutsii bi' ngujui clyo'o lo'o nu cuxii; pana lcaa tya'a tso'o cutsii nu ndi' ca bi', tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu'. Ñi'ya lo'o chaa ti' ngu' ndi' ngu' lo'o ngujui clyo'o ngu', jua'a na' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' ña'a na' ji'i ngu' nu ndya'a lo'o Jesús —nacui Juan—.

30 Lo'o jua'a caca tlyu la ycuí' yu, sube la nscua cha' caca na' li'.

Nde slo ycuí' Ndyosi ngutu'u Jesús

31 Loo la laca ycuí' Cristo cha' ngutu'u yu nde cua ca su ntucua ycuí' Ndyosi, yaa yu nde chalyuu. Pana nu Juan ni, sñi' sca ñati chalyuu ngua bi'; nde chalyuu ntsu'u tyi, nchcui' ñi'ya nu nchcui' ñati ti. Nu Jesucristo ni, yaa yu bi' nde cua ca su ndi' ycuí' Ndyosi,

32 nda yu cha' liñi lo'o na cuentya ji'i lcaa na nu cua na'a yu, lcaa cha' nu cua ndyuna yu ca bi'. Pana ná ntaja'a ñati xñi cha' nu nda yu lo'o ngu'.

33 Si taquiya' na ji'i cha' nu nda Jesús, li' ndu'ni na lo'o tya'a na cha' liñi tsa laca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o na.

³⁴ Nda Ni ji'i nu Jesucristo bi' yaa chalyuu, lo'o jua'a xcui' cha' ji'i ycui' Ndyosi nda yu lo'o na xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi. Lo'o ycui' Ndyosi ni, ná ntsu'u cha' tye cha' ta Ni Xtyi'i ycui' Ni ji'na.

³⁵ Ntsu'u tsa tyiquee ycui' Ndyosi Sti yu ña'a Ni ji'i Sñi' Ni, la cui' Jesús bi'; lo'o jua'a lcaa chacuayá' nu ntsu'u ji'i ycui' Ni, la cui' ti cua nda Ni ji'i Sñi' Ni lijya.

³⁶ Lo'o xñi ñatj cha' ji'i Jesús, Sñi' ycui' Ndyosi, ná nga'a cha' tye chalyuu tso'o nu ta Ni ji'i ngu' bi'. Pana ñatj nu ná taquiya' tsiya' ti ji'i cha' nu nchcui' Jesús, ná ta Ni chalyuu tso'o ji'i ngu' bi'; xcube' tsa Ni ji'i ngu' bi' li'.

4

Nu cuna'a ngu' Samaria

¹ Lo'o li' ndyuna ngu' fariseo, nda ngu' cuentya cha' quiña'a la ñatj ndya'a lo'o Jesús cha' caca tsa'a ngu' ji'i yu, jua'a ntyucuatya yu ji'i ngu'; xti la ngu' ndi'i nu ndyaca tsa'a ji'i Juan.

² Pana si'i ycui' Jesús nu ntyucuatya ji'i ngu' bi'; nu ngu' cuañi' nu ndyaca tsa'a ji'i, bi' laca nu ntyucuatya ji'i ngu'.

³ Nu lo'o ngua cuayá' ti' Jesús cha' cua ndyuna ngu' fariseo cha' bi', li' ndu'u yu nde loyuu su cuentya Judea, ndyaa yu chaca quiya' ca loyuu su cuentya Galilea bi' li'.

⁴ Nu lo'o ndyaa Jesús tyucuij, nteje tacui yu nde loyuu su cuentya Samaria.

⁵ Li' ndyalaa yu quichj Sicar, sca quichj su ndi'i ngu' Samaria. Ndi'i quichj bi' lo yuu nu nda jyo'o Jacob ji'i jyo'o José sñi'.

6 Ca bi' ndu sca tyuu pilya nu nacui ngu' cha' tyuu ji'i jyo'o Jacob laca bi'. Nde hora ngua li', lo'o jua'a ngua cña' tsa Jesús tyucuij. Li' ndyaa tucua yu to' tyuu bi'.

7-8 Cua ndyaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lquichj, ndyaa ngu' cui'ya ngu' na cacu ngu'. Lo'o li' yaa sca nu cuna'a ngu' Samaria yaa qui'ya hitya.

—¿Ha ná ta xi hitya co'o na'? —nacui Jesús ji'i nu cuna'a bi'.

9 —Ngu' judío laca nu'u —nacui nu cuna'a bi'—, lo'o na', ngu' Samaria laca na'. ¿Ni cha' laca ndijña nu'u hitya jna' cha' co'o nu'u? —nacui nu cuna'a bi'.

Nacui jua'a cha' ná ntsu'u cha' ji'i ngu' Samaria lo'o ngu' judío tyempo bi'.

10 Li' nguxacui Jesús cha' ji'i nu cuna'a bi':

—¿Ha ná jlo ca ti' nu'u ña'a cha' tso'o nu nda ycu'i Ndyosi ji'i ñati? —nacui Jesús—. Si jlo ca ti' nu'u tilaca laca nu ngüijña hitya co'o jinu'u, ná tyiquee' chcu'i nu'u lo'o na' cha' ta na' hitya co'o ycu'i nu'u li' —nacui—, lo'o li' ta na' hitya co'o nu'u nu chañi ca cha' cua'ni cu'ú cresiya jinu'u.

11 —Cusu' —nacui nu cuna'a bi' ji'i Jesús—, qui'ñi tsa tyuu re; ná lo'o cubeta jinu'u —nacui—. ¿Ñi'ya caca culo nu'u hitya cha' cua'ni cu'ú nu'u 'na? —nacui—.

12 ¿Ha tlyu la nu'u que jyo'o cusu' Jacob ji'na nu nda tyuu re ji'i ya? —nacui—. Ndyi'yu jyo'o bi' hitya tyuu re, lo'o jua'a ndyi'yu sñi' yu, lo'o scu' ngu' ndyi'yu hitya re.

13 —Lo'o co'o ngu' hitya tyuu re —nacui Jesús—, xa' tyucua nguityi ngu' tiya' la —nacui yu—.

14 Lo'o co'o ngu' hitya nu ta na', nga'aa tyucua nguityi ngu' tsiya' ti li' —nacui—. Ta na' sca lo hitya co'o ngu' nu cua'ni cu'ú cresiya ji'i ngu'. Ndi'ya laca bi': ñi'ya si laca sca suu hitya nde ne' cresiya ji'i ngu', jua'a ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' li'.

15 Li' nguxacui nu cuna'a bi' cha' ji'i Jesús:

—Ta clya nu'u hitya bi' co'o na', cusu' —nacui—, cha' nga'aa tyucua nguityi na', cha' nga'aa ta cña 'na cha' caa qui'ya na' hitya ca nde.

16 Li' nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi':

—Yaa clya nu'u yaaqui'ya ji'i clyo'o cha' caa ca nde.

17 —Ná ntsu'u clyo'o na' —nacui nu cuna'a bi' li'.

—Liñi nchcui' nu'u lo'o na' cha' ná ntsu'u clyo'o nu'u —nacui Jesús li'—.

18 Cua ca'yu quiya' ngujui clyo'o nu'u sa'ni la, lo'o jua'a si'i clyo'o laca nu qui'yu nu nga'a lo'o nu'u juani —nacui—. Liñi tsa cha' nu nchcui' nu'u lo'o na'.

19 —Cusu' —nacui nu cuna'a bi'—, cua ngua cuayá' ti' na' juani cha' tii tsa nu'u; sca nu laca tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati laca nu'u —nacui—.

20 Ca'ya cua cua ni, tacati tsa ca'ya cua cua ji'i jyo'o cusu' ji'i ya, cha' nde bi' ti ngua'ni tlyu ngu' jyo'o bi' ji'i ycui' Ndyosi; pana xa' cha' nti' cu'ma ngu' judío, cha' nacui ma cha' ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi sca ti ca ne' laa tlyu ca Jerusalén.

21 —Cua'a jyaca nu'u jna' —nacui Jesús ji'i nu cuna'a bi'—. Cua ngulala ti tyempo cha' nga'aa

cua'ni tlyu ma ji'i ycuí' Ndyosi nde ca'ya tacati cua, ni si'i ca quichi Jerusalén —nacuí—.

22 Cu'ma ngu' Samaria ni, lo'o ndu'ni tlyu ma ji'i ycuí' Ndyosi ná nslo ma ti ji'i ndu'ni tlyu ma; pana ngu' judío cuare, nslo ya ti ji'i ndu'ni tlyu ya, cha' sca ngu' quichi tyi ya laca nu ñati tlyu nu cua'ni lyaá ji'i lcaa ñati —nacuí Jesús ji'i nu cuna'a bi'—.

23 Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyaca juani, cha' cua'ni tlyu ma ji'i ycuí' Ndyosi tyucui tyiquee ma. Lo'o jua'a xtyucua Xtyi'i ycuí' Ni ji'i ma li', cha' jua'a nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni na lo'o cua'ni tlyu na ji'i Ni.

24 Ná taca ña'a na ji'i ycuí' Ndyosi; ñi'ya laca sca xee nu tso'o tsa ntyiji'i lija, jua'a laca ycuí' Ndyosi. Ñati nu chañi cha' nti' ngu' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycuí' Ni, nga'a cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i Ni tyucui tyiquee ngu'; xtyucua Xtyi'i ycuí' Ndyosi ji'i ngu' bi' li'.

25 Lo'o li' nguxtyacui nu cuna'a bi' cha' lo'o Jesús chaca quiya':

—Nda na' cuentya cha' cua caa ti sca ñati tlyu nu ta ycuí' Ndyosi ji'i cha' caa chalyuu, nu caca naa Cristo —nacuí—. Lo'o caa yu bi', li' culu'u liñi yu lcaa cha' tucui ji'na.

26 Li' nacuí Jesús ji'i nu cuna'a bi':

—La cui' bi' laca na' nu nchcui' lo'o nu'u juani.

27 Li' xa' yaa ñati nu ndyaca tsa'a ji'i, ndube tsa ti' ngu' cha' ntucua Jesús ndya cha' lo'o sca nu cuna'a. Pana ná nchcuane ngu' ji'i nu cusu' bi': ¿Ni cha' nti' nu cuna'a cua lo'o nu'u? ¿Ni cha' nda nu'u lo'o nu cuna'a cua?

28 Li' ngusta nu cuna'a bi' te'i hitya lo yuu, ngutu'u ndyaa lquichi; ndyaa cho' ndyaa ndacha'

cho' ji'i ngu' quichi cha' tsa'a ngu' tsa'a na'a ngu' ji'i Jesús.

²⁹ —Cajua ti ndu sca ñati nu tii tsa —nacui nu cuna'a bi'—. Lcua ti lo cña nu ngua'ni na' yaa na' chalyuu, lcaa cha' bi' cua ndacha' nu cusu' bi' jna'. ¿Ha bi' nu laca Cristo nu ñati tlyu nu cua caa ti, nti' cu'ma?

³⁰ Li' ngutu'u ngu' ndyaa ngu' ca su ntucua Jesús.

³¹ Laja li' ndu ñati nu ndyaca tsa'a ji'i, tya'na nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' cacu yu xi tyaja.

—Mstru —nacui ngu'—, cacu nu'u xi.

³² —Cua nguaala' ti' na' —nacui Jesús li'—. Cua ntsu'u xi na ndyacu na' re nu ná nslo ma ji'i.

³³ Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lo'o tya'a ngu':

—¿Ha yaa ngu' yaa lo'o ngu' na cacu yu? —nacui ngu'.

³⁴ Ndi'ya nacui Jesús ji'i ngu' bi' li':

—Lo'o ndu'ni na' cña ji'i ycui' Ndyosi Sti na', li' ndyaala' ti' na' ñi'ya si cua ndyacu na', ñi'ya si cua ndyo'o na' hitya —nacui yu—. Nga'a cha' cua'ni tye na' cña nu nda Ni 'na lijyaa nde chalyuu —nacui—.

³⁵ ¿Ha ná chañi cha' nu nchcui' ngu' ndi'ya? “Lo'o caca jacua co', lo'o ti caca clacua” —nacui Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—. Pana chaca cha' ñacui na' ji'i ma juani, cha' xña'a ma xi ji'i ñati quiña'a jua nu cua lijya ti slo na —nacui—. Nti' tsa ngu' bi' cuna ngu' cha' nu chcui' na' lo'o ngu'. Ñi'ya laca sca xtya nu tso'o tsa ndyatsi, cha' cua ngulala ti caca clacua, jua'a laca ngu' bi'.

³⁶ Caja xcaya' msu 'na nu cua'ni clacua bi', ni ná nga'a cha' tye cña nu cua'ni msu bi'. Lo'o li' stu'ba

ti caca chaa ti' ngu' bi' lo'o ngu' nu cua ngusañi si'yu, la cui' ñati nu ngusañi cha' tso'o ji'i ycuí' Ndyosi lcaa su ndi'i ñati tya clyo la; stu'ba ti caca chaa ti' ngu' bi' lo'o ñati nu cua na'a lo'o ndyatí ca cha' bi' ne' cresiya ji'i ngu' —nacuí Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—.

³⁷ Chañi laca cha' nu nchcui' ngu': “Tsaca laca nu ndyataa nscua', chaca laca nu cua'ni clacua”.

³⁸ Nu cu'ma ni, cua ngulo na' cña ji'i ma —nacuí Jesús—, cha' tsa'a ma cua'ni tye ma sca cña nu bilya cua'ni ma, cha' tyaa ma tyaa lo'o ma ji'i ñati ca slo na', cua ña'a ca ñati nu xñi cha' 'na. Xa' ñati cua ngua'ni cña bi' yala la, lo'o juani ña'a ma ñi'ya nu ndu'u tucua cña nu ngua'ni ngu' tya li'.

³⁹ Lo'o jua'a tyuu tya'a ngu' Samaria, ngu' ca tyi ni, cua ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús xqui'ya cha' nu nda nu cuna'a bi' lo'o ngu': “Lcua ti lo cña nu ngua'ni na' yaa na' chalyuu, lcaa cha' bi' nchcui' nu cusu' bi' lo'o na'”, nacuí nu cuna'a bi' ji'i ngu'.

⁴⁰ Lo'o li' ndyalaa ngu' Samaria bi' ca su ntucua Jesús, tya'na nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' tyanu la xi quichi tyi ngu'. Bi' cha' ndyanu Jesús ca bi' tya tyucuaa tsá li'.

⁴¹ Lo'o ndyuna la ngu' cha' nu nda ycuí' Jesús lo'o ngu', cua quiña'a la ngu' ngusñi ngu' cha' ji'i yu.

⁴² Li' nacuí ngu' bi' ji'i nu cuna'a bi':

—Si'i xqui'ya nu'u ngusñi ya cha' ji'i yu juani. Na cua nchcui' ycuí' yu lo'o ya, bi' cha' jlya ti' ya cha' nu nchcui' yu; cua nda ya cuentya cha' chañi cha' laca nu cusu' re Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti cha' cua'ni lyaá ji'i lcaa ñati chalyuu.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sñi' ngu' laca cña

43 Lo'o ndu'u scua tucua tsā bi', li' ngutu'u Jesús loyuu su cuentya Samaria ndyaa nde loyuu su cuentya Galilea.

44 Cua nacuj yu cha' nga'aa ndu'ni chī ngu' loo ñatī tya'a quichī tyi ngu', si ta ñatī bi' cha' jilī ycui' Ndyosi lo'o ngu'; bi' cha' ndyaa yu nde Galilea chaca quiya'.

45 Lo'o cua ndyalaa yu nde loyuu bi', tso'o tsa nhcui' ngu' Galilea lo'o. Cua na'a ngu' bi' lcaa cña tonu nu ngua'ni Jesús nu lo'o ndyaa yu ta'a quichī Jerusalén bi', cha' lo'o ngu' bi' ndyaa ngu' ta'a.

46 Lo'o li' xa' ndyaa Jesús ca quichī Caná loyuu su cuentya Galilea chaca quiya'; quichī bi' ngua su ngüiñá Jesús vino lo'o hitya ti, cha' co'o ngu' nu nguti'ī ta'a bi'. Ca bi' ntsu'u sca ñatī tlyu nu ndya'a ne' xña jilī rey, pana quicha tsa sñi' ntsiya ca to' tyi nu cusu' bi' nde quichī Capernaum.

47 Lo'o cua ndyuna nu laca cña bi', cha' ngutu'u Jesús loyuu su cuentya Judea ndyalaa yu sca quichī cacua ti su ndi'ī nu cusu' bi', la cui' nde loyuu su cuentya Galilea, li' ndyaa nu cusu' bi' slo Jesús. Ndiñña tsa cha' clyu ti' jilī Jesús cha' tsaa yu quichī tyi nu cusu' bi', cha' tsaa yu cua'ni yu jo'o jilī nu piti quicha bi', cha' cua cajaa ti.

48 —¿Ni jacua' jlyu ti' mā jilī ycui' Ndyosi? —nacuj Jesús jilī nu cusu' bi' li'—. ¿Ha ná jlyu ti' mā cha' caca cua'ni Ni cña si ná lo'o cua'ni na' sca cña tonu cha' ña'a cui'ya mā xi jilī?

49 —Cusu' —nacuj nu laca cña bi' jilī Jesús—, cua'ni cha' tso'o tsaa nu'u to' tyi na' juani, nu lo'o bilya cajaa ti sñi' na'.

⁵⁰ —Tyaa nu'u ca to' tyi —nacui Jesús jii—, ca tso'o sñi' nu'u jua'a ti. Ná cajaa bi'.

Jlya ti' nu laca cña bi' cha' nu nchcui' Jesús lo'o. Li' ngutu'u nu cusu' bi' ndyaa quichi tyi.

⁵¹ Tyucuii bi' su ngxtyuu ndyaa, ndyacua tya'a lo'o msu jii:

—Tya lu'ú sñi' nu'u, cusu' —nacui msu jii—. Nga'aa cajaa bi' juani.

⁵² —¿Ni hora ngua tso'o la sñi' na'? —nchcuane nu laca cña bi' jii msu li'.

—Tya la caa, hora cua tsaca nde ngusii, li' ndyu'u tyique' jii —nacui msu jii.

⁵³ Li' ngua cuayá' ti' sti nu piti bi', cha' la cui' hora lo'o nchcui' Jesús lo'o cha' tyaca tso'o sñi', la cui' hora bi' ngua tso'o sñi'. Li' jlya ti' nu cusu' jii Jesús, lo'o jua'a jlya ti' lcaa ngu' nu ndi'i ca to'ni'i jii.

⁵⁴ Cua ngua tucua quiya' nu ngua'ni Jesús sca cña tonu cuentya jii ycui' Ndyosi nde loyuu su cuentya Galilea bi', tya lo'o ngxtyuu yu nde Galilea.

5

Ngu' nu nchcu' tyucui' nu ntsiya to' tayu'

¹ Chaca yija lo'o ngua ta'a nde Jerusalén cuentya jii ngu' judío, ndyaa Jesús ta'a chaca quiya' li'.

² Nde Jerusalén bi' ntsu'u sca to' lo'o quichi su naa to' lo'o jii xlya'. Ca bi' nscua sca tayu' piti, Betesda naa tayu' bi' cha'cña jii ngu' judío bi'.

³ Tyi'i ca to' tayu' piti bi' ndacui ca'yu tya'a corredor su ndi'i quiña'a tsa ngu' quicha; nu cuityi', nu cu' quiya', nu nchcu' tyucui', ndi'i ngu' ca bi'

ntajatya ngu' ña'a cuayá' nu quiña lo hitya tayu' bi'.

⁴ Nda ti' ngu' quichi bi', cha' tyijyu' ndacui cuayá' ti nda'ya sca xca ji'i ycu' Ndyosi nu yaa nde cua, ndyaa ne' hitya tayu' bi', cha' xquiña lo hitya bi'; nu quicha nu ndyaa yala la ndyaata chcu to' hitya bi' lo'o nguiña ca ti lo hitya, bi' laca nu ndyaca tso'o ji'i cua ña'a ca quicha nu ntsu'u ji'i, nacui ngu'.

⁵ Cua ntsiya sca nu quicha quiya' ca bi'; cua calaa tyii ntucua snu' yija ntsiya quicha.

⁶ Lo'o na'a Jesús ji'i nu quicha bi' ca su ntsiya, li' ngua cuayá' ti' yu cha' cua sa'ni ntsiya. Li' nchcuane Jesús ji'i nu quicha bi' si chañi cha' nti' tyaca tso'o.

⁷ —Cusu' —nacui ji'i Jesús—, ná tucui ntsu'u 'na nu caca xtyucua xi 'na cha' tsaa lo'o 'na to' hitya lo'o nguiña lo hitya bi'. Ndatu ca na' lo'o yala la ndyaa xi xa' ñati lo tayu' cua.

⁸ —Tyatu clya nu'u juani —nacui Jesús li'—, xcu' late' cua hi lo'o jaa' cua, tyaa lo'o ji'i to' tyi.

⁹ Lo'o li' jua'a ngua, hora ti ndyaca tso'o nu quicha bi'. Li' nguxana ndu'u ta'a, ndyaa lo'o ji'i jaa' ji'i. Tsa saru ngua li'. Tacati tsa tsá bi' ji'i ngu' judío, nga'aa ndu'ni ngu' cña li'.

¹⁰ Bi' cha' nhcui' nu ngu' judío bi' lo'o nu ngua quicha bi':

—Tsa nu ndi'i cña' ngu' laca juani —nacui ngu' bi' ji'i—. Ná ntsu'u chacuayá' jinu'u tsiya' ti cha' tya'a lo'o ji'i jaa' cua hi juani.

¹¹ Li' nguxtyacui nu ngua quicha cha' lo'o ngu':

—Nu ngua'ni jo'o 'na, bi' laca nu ngulo cña 'na cha' tya'a na' tyaa lo'u ji'i jaa' re toni'i 'na li' —nacu'i.

¹² —¿Tilaca ngulo cña hi cha' tyaa lo'o ji'i jaa' cua hi? —nacu'i ngu' bi'.

¹³ Ná jlo ti' nu ngua quicha quiya' bi' tilaca ngua'ni jo'o ji'i. Nguti'i tsa ngu' ca bi', lo'o ná tucui na'a ji'i Jesús lo'o ngutu'u ndyaa.

¹⁴ Ca ngusi la xa' ndyaca tya'a Jesús lo'o nu ngua quicha bi' lo'o ndya'a yu ne' laa. Li' nacui Jesús ji'i:

—Cua ndyaca tso'o nu'u juani —nacu'i yu—, bi' cha' xtyanu nu'u tyucui cuxi cua hi cha' nga'aa tyacua xa' quicha tlyu la hi.

¹⁵ Ndyaa nu ngua quicha bi' li', ndyaa ndacha' ji'i ngu' judío bi', cha' Jesús naa nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o.

¹⁶ Ngua cuayá' ti' ngu' bi' li', cha' ngua'ni Jesús cha' tlyu lo'o nu quicha bi' tsá ta'a lo'o ndi'i cña' ngu', bi' cha' ngunas'i tsa ngu' judío bi' ji'i Jesús. Nguxana ngu' bi' ngulacua cuxi ti' ngu' ña'a ngu' ji'i yu, ngua ti' ngu' cujuii ngu' ji'i yu.

¹⁷ Pana nguxtyacui Jesús cha' lo'o ngu' li':

—Tya lyiji tye cua'ni Sti na' cña —nacu'i Jesús—, lo'o jua'a na', tya ndyu'ni na' cña.

¹⁸ Bi' cha' chii tsa ntsu'u tyiquee ngu' judío bi' ña'a ngu' ji'i Jesús, ntsu'u tsa ngu' bi' nu nti' cujuii ji'i Jesús li'. Ti'i ti' ngu' bi' ña'a ngu' ji'i yu, cha' ná ndaquiya' yu tsá ta'a ji'i ngu', nacui ngu'. Ná ndiya ti' ngu' tsiya' ti cha' nacui Jesús cha' ycui' Ndyosi laca Sti yu, cha' stu'ba nti' ycui' ca yu lo'o ycui' Ndyosi.

Ycui' Ndyosi Sti yu laca nu cua nda chacuayá' ji'í Jesús

¹⁹ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'í ngu' judío bi':

—Ta na' sca cha' liñi lo'o mā juani —nacuj yu—. Ná sca cña caca cua'ni na' ycui' ti na', na' nu laca Sñi' ycui' Ndyosi. Ñi'ya cña nu ña'a na' cha' ndu'ni Sti na', jua'a ti cña ndu'ni na' —nacuj—.

²⁰ Ycui' Sti na' ni, ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jna', cha' Sñi' ycui' Ni laca na' —nacuj Jesús—. Lcaa cña nu ndu'ni Sti na', nclu'u Ni jna'. Lo'o jua'a tya cua'ni la Ni cña tonu nu bilya ña'a mā ji'í, cha' cube ti' mā ji'í ycui' Ni.

²¹ Xa' ta ycui' Ndyosi chalyuu ji'í ngu' chaca quiya', ji'í cua ña'a ca ñati nu nti' Ni cha' ta Ni chalyuu ji'í; lo'o jua'a la cui' cña ndu'ni na' nu laca Sñi' ycui' Ni, ta na' chaca chalyuu ji'í lcu'a ti ñati nu nti' na' cha' ta ji'í —nacuj Jesús ji'í ngu'—.

²² Ná ndu'ni cuayá' Sti na' ji'í ñati chalyuu; na cua nda Ni chacuayá' jna', cha' Sñi' ycui' Ni laca, cha' cua'ni cuayá' na' ji'í lcaa ñati.

²³ Cua nti' Ni cha' cua'ni chi lcaa ñati loo na' ñi'ya nu ndu'ni chi ngu' loo ycui' Ni. Pana si ná tyaja'a ñati cua'ni chi ngu' loo na' nu laca Sñi' ycui' Ni, la cui' jua'a ná taca cua'ni chi ngu' loo ycui' Ndyosi nu nda 'na lijya.

²⁴ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani: Cua ña'a ca ñati nu taquiya' ji'í lcaa cha' nu hcui' na' lo'o ngu', lcaa ñati nu jlya ti' ji'í ycui' Ndyosi Sti na' nu nda jna' lijya, bi' ngu' laca nu ná nga'a cha' tye chalyuu tso'o nu ta ycui' Ndyosi ji'í ngu' bi'. Ná cua'ni cuayá' Ni ji'í ngu' bi', ná nscua cha' cajaa

ngu' bi'; lcaa tyempo tyi'i ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi —nacui Jesús ji'i ngu'—.

²⁵ Lo'o jua'a ta na' chaca cha' liñi lo'o ma —nacui—. Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyalaa juani, cha' xi'ya na' nu laca Sñi' ycui' Ndyosi ji'i lcaa ñati nu ndi'i chalyuu; ñi'ya laca si na cua ngujuii ngu' laca, xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu'. Lo'o cuna ngu' bi' cha' nu chcui' na' lo'o ngu', li' caja chalyuu tso'o ji'i ngu', lcaa ñati nu xñi cha' jna' —nacui Jesús ji'i ngu'—.

²⁶ Nchca ji'i ycui' Ndyosi Sti na' cua'ni cha' xtyacui cresiya ji'i ngu' cuxi bi', nchca ji'i Ni ta Ni chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu'. Lo'o jua'a stu'ba nchca jna' lo'o Sti na', cha' cua nda Sti na' chacuayá' cha' cua'ni na' jua'a —nacui Jesús—.

²⁷ Lo'o jua'a ntsu'u chacuayá' jna' cha' cua'ni cuayá' na' ji'i ñati chalyuu, xqui'ya cha' cua lijya na' chalyuu laca na' ñati.

²⁸ Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' ma; chañi cha' tyalaa hora lo'o cañi xi'ya ycui' Ndyosi Sti na' ji'i lcaa jyo'o ca su ndi'i ngu' nguatsi' ngu'. Li' taquiya' ngu' bi' cha' nu chcui' Ni, tyu'u ngu' ne' cuaá tyaa ngu' mala su ntsu'u cha' tsaa ngu'.

²⁹ Ñati nu ngua tso'o cresiya ji'i ni, tyaa ngu' bi' tyi'i ngu' lo'o ycui' Ndyosi; pana ñati nu ntsu'u cha' cuxi ji'i, tyaa ngu' bi' ca su xcube' Ni ji'i ngu', su tye tsiya' ti cha' ji'i ngu' —nacui Jesús—.

Chañi cha' stu'ba cha' nu ntsu'u ji'i Jesús lo'o ycui' Ndyosi Sti yu

³⁰ Ná sca cña caca 'na si sca ti na' —nacui Jesús—. Lo'o ndyu'ni cuayá' na' ji'i ñati, ndu'ni na' ñi'ya nu nacui Sti na' 'na cha' cua'ni na'. Stu'ba ndu'ni

cuayá' na' jì' cua ña'a ca ñati, cha' ndu'ni na' ñi'ya nu nti' ycuì' Sti na' nu nda 'na lijyaá chalyuu; ná ndu'ni na' sca cha' nu nda'ya hique ti na' —nacui Jesús li'—.

³¹ Ni si'i na ngulo hique ti na' cha' nu nchcui' na' lo'o mā. Ná jlya ti' xa' ñati si jua'a ti chcui' na'.

³² Ntsu'u chaca nu jlo ti' cha' liñi laca cha' nu nchcui' na', lo'o jua'a jlo ti' na' cha' liñi nchcui' nu bi' —nacui'—.

³³ Cua nda mā msu nu ndyaa slo nu Juan bi', lo'o chañi cha' nu nchcui' Juan lo'o msu bi' cuentya jna'.

³⁴ Pana ná ntsu'u cha' caja sca nu chcui' cha' liñi cuentya jna'. Na nda ti na' cha' bi' lo'o mā cha' caja ñi'ya clyaá ycuì' mā tsā bi' lo'o caca cuayá' jì' mā slo ycuì' Ndyosi.

³⁵ Nu Juan ni —nacui Jesús li'—, nda yu cha' jna' lo'o ngu' ñi'ya si laca yu sca xee nu ndubi tsa, nu nda xee tyi' ca chū' su ndi' yu bi'. Lo'o jua'a tso'o xi ngua ti' mā lo'o nchcui' Juan lo'o mā li' —nacui'—.

³⁶ Pana xti ti cha' 'na nchcui' Juan lo'o mā; cua quiña'a la cha' caca ña'a mā juani cuentya jna', nu lo'o ña'a mā cña tonu nu nda Sti na' 'na cha' cua'ni na'. Tya cua'ni na' cña bi' ña'a cuayá' tye bi'. Xqui'ya cña bi' caca cuayá' ti' mā cha' ycuì' Sti na' ngulo cña jna' cha' caā na' nde chalyuu re —nacui Jesús—.

³⁷ Jua'a ngulu'u liñi Sti na' cha' 'na jì' mā, cha' la cui' Sti na' laca nu cua nda jna' lijyaá. Lo'o cu'mā ni, bilya cuna mā cha' nu nchcui' Ni, bilya ña'a mā jì' ycuì' Ni.

³⁸ Ná ndyanu cha' nu nchcui' Sti na' ne' cresiya

ji'ḷi ma, cha' ná jlya ti' ma jna' cha' laca na' Sñi' ycuí' Ndyosi nu cua nda Ni 'na lijyaḷ chalyuu —nacuḷ—.

³⁹ Lcaa tsḷ nchcui' tsa ma lo quityi cusu' ji'ḷi ycuí' Ndyosi; nti' ma cha' lo'o chcui' ma lo quityi bi', li' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'ḷi ma. Chañi cha' nu nscua lo quityi bi', jua'a taca tyuloo ñati jna' lo'o chcui' ngu' lo quityi bi'.

⁴⁰ Pana ná ntaja'a ma jña ma chalyuu tso'o bi' jna'.

⁴¹ 'Si'i na nti' na' cha' cua'ni chi' ñati loo na' —nacuḷ Jesús ji'ḷi ngu'—.

⁴² Pana cu'ma ni, jlo ti' na' cha' xa' ña'a ndu'ni cu'ma, xqui'ya cha' ná ntsu'u tyiquee ma tsiya' ti ji'ḷi ycuí' Ndyosi Sti na'.

⁴³ Cua nda ycuí' Ndyosi 'na lijya na' cha' cua'ni na' cña ji'ḷi Ni, pana ná ndaca'a jyaca ma ji'ḷi cha' nu nchcui' na' lo'o ma. Si caḷ xa' ñati nu cua'ni cña ji'ḷi ycuí' ca ti ngu', hora ti xñi ma cha' ji'ḷi ngu' bi' li'.

⁴⁴ Bi' cha' ná caja ñi'ya caca xñi ma cha' ji'ḷi ycuí' Ndyosi —nacuḷ Jesús—. Ndulo cha' ji'ḷi ma cha' tso'o ti chcui' ñati ji'ḷi ma, pana ná ndulo cha' ji'ḷi ma cha' tso'o ti cua'ni ycuí' Ndyosi lo'o ma.

⁴⁵ Si'i na' nu sta qui'ya ji'ḷi ma slo ycuí' Ndyosi —nacuḷ Jesús ji'ḷi ngu'—. Cua laca nscua qui'ya ji'ḷi ma xqui'ya cha' nu cua nda jyo'o Moisés lo'o ma nu ngua tya sa'ni bi', la cui' cha' nu jlya tsa ti' ma ji'ḷi, nacuḷ ma.

⁴⁶ Yala ti xñi ma cha' jna' si chañi cha' ngusñi ma cha' nu nda jyo'o Moisés bi' lo'o ma —nacuḷ Jesús li'—. Cha' jna' nguscua jyo'o bi' lo quityi bi',

⁴⁷ pana ná ngusñi ma tsiya' ti cha' nu nguscua jyo'o bi'. Lo'o jua'a ¿ñi'ya cua'ni ma cha' xñi ma cha' nu chcui' na' lo'o ma lacua?

6

Nda Jesús na ndyacu ca'yu mil tya'a ñati

¹ Tiya' la li' ndu'u Jesús ndyaa nde chaca tsu' tayu' Galilea, la cui' tayu' Tiberias naa tayu' bi'.

² Tsa tlyu ti ndyaa lca'a quiña'a ñati ji'i yu, bi' ñati laca nu cua na'a cña tonu nu ngua'ni yu lo'o ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha.

³ Li' ndyaa Jesús sca lo cuatii, ndyaa tucua xi ca bi' lo'o ñati nu ndyaca tsa'a ji'i.

⁴ Cua ngulala ti ta'a pascua ngua bi' li', ta'a tlyu ji'i ngu' judío.

⁵ Lo'o li' na'a Jesús cha' tsa tlyu ti ndyalaa quiña'a tsa ñati ca su ntucua ycui'. Li' nchcuane yu ji'i Felipe:

—¿Macala cui'ya na tyaja cha' cacu ñati quiña'a cua? —nacuí Jesús.

⁶ Jlo ti' Jesús ñi'ya cua cua'ni ti ycui', pana cua nti' yu cua'ni cuayá' yu ji'i Felipe ñi'ya ña'a cua'ni nu Felipe bi'.

⁷ Lo'o li' nguxacuí Felipe cha' ji'i yu:

—Ná tyu'u scua tucua mil paxu cha' cui'ya na na cacu lcaa ngu' re, masi xca ti caja xi cacu scaa ngu' —nacuí.

⁸ Pana ndu sca yu nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús, nu naa Andrés, tya'a ngula Simón Pedro laca bi'. Nchcui' Andrés lo'o Jesús li':

⁹ —Ndu sca nu piti qui'yu re —nacuí Andrés—, lo'o xi ca'yu tya'a xlyá teje' ji'i, lo'o tucua tya'a cualya sube ji'i —nacuí—. Pana ná tyu'u scua cha' bi' cha' cacu ñati quiña'a re —nacuí Andrés ji'i Jesús.

10 —Chcui' mā xi lo'o ñati quiña'a cua cha' tyaca'a ngu' xi lo yuu —nacuī Jesús li'.

Sii xi loyuu su tso'o bi' lo'o quiña'a tsa quii sube ndi'i ca bi'. Ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ti nguti'i tsa bi', nu nguti'i lo quii bi'.

11 Lo'o li' ndaya' Jesús ji'i xlyá bi', ndya yu xlya'be ji'i ycui' Ndyosi cha' cua nda Ni na cacu ngu'. Li' ngusa'be Jesús xlyá bi', nda yu ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, lo'o ngu' bi' laca nu ndacha xlyá ji'i ngu' quiña'a bi' ca su ndi'i ngu'. Lo'o cualya bi' nda Jesús cacu ngu'. Li' ndyacu ngu' ña'a cuayá nu nguaala' ti' lcaa ngu'.

12 Lo'o cua ndye ndyacu ngu', li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i chaca quiya':

—Xuti'i mā lcaa yu'be nu ndyanu su ndyacu ngu' jua cha' ná chcuna' bi' —nacuī yu.

13 Jua'a ngua'ni ngu' li', lo'o ndyanu tii tyucuaa tya'a chcubi ngutsa'a ntsu'u xlyá yu'be bi', yu'be nu ndyanu su ndyacu ngu'.

14 Lo'o cua na'a ngu' cña tonu nu ngua'ni ca Jesús, li' nacui' ngu':

—Chañi cha' yu jua laca nu cusu' nu chcui' cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o na, nu cua tyu'u tucua ti nde chalyuu.

15 Hora ti ngua tii Jesús cha' ngua ti' ngu' taya' ngu' ji'i, cha' tsa lo'o ngu' ji'i cha' caca yu rey nu caca loo ji'i ngu'. Bi' cha' ndu'utsu' Jesús ndyaa cuaana ti nde ca'ya, ndyaa yu sca ti yu.

Ndya'a Jesús lo hitya tayu'

16 Cua ndyaa cuichaa li', lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ni, cua ndyaa ngu' nde to' tayu' chaca quiya'.

17 Ndyatí ngu' ne' yaca ni'í cha' xa' xtyuú ngu', cha' tyu'u ngu' nde chaca tsu' tayu', cha' tyalaa ngu' ca quichi Capernaum chaca quiya', ngua ti' ngu'. Cua ngua talya li', pana bilya tyalaa Jesús su ndi'í ngu'.

18 Lye tsa nchca cui'í lo hitya tayu' bi', hasta ndyatú clyoo'.

19 Cua ndyaa lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í yaca ni'í jí'í ngu' xi ca'yu scuá kilómetro cuayá' tyijyu', li' na'a ngu' cha' lijya Jesús su ndi'í ngu'; cuayá' lo ti hitya ndya'a yu lijya yu lo hitya. Ndyutsii tsa ngu' lo'o na'a ngu' jí'í yu.

20 Bi' cha' hora ti nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Ná cutsii ma, na' lacá re —nacui.

21 Tso'o tsa ngua ti' ngu' cha' ndyatí Jesús ne' yaca ni'í bi'. Lo'o li' yala ti ngutu'u yaca ni'í chaca tsu' tayu' bi'.

Lijya lca'a ngu' jí'í Jesús

22 Ca chaca tsá li', tya ndi'í ñatí tsa tlyu ti la cui' ca to' tayu' bi'. Sca ti yaca ni'í bi' na'a ngu' ngutacui to' hitya ngusii la caa, pana jlo ti' ngu' cha' ná ndyaa Jesús ne' yaca ni'í bi' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í; ycui' ti ngu' ndyaa ngu'.

23 Lo'o li' ngulaa xi xa' la yaca ni'í nu ngutu'u nde quichi Tiberias, ndyacui to' hitya cacua ti su ndyacu ngu' xlyá nu cua nda ycui' nu Xu'na na xlya'be jí'í ycui' Ndyosi cuentya jí'í.

24 Lo'o cua ngua cuayá' ti' ngu' cha' nga'aa ndi'í Jesús to' tayu' bi', lo'o jua'a nga'aa ndi'í nu ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í ca bi', li' ndyatí ngu' ne' yaca ni'í nu ndyalaa bi', ndyaa ngu' ca quichi Capernaum ndyaana ngu' jí'í Jesús.

Sca lo tyaja nu chañi cua'ni cha' tyaala' ti' na

²⁵ Ca chaca tsu' bi' nnyacua ngu' ji'i Jesús. Lo'o ti nchcuane ngu' ji'i yu li':

—Mstru —nacu'i ngu'—, ¿ni hora ngutu'u nu'u lijya ti nde?

²⁶ Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu':

—Ndube tsa ti na' cha' cua lijya ma yaana ma jna' xqui'ya cha' nda na' xlyá nu ndyacu ma tsubi' ti —nacu'i—. Nguaala' ti' ma lo'o ndyacu ma li'. Chañi cha' xqui'ya cha' bi' lijya ma yaana ma jna', si'i xqui'ya cña tonu nu ngua'ni na' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

²⁷ Tso'o la —nacu'i Jesús li'—, si cua'ni cña ti' ma cha' caja sca cha' nu talo ji'i ma; chañi cha' tyaala' ti' ma li', si caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ma. Nu na cacu na ni, xtyi'i ti talo na bi', yala ti quiñu'u na bi'. Pana na' nu lijyaa cha' caca na' ñati, ta na' sca cha' tso'o ji'i ma nu cua'ni cha' tyaala' ti' ma, lo'o ná tye tsiya' ti cha' bi' ji'i ma —nacu'i—. Na cua nda ycu'i Ndyosi Sti na' chacuayá' jna' cha' ta na' cha' tso'o bi' ji'i ma.

²⁸ Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—¿Ni'ya cua'ni ya lacua, cha' caca cua'ni ya cña nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni ya?

²⁹ —Ndi'ya laca cña nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni ma —nacu'i Jesús—. Xñi ma cha' jna', cha' na' laca Sñi' ycu'i Ndyosi, cha' cua nda Ni'na lijyaa chalyuu.

³⁰ Li' tya nchcuane la ngu' ji'i Jesús:

—¿Ñi'ya ña'a cña nu cua'ni nu'u lacua? ¿Ñi'ya ña'a cña tonu nu cua'ni nu'u cha' ña'a cui'ya ya

xi ji'i, cha' xñi ya cha' jinu'u li'? —nacui ngu' ji'i Jesús—.

31 Cua nda ycu'i Ndyosi na ndyacu jyo'o cusu' ji'na lo'o nguta'a yu'u ngu' lo nat'i btyi nu ngua sa'ni li'. Ndi'ya nscua lo quityi cusu' ji'i cha' bi': “Cua nda Ni na ndyacu ngu', na nu ngutu'u ca su ntucua ycu'i Ndyosi ngua'ya nde lo yuu”.

32 Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Liñi tsa cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani: Ycu'i Ndyosi Sti na' laca nu ta cha' tso'o nu cacu ma, la cui' cha' bi' laca nu ndyu'u nde su ndi'i ycu'i Ni; si'i la cui' cha' ñi'ya nu nda jyo'o Moisés ndyacu ngu' cua sa'ni —nacui—.

33 Juani ta Sti na' sca lo cha' tso'o nu cacu ma nu chañi cha' cua'ni cha' tyaala' ti' ma lo'o caja cha' bi' ji'i ma, ñi'ya laca lo'o ndyacu ma tyaja. Ndu'u cha' tso'o bi' ca su ndi'i ycu'i Ndyosi, liyya bi' nde lo yuu, nda bi' chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ma.

34 —Cusu' —nacui ngu' ji'i Jesús—, ta clya nu'u cha' tso'o bi' cacu ya, lo'o li' cacu ya ji'i lcaa tsa.

35 —Ñi'ya ndu'ni tyaja lo'o ndye ndyacu na ji'i, jua'a cua'ni na' lo'o ñati, si xñi ngu' cha' jna' —nacui Jesús li'—. Ta na' sca chalyuu ji'i ngu' su xcui' ndyaala' ti' ngu' —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—. Lo'o lcaa ñati nu tyu'u cha' ji'i ngu' lo'o na', nga'aa jña la ngu' xa' lo na cacu ngu'; lo'o xñi ngu' cha' jna', nga'aa tyucua nguityi ngu' li' —nacui—.

36 Pana nu cu'ma ni, ñi'ya nu ni na' ji'i ma tsubi' cha' ná jlya ti' ma jna', masi cua na'a ma jna' —nacui Jesús—.

37 Lcaa ñati nu cua nda Sti na' jna', ngu' nu ngusñi cha' jna' ni, caca ngu' bi' ñati 'na li'. Tucua

na' cha' ji'i ngu' bi', ná culo'o na' ji'i ngu' cha' tyaa ngu' chaca se'i.

³⁸ Cua ngutu'u na' nde slo ycu'i Ndyosi Sti na', lijya na' nde lo yuu cha' cua'ni na' cña nu ngulo Sti na' 'na; si'i cha' cua'ni na' ñi'ya nu ntã' cua'ni ta —nacui Jesús—.

³⁹ Na cua nti' Sti na' cha' ná chcuna' ni sca ñati nu cua ngusñi cha' 'na. Lo'o li' cua'ni na' cha' tyu'ú ngu' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu —nacui—.

⁴⁰ Nde laca cña nu nti' Sti na' nu cua nda jna' lijyaa cha' caca: cua nti' Ni cha' ná tye chalyuu su tyi'i ngu' lo'o Ni, lcaa ñati nu ndyuloo jna' cha' laca Sñi' Ni, lcaa ñati nu xñi cha' jna'. Lo'o li' chañi cha' cua'ni na' cha' tyu'ú ngu' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu.

⁴¹ Lo'o li' ná ndiya ti' ngu' judío cha' nchcui' Jesús lo'o ngu' ndi'ya: “Ñi'ya nu ndu'ni tyaja, jua'a cua'ni na' si xñi sca ñati cha' jna'. Sca ti na' nu ngutu'u ca su ntucua ycu'i Ndyosi, sca ti na' taca cua'ni na' cha' tyaala' ti' ñati”, nacui Jesús. Nda tsa ngu' cha' lo'o tya'a ngu' cha' ná tso'o cha' bi'.

⁴² Li' nacui ngu':

—¿Ha si'i Jesús sñi' José laca nu jua? —nacui ngu'—. Cua nslo na ji'i sti yu lo'o xtya'a yu. ¿Ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' yu jua cha' cua ngutu'u yu ca su ntucua ycu'i Ndyosi?

⁴³ Li' ngxtyacui Jesús cha' lo'o ngu':

—Nga'aa chcui' tsa ma lo'o tya'a ma ji'i cha' nu nda na' lo'o ma tsã —nacui—.

⁴⁴ Ná tucui caca ñati jna' si ná lo'o ycu'i Ndyosi Sti na' ngua'ni cha' caca ngu' jua'a. Lo'o li' na' laca

nu cua'ni cha' tyu'ú ngu' bi' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu —nacuĭ Jesús—.

45 Ndi'ya nchcui' sca cha' nu nguscua sca jyo'o cusu' lo quityi nu ngua sa'ni: “Ycui' Ndyosi laca nu culu'u cha' ji'ĭ ycui' Ni ji'ĭ ñati’”, nacuĭ quityi bi'. Bi' cha' ñati' na caca lcaa ñati' nu taquiya' cha' ji'ĭ ycui' Ndyosi Sti na', lcaa ñati' nu caca tsa'a cha' nu culu'u Ni ji'ĭ ngu'.

46 'Ná nacuĭ na' cha' cua na'a ñati' chalyuu ji'ĭ Sti na' —nacuĭ Jesús—. Bilya. Sca ti na' cua na'a na' ji'ĭ ycui' Ni, cha' cua ngutu'u na' ca slo Ni.

47 Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma juani, cha' ñati' nu ngusñi cha' ji'ĭ ycui' Ndyosi ni, cua laca ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'ĭ ngu' —nacuĭ—.

48 Ta na' sca chalyuu ji'ĭ ngu' su xcui' ndyaala' tso'o ti' ngu'.

49 Cua ndyacu jyo'o cusu' ji'ĭ ma na nu nda ycui' Ndyosi ji'ĭ ngu', ngua'ya bi' lo yuu lo nati' btyi ca su nguti'ĭ ngu'; pana nga'aa lu'ú ngu' bi' juani, masi ndyacu ngu' na bi' sa'ni la.

50 Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma juani —nacuĭ Jesús—, cuentya ji'ĭ la cui' cha' tso'o nu ta Ni ji'ĭ ñati', nu chañi cua'ni cha' tyaala' ti' ngu': slo ycui' Ndyosi ngutu'u cha' tso'o bi', lijya bi' chalyuu; chañi cha' lo'o cacu sca ñati' ji'ĭ na bi', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'ĭ ngu' li'.

51 Na' laca nu cha' tso'o nu caja ji'ĭ ñati' —nacuĭ Jesús—. Ngutu'u na' nde slo ycui' Ndyosi lijya na' chalyuu cha' caca na' ñati', cha' caja ñi'ya nu tyaala' ti' ngu'. Nu lo'o xñi ñati' cha' jna', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'ĭ ngu' bi' li'; ta na' tyucui' ña'a na' ji'ĭ ngu', cha' jua'a caja chalyuu cucui' ji'ĭ ngu'.

⁵² Li' nguxana ngu' judío bi', lye tsa nxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu'.

—¿Ñi'ya cua'ni nu jua si ta yu cuaña' ycui' ca yu cha' cacu na?— nacui' ngu' ji'i tya'a ngu'.

⁵³ Li' nguxacui' Jesús cha' ji'i ngu':

—Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma juani —nacui'—, ná taca ca tso'o cresiya ji'i ma si ná caja lcaa cha' nu ji'i ycui' na' ji'i ma, na' nu cua liyyaa chalyuu cha' caca na' ñati. Nga'a cha' tyati cha' bi' ne' cresiya ji'i ma, ñi'ya si cacu ma, si co'o ma sca na —nacui' Jesús—.

⁵⁴ Cua ña'a ca ñati nu jua'a ti caja tyucui ña'a ycui' na' ji'i ngu', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' bi'. Cua'ni na' cha' tyu'ú ngu' bi' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu —nacui' Jesús—.

⁵⁵ Chañi cha' taca caja tyucui ña'a ycui' na' ji'i ma, ñi'ya laca si caja cuaña' na' cha' cacu ma, ñi'ya laca si caja tañi na' cha' co'o ma.

⁵⁶ Lo'o cua ña'a ca ñati nu jua'a cacu ngu', nu jua'a co'o ngu' cha' nu ta na' ji'i ngu' —nacui'—, lcaa tsá tyi'i ngu' bi' lo'o na', tyi'i na' lo'o ngu' bi' li'.

⁵⁷ Lcaa tyempo lu'ú Sti na' nu nda 'na liyyaa ca nde, lo'o jua'a chacuayá' ji'i ycui' Ni lu'ú na'; chacuayá' 'na tyu'ú ñati nu xñi cha' 'na, ñati nu caja tyucui ña'a na' ji'i.

⁵⁸ Na' laca nu cha' tso'o nu cacu ngu' bi' —nacui' Jesús ji'i ngu'—, cha' ngutu'u na' nde slo ycui' Ndyosi liyya na' lo yuu; si'i la cui' tya'a na nu ndyacu jyo'o cusu' ji'na lo nati' btyi cua sa'ni —nacui'—. Nga'aa lu'ú ngu' bi' juani, masi cua ndyacu ngu' cha' bi' nu ngua sa'ni li'; pana lo'o

caja cha' tso'o bi' ji'i mā cha' cacu mā —nacui—, ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i mā li'.

⁵⁹ Jua'a cha' ngulu'u Jesús ji'i ngu' Capernaum nde ni'i su ndyu'u ti'i ngu' cha' cuna ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi.

Taca caca cucui cresiya ji'na si taquiya' na cha' nu nda Jesús

⁶⁰ Lo'o ndyuna tyuu tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús cha' nu nhcui' yu, li' nacui' ngu' bi':

—Tlyu tsa cha' nhcui' nu cusu' re lo'o na. Tso'o la si nga'aa cuna na cha' bi' tsiya' ti.

⁶¹ Jlo ti' Jesús cha' nhcui' tsa nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' lo'o tya'a ngu' cuentya ji'i cha' nu cua nda ca ti yu lo'o ngu', bi' cha' nhcui' yu lo'o ngu' chaca quiya':

—¿Ha ngua tyuju'u ti' mā 'na xqui'ya cha' nu nhcui' na' lo'o mā? —nacui' yu—.

⁶² ¿Ñi'ya ta culacua ti' mā lo'o ña'a mā jna' cha' tya'a na' ca su ngutu'u na' clyo, na' nu lijyaa chalyuu cha' caca na' ñati? —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'—.

⁶³ Nu xtyi'i nu ta Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, bi' laca nu nda chalyuu tso'o ji'na; si'i xqui'ya juersa nu ntsu'u ji'i cuaña' ti na lu'ú na —nacui' Jesús—. Lo'o jua'a lcaa cha' nu nda na' lo'o mā juani, cuentya ji'i sca na nu ta ycu'i' Ndyosi ji'i ñati laca cha' bi', sca cha' nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati laca bi'; caja chalyuu ji'i ngu' si taquiya' ngu' ji'i cha' bi'.

⁶⁴ Pana tya ntsu'u xi ngu' tya'a ndya'a mā nu ná jlya ti' jna' —nacui' Jesús li'.

Tya lo'o nguxana ti cha', tya li' ngua tii Jesús tilaca laca nu ná jlya ti' ji'i yu, tilaca laca nu kujui' cresiya ji'i yu ca tiya' la.

⁶⁵ Li' nacui Jesús:

—Bi' cha' nacui na' ji'i ma tsa cha' ná tucui caca ñati jna' si ná cua'ni Sti na' cha' ñati 'na caca ngu' bi'.

⁶⁶ Lo'o jua'a ngua li', ngua tyuju'u ti' tyuu tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús; nga'aa ntaja'a ngu' bi' tya'a lo'o yu.

⁶⁷ Li' nchcuane Jesús ji'i nu tii tyucuaa tya'a ñati bi':

—¿Ha lo'o cu'ma nti' ma xtyanu ma 'na?

⁶⁸ Li' nguxacui Simón Pedro cha' ji'i Jesús:

—Cusu' —nacui—, ¿ma nde ntsu'u chaca se'i su tsa ya cha' cuna ya lcaa ña'a cha' liñi nu nhcui' nu'u? Ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ya si cua'a jyaca ya ji'i cha' nu nhcui' nu'u —nacui—.

⁶⁹ Jlya ti' ya jinu'u. Cua jlo ti' ya cha' ycui' Ndyosi laca nu cua ngusubi jinu'u, cha' sca ti nu'u nu chañi cha' laca nu'u Sñi' ycui' Ndyosi nu lijya chalyuu.

⁷⁰ Li' nacui Jesús:

—Jua'a na', cua ngusubi na' ji'i ca ta'a tii tyucuaa tya'a ma, masi cuiñaja caca tsaca ma.

⁷¹ Nu nti' Jesús ñacui cha' Judas sñi' Simón Iscariote, bi' laca nu ta ji'i Jesús ji'i ngu' xña'a ca tiya' la. Lo'o nu Judas bi' ni, lo'o bi' nga'a laja nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús.

7

Ná jlya ti' tya'a Jesús ji'i yu

¹ Tiya' la li' xcui' nde loyuu su cuentya Galilea ndya'a Jesús; nga'aa ndya'a yu loyuu su cuentya Judea bi', cha' nti' tsa ngu' bi' cujuui ngu' ji'i.

² Cua ngulala sca ta'a ji'i ngu' judío, nu ndu'ni ngu' ji'i: ta'a chcua'ya.

³ Lo'o li' nacui nu ngu' qui'yu tya'a Jesús:

—Tyu'u nu'u su ndi'i nu'u re, yaa nu'u nde loyuu su cuentya Judea tso'o la —nacui tya'a yu ji'i Jesús—. Ntsu'u tsa ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u cajua; tso'o culu'u nu'u xi cha' tlyu nu ndu'ni nu'u ji'i ngu' bi'.

⁴ Ná cua'ni nu'u cña bi' cuaana ti si nti' nu'u cha' tyuloo lcaa ñati hi; culu'u loo ycui' nu'u ji'i lcaa ñati cha' taca jinu'u cua'ni cha' tlyu jua'a.

⁵ Jua'a nchcui' ngu', cha' lo'o ngu' tya'a Jesús ni, ná jlya ti' ngu' ji'i yu.

⁶ Li' nacui Jesús:

—Tya lyiji tyalaa la cui' tyempo nu tya'a na' ca bi'. Cua ña'a ca tsá tso'o cha' tsa cu'ma —nacui Jesús—,

⁷ cha' ná liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma; pana liye' tsa ti' ngu' ña'a ngu' 'na, cha' nchcui' liñi na' lo'o ngu' cuentya ji'i cha' cuxi nu ndu'ni ngu' —nacui—.

⁸ Yaa clya ycui' ca ma ta'a bi'; ná tsa'a na', cha' tya lyiji tyalaa la cui' tyempo nu tya'a ca bi'.

⁹ Nga'aa nchcui' la Jesús li'. Ndyanu yu nde Galilea.

Ndi'i Jesús ta'a chcua'ya

¹⁰ Ndyaa nu ngu' qui'yu tya'a Jesús ta'a. Ca tiya' la lo'o ycui' Jesús ndyaa. Ná ndyaa yu tsa tlyu ti

lo'o xa' ñati, ycui' ti yu ndyaa yu cha' ná ña'a ñati
ji'i yu.

¹¹ Lo'o ndyaca ta'a bi', li' ndya'a ngu' judío
ndya'ana ngu' ji'i yu:

—¿Macala ndya'a yu bi'? —ndu'ni ngu'.

¹² Quiña'a tsa cha' nda ngu' quichi bi' lo'o tya'a
ngu' cuentya ji'i Jesús. Ntsu'u ngu' nu nchcui'
ndi'ya: “Tso'o tsa ñati bi'”. Lo'o ntsu'u xi xa' la ngu'
nu ndu'ni: “Si'i. Xcui' cha' cuiñi nda yu, na ñilo'o ti
yu ji'i ngu'”.

¹³ Pana ntsii ngu' si cuna ngu' judío cha' nu
nchcui' ngu', bi' cha' cuaana ti nchcui' ngu' lo'o
tya'a ngu'.

¹⁴ Sca semana ndalo ta'a bi'. Lo'o jua'a tsa nchca
jacua ji'i ta'a, li' ndyaa Jesús ne' laa tonu; nguxana
yu nclyu'u yu ji'i ngu' ca bi' li'.

¹⁵ Ndube tsa ti' ngu' judío cha' nchca tsa ji'i Jesús:
—¿Ni cha' laca cha' nchca tsa ji'i yu jua nclyu'u
yu ji'i ñati? Ná tyu yija nguta'a yu scuelya, ná
ngua tsa'a tso'o yu jua —nacu'i ngu'.

¹⁶ Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu' nu ndi'i ne' laa
bi':

—Ná nclyu'u na' ji'i ngu' cha' nu nda'ya hique
ycui' ca ti na'; ña'a cha' nu nclyacua ti' ycui' Ndyosi
nu nda 'na lijya chalyuu, bi' laca cha' nu nclyu'u
na' ji'i ngu' —nacu'i Jesús—.

¹⁷ Si nti' ma' cua'ni ma' cña nu nti' ycui' Ndyosi
cha' cua'ni ma', li' caca cuayá' ti' ma' mala ngutu'u
cha' nu nclyu'u na' ji'i ngu', si slo ycui' Ndyosi
ngutu'u cha' bi', si sca cha' nu nda'ya hique ti na'
laca cha' bi' —nacu'i yu—.

¹⁸ Sca ñati nu nchcui' cha' ji'i ycui' ca lo'o ngu',
jua'a nti' yu cha' caca tlyu ycui' ca ti yu. Xa' ña'a

ndu'ni na', cha' tyucui tyiquee na' ndu'ni tlyu na' ji'i ycuí Ndyosi nu Xu'na na' nu ngulo cña 'na cãa na' nde chalyuu. Ná ntsu'u cha' cuiñi 'na tsiya' ti.

¹⁹ ¿Ha si'i la cui' jyo'o cusu' Moisés nu ngulu'u ji'na cha' cua'ni na lcaa cña nu nti' ycuí Ndyosi? Pana ná ndaquiya' m̄a tsiya' ti ji'i cha' bi' —nacui Jesús—. Lo'o nu juani nti' m̄a cjuui m̄a jna'. ¿Ni cha' laca bi'?

²⁰ —Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —ndu'ni ngu' ji'i Jesús li—. ¿Tilaca nti' cjuui jinu'u lacua?

²¹ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Sca ti quiya' ngua'ni na' sca cha' tlyu tsã ta'a tsã nu tacati tsa ji'i m̄a, lo'o li' ndube tsa ti' m̄a.

²² Ntsu'u sca cña nu ndaquiya' tsa m̄a ji'i —nacui yu—, sca cña laca nu nda jyo'o Moisés cha' lo'o m̄a sa'ni cha' cua'ni m̄a; ni si'i Moisés bi' ngua nu nda cha' bi' lo'o m̄a, cha' cua sa'ni la lo'o bilya cala ycuí Moisés ndu'ni jyo'o cusu' ji'i m̄a cña bi'. Ndyi'u tsa ti' m̄a cha' si'yu m̄a lo quiji nu sube qui'yu sñi' m̄a cha' culacua ngu', masi tsã nu ndi'i cña' ngu' laca bi' —nacui Jesús—.

²³ Nu lo'o ndu'u scua snu' tsã tya lo'o ngula sñi' m̄a, ndu'ni m̄a cña bi', masi ndi'i cña' ngu' cha' ta'a, cha' ndaquiya' m̄a lcaa cha' nu cua nda Moisés lo'o na. Bi' cha' juani, ¿ni cha' laca cha' ñasi' m̄a 'na? —nacui Jesús—. Laca cha' ngua'ni na' cha' ngua tso'o sca ñati, masi sca tsã ndi'i cña' ngu' ngua bi'.

²⁴ Ná tso'o cua'ni cuayá' m̄a ji'i sca ñati lo'o ña'a ti m̄a ji'i —nacui yu—. Ñi'ya nu tyu'u liñi cha' ji'i sca ngu', jua'a cua'ni cuayá' m̄a ji'i ngu' tso'o la.

Nchcui' Jesús mala ngutu'u yu lijya yu

25 Lo'o ndyuna xi ngu' quichi Jerusalén cha' bi', li' nguxana nchcui' ngu' ji'i:

—Nu ñati jua, ¿ha si'i na nclyana ngu' ji'i yu cha' cujuui ngu' ji'i? —nacui ngu'—.

26 Lo'o juani ña'a ma ñi'ya nu ndyu'ni yu jua, ndu yu nchcui' yu su ndi'i lcaa ñati. Ná nchca ji'i ngu' tsiya' ti cua'a ngu' ji'i yu cha' nga'aa chcui' yu —nacui ngu' ji'i tya'a ngu'—. ¿Ha ngujui cha' ji'i nu laca loo ji'na lacua, cha' nu jua laca Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti?

27 Pana jlo ti' na macala ngutu'u yu jua. Si'i jua'a caca lo'o nu Cristo nu ñati tlyu nu ntajatya na ji'i cha' caa. Lo'o caa nu bi', ná tucui caca cuayá' ti' mala tyu'u nu bi' caa.

28 Bi' cha' cui nchcui' Jesús ca su ndu yu nclyu'u ji'i ngu' ne' laa tonu bi':

—Chañi cha' nslo ma 'na, chañi cha' jlo ti' ma mala ngutu'u na' —nacui—, pana si'i cuentya jna' lijya na' ca nde. Sca ti ycui' Ndyosi nda 'na lijyaa chalyuu, lo'o jua'a ná nslo ma ji'i nu bi' —nacui—.

29 Nslo na' ji'i ycui' Ni, cha' ca slo Ni ngutu'u na' lijyaa; ycui' Ni laca nu ngulo cña 'na cha' caa na' ca nde.

30 Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' ndyalaa xi ngu' slo yu, ngua ti' ngu' cha' taya' ngu' ji'i yu. Pana ni sca ngu' ná ndaya' ngu' ji'i yu, cha' tya lyiji tyalaa tyempo ji'i Ni cha' xñi ngu' ji'i yu.

31 Masi jua'a ngua'ni ngu' bi', tya ndi'i quiña'a ñati nu ngusñi cha' ji'i yu. Nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li':

—La cui' ña'a cña tonu cuentya ji'i ycui' Ndyosi ndu'ni yu re, ñi'ya nu nscua lo quityi cha' cua'ni nu

ñati tlyu nu cua caa ti; bi' laca yu re, nti' ya —nacuï ngu'.

Ngua ti' ngu' fariseo su'ba ji'i Jesús ne' chcuq

³² Cua ndyuna ngu' fariseo ña'a cha' nu nchcui' ngu' quichi' ji'i Jesús. Bi' cha' ngulo ngu' cña ji'i policia ne' laa cha' tsaá ngu' taya' ngu' ji'i Jesús. Jua'a ngua'ni sti jo'ó nu laca loo lo'o nu ngu' fariseo bi'.

³³ Li' nacui' Jesús ji'i ñati' nu ndi'i ne' laa tonu bi': —Tya tyi'i na' la xi lo'o ma nde lo yuu chalyuu —nacuï—, lo'o li' tya'a na' slo ycuï' nu Xu'na na' nu nda 'na liyyaa ca nde —nacuï—.

³⁴ Li' tsaana ma jna' macala su ndi'i na', lo'o ná quije na' ji'i ma tsiya' ti, cha' ná caja chacuayá' tyalaa ma ca su tyi'i na' li'.

³⁵ —¿Macala tsaá yu jua, su ná taca quije yu ji'na? —nacuï nu ngu' judío bi' ji'i tya'a ngu'—. ¿Ha tsaá yu tyijyu' la ca su ndi'i xa' la ngu' judío tya'a na? ¿Ha tsaá yu cha' culu'u yu cha' ji'i ycuï' Ndyosi ji'i xa' ñati' nu ndi'i ca bi'? —nacuï ngu'—.

³⁶ ¿Ñi'ya nti' yu jua cha' nchcui' yu ndi'ya: “Tsaana ma jna' macala su ndi'i na', lo'o ná quije na' ji'i ma tsiya' ti, cha' ná caja chacuayá' tyalaa ma ca su tyi'i na' li'”? —nacuï ngu'.

Suu hitya nu tyu'u ne' cresiya ji'i ngu'

³⁷ Lo'o cua tye ti ta'a, tsá ycuï' ta'a li' tya ndu Jesús ne' laa tonu. Cuii nchcui' yu lo'o ñati' ca bi':

—Lo'o nguityi ca ma hitya, caa ma ca slo na' cha' ta na' hitya co'o ma —nacuï yu—.

³⁸ Ñati' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na' caca ji'i ngu' bi' ñi'ya laca si ntsu'u sca suu hitya ne' cresiya ji'i ngu'. Tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu'

bi', cha' cua'ni tso'o ngu' bi' lo'o tya'a ñat̄i ngu' li' —nacūi Jesús j̄i' ngu'—. Lo quityi j̄i' ycūi' Ndyosi nguscua cha' jua'a caca j̄i' ngu' bi'.

³⁹ Cua nti' Jesús chcūi' lo'o ngu' cha' cua ta ti Ni Xtyi' ycūi' Ni cha' tyanu ne' cresiya j̄i' ñat̄i nu cua ngusñi cha' j̄i' ycūi' Ni, bi' cha' nacūi yu jua'a. Bilya ta ycūi' Ndyosi Xtyi' ycūi' Ni cāa nde chalyuu, xqui'ya cha' bilya tyaa Jesús ca su tlyu su ntucua ycūi' Ndyosi Sti yu.

Ná stu'ba nchcūi' ngu' j̄i' Jesús

⁴⁰ Lo'o ndyuna ngu' quich̄i cha' bi', ntsu'u ngu' nu nchcūi' j̄i' Jesús ndi'ya:

—Chañi cha' yu jua laca nu cusu' nu cua cāa ti cha' chcūi' cha' j̄i' ycūi' Ndyosi lo'o na.

⁴¹ Lo'o jua'a nchcūi' xi xa' la ngu' cha' j̄i' yu:

—Yu jua laca nu ñat̄i tlyu nu nda ycūi' Ndyosi j̄i' cha' cāa —nacūi ngu'.

Li' nguxtyacūi xa' la ngu' quich̄i cha' lo'o tya'a ngu':

—Pana si'i nde Galilea tyu'u nu ñat̄i tlyu bi', si'i jua'a caca.

⁴² Lo quityi cusu' bi' nscua cha' sca ñat̄i tya'a j̄i' jyo'o David caca nu ñat̄i tlyu bi'; quich̄i Belén cala yu bi', cha' quich̄i tyi ngu' David laca bi'.

⁴³ Ná ngua stu'ba cha' j̄i' ngu' lo'o tya'a ngu' cha' j̄i' Jesús.

⁴⁴ Pana ná tucui ntejeya' j̄i' yu, masi ntsu'u ngu' nu ngua ti' ngu' xñi ngu' j̄i'.

Ná jlyá ti' ngu' laca cña j̄i' Jesús

⁴⁵ Chaca quiya' ndyaa nu policia ne' laa bi' slo sti jo'ó nu laca loo, slo ngu' fariseo. Li' nchcuane ngu' j̄i' policia:

—¿Ni cha' laca ná lo'o yu bi' lijya mā slo cua?

⁴⁶ Li' nacui policia:

—Bilya cuna ya nhcui' sca ñati ñi'ya nu nhcui' yu jua.

⁴⁷ Nguxacui ngu' fariseo cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ha lo'o ji'i cu'mā ñilo'o yu jua lacua? —nacui ngu'—.

⁴⁸ Ná ntsu'u ni sca ñati nu laca loo ji'na nu ngusñi cha' ji'i yu bi'. Ni ngu' fariseo cua, ná jlya ti' ya cha' nu nhcui' yu —nacui ngu'—.

⁴⁹ Ná tso'o ngu' quichi, xcui' cha' cuxi ntsu'u ji'i ngu', xqui'ya cha' ná ndaquiya' ngu' ji'i cha' nu nda jyo'o Moisés lo'o na.

⁵⁰ Li' ndyatū tsaca ngu' fariseo laja ngu' bi'; Nicodemo naa yu, la cui' nu cusu' nu cua ndyaa slo Jesús talya bi' laca yu.

⁵¹ —Lo'o cua'ni cuayá' na ji'i sca ñati —nacui Nicodemo li'—, ná nscua chacuayá' ji'na cha' xcube' na ji'i ñati bi' si tya lyiji cuna na lcaa cha' nu ta yu, si bilya caca cuayá' ti' na ñi'ya laca cha' cuxi nu ngua'ni yu bi' —nacui.

⁵² —¿Ha la cui' ngu' Galilea laca nu'u lacua? —nacui tya'a fariseo ji'i Nicodemo li'—. Lo quityi ji'i ycu' Ndyosi nu nscua sa'ni ña'a nu'u xi, cha' caca cuayá' la ti' nu'u cha' si'i nde Galilea tyu'u ñati nu culu'u cha' ji'i ycu' Ndyosi ji'na.

Ngusta ngu' qui'ya ji'i sca nu cuna'a

⁵³ Li' ndyaa ngu' to' tyi ngu'.

8

¹ Li' ndu'u Jesús, ndyaa yu sca ti' nde ca'ya Olivos cha' hcui' yu lo'o ycu' Ndyosi.

² Pana tsa cua cuxee ti, xa' ndatu Jesús ne' laa tonu. Li' ndyu'u ti'i lcaa ñati ca slo yu. Ca bi' ndyaca'a yu ngulu'u yu cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu'.

³ Li' yaa ngu' fariseo bi' slo Jesús, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, yaa lo'o ngu' ji'i sca nu cuna'a nu ndacui qui'ya ji'i. Cua ngujui nu cuna'a bi' ji'i ngu' la cui' tyempo nu ngua'a cho' lo'o clyo'o xa' ñati. Li' nguxatu ngu' bi' ji'i nu cuna'a bi' cla'be laja su ndi'i ngu'.

⁴ Nhcui' ngu' lo'o Jesús li':

—Mstru —nacui' ngu' bi'—, cua ngujui nu cuna'a re ji'i ya la cui' tyempo lo'o ngua'a cho' lo'o clyo'o xa' ñati —nacui' ngu' ji'i Jesús—.

⁵ Cuentya ji'na, cuentya ji'i cha' nu cua nda jyo'o Moisés lo'o na, ntsu'u cha' cujui'i na quee ji'i cho' cua cha' cjuui na ji'i. ¿Ñi'ya ñacui ta nu'u ji'i?

⁶ Na nhcui' cuayá' ti ngu' bi' lo'o Jesús, cha' cua nti' ngu' caju cha' ji'i ngu' ñi'ya caca sta ngu' qui'ya ji'i Jesús. Bi' cha' ñi'ya nu nga'a ti yu ndati'ichu' yu xi, nguscua lo'o sne ya' ti yu lo yuu.

⁷ Lo'o jua'a nhcuane ngu' ji'i Jesús chaca quiya'. Li' ndaca'a liñi Jesús, nhcui' yu lo'o ngu' nu yaa lo'o ji'i nu cuna'a bi':

—Lo'o ntsu'u tsaca cu'ma nu ná ntsu'u qui'ya ji'i ma —nacui' yu—, bi' caca nu cujui'i quee ji'i nu cuna'a cua clyo.

⁸ Li' xa' ndati'ichu' Jesús nscua lo'o sne ya' ti yu lo yuu, nga'aa nhcui' yu li'.

⁹ Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', nguxana ngu' ngutu'u ngu' ndyaa ngu' li', cha' cua jlo ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'i ycu'i ngu'. Clyo la ndyaa nu ngu'

cusu' la, li' ndyaa lcaa ngu' cuentya sca ti ngu'.
Li' ndyanu Jesús chaca tya yu, lo'o ña'a ti ndu nu
cuna'a bi' ntajatya ji'i yu ni jacua' chcu' yu lo'o.

¹⁰ Ndaca'a Jesús chaca quiya', li' nacui yu ji'i nu
cuna'a bi':

—¿Macala ndyaa ngu' jua? —nacui—. ¿Ha tya
ndu nu ngusta qui'ya jinu'u?

¹¹ —Ná tucui ndu nu ngusta qui'ya 'na, cusu'
—nacui nu cuna'a bi'.

—Tso'o lacua —nacui Jesús ji'i—. Jua'a na', ná
ntsu'u qui'ya nu sta na' jinu'u. Tyaa clya nu'u
juani —nacui—, nga'aa cua'ni la nu'u cha' cuxi.

Xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati laca Jesús

¹² Chaca quiya' nda Jesús cha' lo'o ngu' ne' laa
bi'.

—Na' laca nu nda xee cha' tyu'ú ne' cresiya ji'i
ñati —nacui yu—. Tyanu xee lubii jna' ne' cresiya
ji'i ñati nu xñi cha' jna', lo'o jua'a ná nga'a cha' tye
chalyuu ji'i ngu' bi' li'; nga'aa ntsu'u cha' tya'a yu'u
ngu' bi', ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná ntsu'u xee jna'
ne' cresiya ji'i tsiya' ti.

¹³ Li' nacui ngu' fariseo ji'i Jesús:

—Sca ti nu'u nda cha' liñi cuentya ji'i ycu' ca. Ná
tucua' ngu' cha' jinu'u si chcu' nu'u jua'a.

¹⁴ Nguxtyacui Jesús cha' lo'o ngu' li':

—Tucua' ngu' cha' nu ta na' lo'o ngu' tu'ni. Masi
sca ti na' nda cha' liñi cuentya ji'i ycu' ca na'
—nacui yu—. Cua jlo ti' na' macala ngutu'u na',
lo'o cua jlo ti' na' ma nde tsa'a; pana nu cu'ma ni,
ná jlo ti' ma tsiya' ti mala ngutu'u na', ná jlo ti' ma
ma nde tsa'a —nacui Jesús ji'i ngu'—.

15 Cua laca ngusta ma yabe' chu' na'. Lo'o ndyu'ni ma jua'a, ndyu'ni ma ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu ti. Si'i na liyya na' chalyuu cha' sta na' yabe' chu' ñati —nacuï—,

16 pana taca cua'ni cuayá' na' ji'i ñati. Lo'o cua'ni cuayá' na' ji'i ngu' ni, liñi cha' nu ta na' li', cha' si'i ycu'i' ti na' cua'ni cuayá' na' ji'i ngu' li'; lo'o na' lo'o ycu'i' Ndyosi nu nda jna' liyyaa re, stu'ba ti cua'ni cuayá' ya ji'i ngu' li' —nacuï Jesús—.

17 Ndaquiya' tsa na ji'i cha' cusu' nu nscua lo quityi cua sa'ni la; ndacua nscua sca cha' nu nchcui' cha' tyu'u lubii ñati ji'i sca cha' nu ntsu'u ji'i, nu lo'o stu'ba ti chcui' tucua tya'a ngu' ji'i cha' bi'.

18 Tsaca ngu' bi' laca na' —nacuï Jesús—, cha' nchcui' na' cha' liñi cuentya ji'i ycu'i' ca na'; nu chaca ngu' bi' laca Sti na' nu nda jna' liyyaa re.

19 —¿Macala ntsu'u Sti nu'u lacua? —nacuï ngu' ji'i Jesús li'.

—Ná nslo ma jna' tsiya' ti, lo'o la cui' ti ná nslo ma ji'i Sti na' —nacuï Jesús ji'i ngu'—. Si cua ndyuloo ma jna', la cui' jua'a cua ndyuloo ma ji'i Sti na' li'.

20 Nacuï Jesús jua'a lo'o ngulu'u yu ji'i ngu' ne' laa tonu, ntucua yu cacua ti su ndu cñá' su cuju'i' ngu' cñi nu caca msta' ji'i ngu' ne' laa. Lo'o ná tucui ngua'ni cha' tejeya' ji'i Jesús, cha' tsa lo'o ji'i yu ni'i chcu'a, cha' tya lyiji tyalaa tyempo ji'i yu cha' xcube' ngu' xña'a ji'i yu.

“Ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na”

21 Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Tsa'a na' —nacui yu—, li' tsaana ma jna' ca su ndya'a na', pana ná quije na' ji'i ma tsiya' ti —nacui—. Tya lyiji quije na' ji'i ma lo'o cajaa ycu' ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma, pana ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na' li'.

22 —¿Ha cujui yu ji'i ycu' ca yu? —nacui ngu' judío ji'i tya'a ngu'—. ¿Ha jua'a ntsu'u tyiquee yu lo'o nacui yu: “Ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na' li'”?

23 Bi' cha' tya nda la Jesús xi cha' lo'o ngu' bi':

—Nde chalyuu su ndi'i cu'ma cuxi tsa ndu'ni ñati; pana na' ni, chaca chalyuu ca slo ycu' Ndyosi ngutu'u na' —nacui yu—. Cua ngui'i ma ji'i nu cuxi nu ndu'ni ñati chalyuu; pana na' ni, ntsu'u tyiquee na' ji'i ycu' Ndyosi Sti na' ca su ntucua ycu' Ni —nacui Jesús—.

24 Bi' cha' ni na' ji'i ma cha' cajaa ycu' ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma; chañi cha' bi': cajaa ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma, si ná jlya ti' ma cha' laca na' ñi'ya nu ni na' ji'i ma cha' laca na'.

25 —¿Tilaca laca nu'u lacua? —nacui ngu' ji'i Jesús li'.

—Tya tsubi' ni na' ji'i ma tilaca laca na' —nacui Jesús li'—.

26 Tya quiña'a la cha' taca chcu' na' lo'o ma nguicha' cuentya ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ma; pana liñi tsa cha' nu nda ycu' Ndyosi nu nda 'na lijya, lo'o jua'a cua ña'a ca cha' nu nda Ni lo'o na', bi' ti cha' laca nu nda na' lo'o ñati chalyuu.

27 Ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' nu nchcu' Jesús lo'o ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi Sti yu.

28 Bi' cha' tya nchcu' la Jesús lo'o ngu' li':

—Tiya' la lo'lo sicuā mā jna' lo crusi, li' caca cuayá' ti' mā cha' laca na' ñi'yā nu ni na' ji'ī mā, na' nu lijyaā chalyuu cha' cacā ñatī —nacuī Jesús—. Ná sca cña ndu'ni na' chacuayá' ji'ī ycui' ca na'; ycui' Ndyosi Sti na', bi' laca nu ngulu'u 'na lcaa ca cha' nu nhcui' na' —nacuī—.

²⁹ Lcaa tsā ndi'ī Ni lo'lo na', ycui' Ni laca nu nda jna' lijyaā re. Ná nguxtyanu Sti na' jna', cha' xcui' cña nu ndiya ti' Ni, bi' laca cña nu ndu'ni na'.

³⁰ Lo'lo ndyuna ngu' cha' nhcui' Jesús jua'a, tyuu ty'a'a ngu' ngusñi hique ti ngu' cha' nu nhcui' yu.

“Nga'aa tatsaa ngu' ji'ī mā cha' cua'ni mā cña cuxi”

³¹ Lo'lo li' nda Jesús cha' lo'lo ngu' judío nu jlya ti' ji'ī yu.

—Lo'lo tyanu cha' nu nclyu'u na' ji'ī mā ne' cre-siya ji'ī mā, cha' ji'ī ycui' Ndyosi bi', li' chañi cha' laca mā ñatī nu ndyaca tsa'ā jna' —nacuī Jesús ji'ī ngu'—.

³² Li' taca ca cuayá' ti' mā lcaa cha' liñi; ná tucui caca tatsaa ji'ī mā cha' cua'ni mā cña cuxi ca su ndi'ī mā, xqui'ya cha' jlo ti' mā cha' liñi bi'.

³³ —Ñatī ji'ī jyo'lo Abraham laca ya —nacuī ngu' judío bi'—, ni sca ñatī bilya tatsaa ji'ī ya cha' cua'ni ya cña cuxi. ¿Ñi'yā nti' ta nu'u lo'lo nacui' nu'u cha': “Nga'aa tatsaa ngu' ji'ī mā cha' cua'ni mā cña cuxi ca su ndi'ī mā”? —nacuī ngu' judío bi' ji'ī Jesús.

³⁴ —Liñi tsa cha' ta na' lo'lo mā juani —nacuī Jesús li'—, cha' cua laca ntsu'u xu'na ñatī chalyuu, lcaa ca ñatī nu ntsu'u qui'ya ji'ī ngu'.

35 Lo'o sca ñat̃i nu ntsu'u xu'na ni, cua laca ti hora ndyiji cha' tso'o ji'̃i ca su ndi'̃i yu to' tyi xu'na yu, cha' si'i ñi'ya laca sñi' laca msu nu ndi'̃i slo xu'na yu. Pana sñi' nu xu'na bi', lcaa tyempo ndi'̃i sñi' lo'o sti, ndyiji tsa cha' tso'o ji'̃i —nacuĩ Jesús—.

36 Na' nu laca nu sca ti Sñi' ycu'̃i Ndyosi ni, lo'o cua'ni lyaá na' ji'̃i ma, chañi cha' nga'aa caca tatsaa ngu'̃i ma cha' cua'ni ma cña cuxi chaca quiya' ca su ndi'̃i ma —nacuĩ—.

37 Cua jlo ti' na' cha' tya'a ñat̃i ji'̃i jyo'o Abraham laca cu'ma, pana cua nti' ma cujuui ma jna' cha' ná ntucuá ma cha' nu nchcui' na' lo'o ma —nacuĩ Jesús—.

38 Nclyu'u na' ji'̃i ma cua ña'a ca cha' nu cua na'a na' slo ycu'̃i Ndyosi Sti na', bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o ma. Lo'o cu'ma ni, ndu'ni ma lcaa ña'a cña nu ngua tsa'a ma ji'̃i sti ma, bi' cña ndu'ni ma.

39 Li' ngxu'tyacui ngu' cha' lo'o Jesús:

—Jyo'o Abraham bi' ngua jyo'o cusu' ji'̃i ya, nu nguti'̃i cua sa'ni la —nacuĩ ngu'.

—Si chañi cha' laca ma tya'a ñat̃i ji'̃i jyo'o Abraham bi', li' cua'ni ma ñi'ya nu ngua'ni ycu'̃i Abraham bi' —nacuĩ Jesús ji'̃i ngu' bi'—.

40 Pana juani nti' tsa ma cujuui ma jna', masi xcui' cha' liñi nclu'u na' ji'̃i ma, la cui' cha' liñi nu nda ycu'̃i Ndyosi lo'o na.

41 Ná ngua'ni jyo'o Abraham jua'a —nacuĩ Jesús—. Chaca nu laca sti cu'ma, lo'o jua'a cña nu nclyo nu bi', bi' laca cña nu ndiya la ti' ma cha' ndu'ni ma.

—Si'i sñi' nu xña'a laca ya —nacuĩ ngu'—. Sca ti ycu'̃i Ndyosi laca Sti ya —ndu'ni ngu' judío lo'o Jesús li'.

42 —¿Ha ycui' Ndyosi laca Sti cu'ma lacua? ¿Ni cha' laca ná ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jna' lacua? —nacui' Jesús—. Nde slo ycui' Ndyosi ngutu'u na'; xqui'ya Ni, bi' cha' ndi'i na' nde chalyuu —nacui' Jesús—. Si'i cuentya ji'i ycui' ca ti na' lijya na' chalyuu, ngulo ycui' Ndyosi cña jna' cha' caa na'.

43 ¿Ni cha' laca ná ndaca'a jyaca ma ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma? —nacui' Jesús ji'i ngu' li'—. Ná nchca ji'i ma tsiya' ti caca cuayá' ti' ma cha' nu nda na' lo'o ma —nacui' yu ji'i ngu' judío bi'—.

44 Ycui' nu xña'a laca sti cu'ma, lo'o jua'a nti' ma cua'ni ma la cui' cña nu ngulo nu bi' ji'i ma. Tya lo'o nguxana chalyuu, tya li' nguxana ndyu'ni ñu'u nu bi' ji'i cresiya ji'i ñati —nacui' Jesús—. Ná ngutu'u nu bi' ca su ntsu'u suu cha' liñi, ná ntsu'u cha' liñi ji'i nu bi' tsiya' ti —nacui'—. Lo'o ñilo'o nu bi' ji'i ñati, xquicha' ycui' ca laca cha' cuiñi nu nda nu bi' lo'o ngu'. Sca nu cuiñi laca nu xña'a, bi' laca sti lcaa nu cuiñi.

45 Nda na' cha' liñi lo'o ma, bi' cha' ná jlya ti' ma jna' tsiya' ti, cha' si'i cha' cuiñi nda na' lo'o ma.

46 Ná caca ñacu' ma cha' ntsu'u xqui'ya na'; pana lo'o ta na' sca cha' liñi lo'o ma, ¿ni cha' laca ná jlya ti' ma 'na li'?

47 Lcaa ñati nu nacui' cha' ycui' Ndyosi laca Sti ngu', tyaja'a ngu' bi' cuna ngu' lcaa cha' nu nchcui' Ni lo'o ngu' —nacui' Jesús ji'i ngu' judío bi'—. Pana si'i sñi' ycui' Ndyosi laca cu'ma, bi' cha' ná nti' ma cuna ma cha' nu nchcui' na' lo'o ma tsiya' ti.

Cua laca lu'ú Jesús lo'o nguti'i jyo'o Abraham tya sa'ni la

48 Li' ngxu'tyacui ngu' judío cha' lo'o Jesús:

—Liñi cha' nu nchcui' ya jinu'u juani, cha' ngu' Samaria laca nu'u. Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —nacui' ngu' li'.

49 —Ná ntsu'u cui'i cuxi jna' tsiya' ti —nacui' Jesús—. Chì tsa ndu'ni na' loo ycui' Ndyosi Sti na'; lo'o cu'ma ni, ná ndu'ni chì mā loo na'.

50 Pana si'i cha' nti' na' cha' cua'ni tlyu ngu' jii' ycui' na', cha' ycui' Ndyosi Sti na' ndu'ni cha' caca tlyu na'. Sca ti ycui' Ndyosi laca nu cua'ni cuayá' jii' lcaa ñati.

51 Lo'o chañi tsa cha' nu ta na' lo'o cu'ma ndi'ya: Lo'o taquiya' ngu' jii' cha' nu nclyu'u na' jii' ngu', ná tye chalyuu tso'o nu ta na' jii' ngu' bi', masi cajaa ngu'.

52 Li' xa' nchcui' ngu' judío bi' lo'o Jesús chaca quiya':

—Juani jlo ti' ya cha' ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —nacui' ngu'—. Sa'ni ngujuii jyo'o Abraham, sa'ni ngujuii nu xa' la jyo'o cusu' nu nda cha' jii' ycui' Ndyosi lo'o ñati. ¿Ñi'ya nti' nu'u lo'o nacui' ca ti nu'u: “Ná nga'a cha' tye chalyuu jii' ñati nu taquiya' jii' cha' nu nclyu'u na' jii'”? —nacui' ngu'—.

53 ¿Ha nti' nu'u cha' xti la cha' jlo ti' jyo'o cusu' Abraham jii' ya, quiña'a la cha' jlo ti' ycui' nu'u lacua? ¿Ha jua'a nti' nu'u? Lo'o jyo'o Abraham, lo'o nu xa' la jyo'o cusu' bi', cua ngujuii lcaa ngu' bi'. ¿Tilaca laca nu'u, nti' nu'u?

54 Lo'o li' nacui' Jesús:

—Ná tso'o na' tsiya' ti si cua'ni na' cha' caca tlyu ycui' ca ti na', pana ycui' Ndyosi Sti na' ndu'ni cha'

caca tlyu na' —nacui—. Ndu'ni ma cha' Sti ma laca ycu' Ndyosi;

⁵⁵ masi ná ndyuloo ma ji'i Ni, pana jua'a ndu'ni ma. Nslo na' ji'i Ni tu'ni. Ná taca ñacu' na' cha' ná nslo na' ji'i Ni; cuiñi na' si jua'a ñacu' na', ñi'ya laca cu'ma, cha' cuiñi tsa ma. Chañi cha' nslo na' ji'i Ni, jua'a ndaquiya' na' ji'i lcaa cha' nu nchcui' Ni lo'o na' —nacui Jesús ji'i ngu' judío bi—.

⁵⁶ Nu Abraham jyo'o cusu' ji'i ma ni, lye tsa ngua ti' yu ña'a yu jna' lo'o cala na' chalyuu. Lo'o li' ndi'ya ngua, cha' cua na'a nu cusu' jna', tso'o tsa ndyu'u tyiquee yu li'.

⁵⁷ Li' lye nchcui' ngu' judío lo'o Jesús:

—Bilya caca tu'ba tyi yija nu'u —nacui ngu' ji'i—. ¿Ñi'ya ngua cha' cua na'a nu'u ji'i jyo'o Abraham lacua?

⁵⁸ —Liñi tsa cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma juani —nacui Jesús—, cha' cua laca lu'ú na' lo'o ngula jyo'o Abraham bi'.

⁵⁹ Li' ngusñi ngu' quee cha' cu ngu' ji'i Jesús cujuui ngu' ji'i li', pana ndyu'u cuatsi' yu ji'i ngu'. Ngutu'u yu ne' laa bi', nteje tacui yu cla'be su ndi'i ñati ndyaa yu li'.

9

Nu qui'yu nu ca ña'a cuityi' lo'o ngula

¹ To' tyucui su ndyaa Jesús, na'a yu ji'i sca ngu' cuityi', ca ña'a cuityi' lo'o ngula nu quicha bi'.

² Li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ji'i Jesús:

—Mstru —nacui ngu'—, ¿tilaca ntsu'u qui'ya ji'i cha' cuityi' cloo yu cua lo'o ngula yu? ¿Ha ycu' yu? ¿Ha ngu' cusu' ji'i yu ndacui qui'ya ji'i?

³ —Si'i xqui'ya yu cua, si'i xqui'ya ngu' cusu' ji'i yu —nacui Jesús ji'i ngu'—. Na cuityi' yu lo'o ngula yu cha' taca ña'a ngu' ñi'ya laca cña tonu nu cua'ni ycu' Ndyosi lo'o cua'ni Ni cha' tyaca tso'o yu.

⁴ Lo'o tya xee nga'a cha' cua'ni na cña —nacui Jesús—, lo'o cua ndyaa cuichaa nga'aa caca cua'ni ni sca na cña li'. Lo'o jua'a laca lo'o na' —nacui—, nga'a cha' cua'ni na' lcaa ña'a cña nu ngulo ycu' Ndyosi jna' lo'o nda Ni jna' lijya na' ca nde —nacui Jesús—.

⁵ Lo'o tya tyi'i na' chalyuu, tya ta na' xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati.

⁶ Ndye nchcui' Jesús, li' ngusalú yu xi hitya sañi' lo yuu, cha' nguxa' xi lo'o yuu cha' caca nana'. Nda'a yu nana' bi' chu' scua' cloo nu quicha bi'.

⁷ Li' nacui Jesús ji'i:

—Yaa nu'u, caata chcu nde tojo'o Siloé —tojo'o bi' naa Siloé cha'cña ji'i ngu', ñi'ya nti' si ñacu' na cha'cña ji'na: tojo'o “su nacui ji'i ngu' cha' tsaangu”.

Bi' cha' ndyaa nu quicha bi' ndyaata tojo'o bi' li'. Lo'o ñaa li', cua ndyaca tso'o cloo.

⁸ Lo'o li' nu ngu' nu ndi'i cacua ti su ndi'i nu ngua quicha bi', nu cua na'a su ngüijña msta tsubi' la, li' nchcui' ngu' bi' ji'i:

—Nu qui'yu re, ¿ha la cui' yu re laca nu ngua'a calle ngüijña yu msta ji'i ngu'?

⁹ —La cui' yu bi'— nacui tsaca ngu'.

—Si'i yu bi', masi sca ti cuayá' ña'a loo yu bi'— nacui chaca ngu'.

Lo'o li' nguxacui ycuí' nu qui'yu bi' cha' jii' ngu' bi':

—La cui' yu bi' laca na'.

¹⁰ Li' nchcuane ngu' jii' yu:

—¿Ñi'ya' ngua cha' ndyaca tso'o cloo nu'u juani?

¹¹ —Nu ñati nu naa Jesús, bi' laca nu nguxa' xi nana' cha' nguta'a' chu' scua' cloo na' —nacui nu qui'yu bi'—. Lo'o li' ngulo yu bi' cña 'na cha' tsa'a na' caata' nde tojo'o Siloé, bi' cha' ndya'a' ndyaata' ca bi'; hora ti ngua tso'o cloo na', tyaca' tso'o ña'a na' juani.

¹² —¿Ma nde ndyaa yu bi'? —nacui ngu' jii' li'.

—Ná jlo ti' na' —nacui.

Nhcui' ngu' fariseo lo'o nu ngua cuityi'

¹³ Ndyaa lo'o ngu' jii' nu qui'yu nu ngua cuityi' bi' slo ngu' fariseo ne' laa.

¹⁴ Tsa nu ndii' cña' ngu' ngua bi', tsa tacati ngua nu lo'o nguxa' Jesús nana' bi', ngua'ni yu jo'o jii' cloo nu cuityi' bi'.

¹⁵ Lo'o li' nguxana ngu' fariseo, nchcuane ngu' jii' nu ngua cuityi' bi':

—¿Ñi'ya' ngua cha' ngua tso'o cloo nu'u?

—Nguta'a' yu nana' chu' scua' cloo na' —nacui nu qui'yu bi'—, li' ndyaa na' ndyaata' chcu, tyaca' tso'o ña'a na' juani —nacui.

¹⁶ Li' ntsu'u xi ngu' fariseo nu nacui:

—Si'i slo ycuí' Ndyosi yaa nu Jesús bi', bi' cha' ná ndaquiya' yu tsa ta'a jii' ngu'.

Lo'o jua'a' ntsu'u xi xa' ñati nu nhcui' jii' yu ndi'ya:

—¿Ñi'ya caca ji'i yu bi' cua'ni yu cña tonu cuentya ji'i ycui' Ndyosi si jua'a ntsu'u tsa qui'ya ji'i yu?

Ná stu'ba cha' nu nchcui' ngu' bi' ji'i Jesús.

¹⁷ Li' xa' nchcuane ngu' ji'i nu ngua cuityi' bi':

—Nu'u ni, ¿ñi'ya chcui' ta nu'u cha' ji'i yu bi' juani, cha' cua ngua'ni yu jo'o ji'i cloo nu'u?

Li' nguxacuï nu qui'yu bi' cha' ji'i ngu':

—Sca nu cusu' nu nda cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ñati, jua'a laca yu bi' —nacuï.

¹⁸ Ná jlya ti' nu ngu' judío bi', cha' ca ña'a cuityi' nu qui'yu bi' lo'o ngula, lo'o nu juani tyaca' tso'o xee ña'a. Su ndye cha', li' ngusi'ya ngu' ji'i ngu' cusu' ji'i.

¹⁹ Li' nchcuane ngu' ji'i ngu' cusu' bi':

—¿Ha sñi' cu'ma laca yu re? —nacuï ngu'—. ¿Ñi'ya ngua li'? ¿Ha ca ña'a cuityi' yu lo'o ngula yu? ¿Ñi'ya ngua cha' ña'a yu juani?

²⁰ Li' nguxacuï sti xtya'a cha' ji'i ngu' fariseo bi':

—Jlo ti' ya cha' sñi' ya laca yu, jlo ti' ya cha' ca ña'a cuityi' yu lo'o ngula yu —nacuï ngu'—,

²¹ pana ná nda ya cuentya tsiya' ti ñi'ya ngua cha' ngujui xee nu ntsu'u cloo yu juani. Ná jlo ti' ya tilaca laca nu ngua'ni jo'o ji'i yu. Xcuane ma ji'i ycui' yu; cua tlyu yu bi', ycui' yu taca ta liñi yu cha' lo'o ma.

²² Jua'a nacui sti xtya'a nu qui'yu bi' ji'i ngu', cha' ntsij tsa ngu' ji'i ngu' judío bi'; na cua ngua'ni stu'ba ngu' laca cña cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' culo'o ngu' ji'i ñati ne' laa, cua ña'a ca ñati nu ñacuï cha' Jesús laca Cristo, nu ñati tlyu nu nda ycui'

Ndyosi ji'í lijya chalyuu. Nga'aa ta ngu' judío bi' chacuayá' tsa ngu' ne' laa li'.

²³ Bi' cha' nacui sti xtya'a nu ngua cuityi' bi': “Xcuane ma ji'í ycuí' yu, cua tlyu yu bi'”.

²⁴ Tya ngusi'ya ngu' ji'í nu ngua cuityi' bi' chaca quiya', lo'o li' lye nchcui' ngu' lo'o:

—Chacuayá' ji'í ycuí' Ndyosi, ta nu'u cha' liñi lo'o ya juani —nacui ngu' ji'í—. Cua jlo ti' ya cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'í nu Jesús bi'.

²⁵ —Ná nda na' cuentya si ntsu'u qui'ya ji'í yu —nacui nu ngua cuityi' bi'—. Jlo ti' na' cha' cuityi' na' clyo, lo'o juani cua ntsu'u xee cloo na'. Tsa bi' ti cha' jlo ti' na'.

²⁶ —¿Ñi'ya ngua'ni yu bi' lo'o nu'u lacua? —nacui ngu'—. ¿Ñi'ya ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o cloo nu'u juani?

²⁷ —Cua ndacha' na' ji'í ma tsaca quiya' tsa, lo'o ná ngua'a jyaca ma ji'í cha' bi' —nacui nu qui'yu bi'—. ¿Ni cha' laca xa' nti' ma cuna ma cha' bi' chaca quiya'? ¿Ha lo'o cu'ma nti' ma caca tsa'a ma cha' ji'í yu?

²⁸ Li' nchcui' nu ngu' judío bi' cha' ti'í lo'o:

—Nu'u laca sca nu ndyaca tsa'a ji'í yu bi' —nacui ngu'—, cuare laca ya ñati nu ndyaca tsa'a ji'í jyo'o cusu' Moisés.

²⁹ Jlya ti' ya cha' nda ycuí' Ndyosi cha' lo'o nu Moisés bi', pana ná jlo ti' ya tsiya' ti ma nde ngutu'u nu Jesús bi' lijya.

³⁰ Li' ngxuetyacui nu qui'yu bi' cha' lo'o ngu' fariseo bi':

—Tlyu tsa cha' nda ma lo'o na' juani —nacui—. Nde cua ti ndu sca nu qui'yu nu ngua'ni ca ti jo'o

cloo na', lo'o ná jlo ti' ma tsiya' ti ma nde ngutu'u yu lijya yu —nacuï—.

³¹ Jlo ti' lcaa tya'a na cha' ná ndaquiya' ycuï' Ndyosi ji'ï cha' nu nchcui' ñati' cuxi lo'o Ni; ndaquiya' Ni ji'ï ngu' lo'o nchcui' ñati' nu ndu'ni tacati, ñati' nu ndu'ni cña nu ngulo Ni ji'ï —nacuï—.

³² Tya lo'o nguxana chalyuu, bilya cua'ni ngu' cha' tyu'u xee cloo ñati' chaca quiya' nu lo'o ca ña'a cuityi' ngu' lo'o ngula ngu'.

³³ Ná caca ji'ï yu bi' cua'ni yu cña bi' si si'i ca slo ycuï' Ndyosi ngutu'u yu.

³⁴ —Ngu' cuxi laca nu'u, pana nti' nu'u culu'u xi cha' jo'ó ji'ï ya —nacuï ngu' judío li'—. Cuxi nu'u lo'o ngula nu'u, jua'a cuxi ti nguluu nu'u —nacuï ngu'.

Lo'o li' ngulo'o ngu' ji'ï nu qui'yu bi', nga'aa nda ngu' chacuayá' tsa ne' laa tsiya' ti.

Na cuityi' ngu' cha' ná jlya ti' ngu'

³⁵ Li' ngujuï cha' ji'ï Jesús, ndyuna yu cha' ngulo'o ngu' ji'ï nu qui'yu bi' ne' laa. Lo'o ngujoy-acua Jesús ji'ï, nchcuane yu ji'ï li':

—¿Ha jlya ca ti' nu'u ji'ï ycuï' nu cua lijya chalyuu cha' caca ñati'? —nacuï Jesús ji'ï.

³⁶ —¿Tilaca laca yu bi', cusu'? —nacuï nu qui'yu bi'—. Nti' tsa na' xñi na' cha' ji'ï.

³⁷ —Cua na'a nu'u ji'ï yu bi' —nacuï Jesús—. Na' laca bi', na' nu nchcui' lo'o nu'u juani ti.

³⁸ Hora ti ndyatu sti' nu qui'yu bi' slo Jesús.

—Jlya ti' na' jinu'u, Xu'na —nacuï.

³⁹ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Cua lijya na' chalyuu cha' cua'ni cuayá' na' ji'ï ñati, tilaca laca nu xñi cha' jna', tilaca laca nu ná

tyaja'a xñi cha' jna' —nacuĭ Jesús—. Ta na' xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'ĭ ngu' nu xñi cha' jna', masi ñi'ya nti' cuityĭ' ti ngu' ndi'ĭ ngu' chalyuu; tacu' na' xee ji'ĭ ngu' nu ná tyaja'a xñi cha' jna' tsiya' ti, masi ndu'ni ngu' cha' tso'o tsa ycuĭ' ngu'.

⁴⁰ Ndu xi ngu' fariseo slo Jesús lo'o nchcui' yu jua'a.

—¿Ha cuityĭ' cua lacua? —nacuĭ ngu' ji'ĭ yu.

⁴¹ —Ná ntsu'u qui'ya ji'ĭ ma, si jlo ti' ma cha' cuityĭ' ti ma —nacuĭ Jesús—. Cha' nchcui' ma cha' taca ña'a ma, bi' cha' ña'a ti ntsu'u qui'ya ji'ĭ ma.

10

Cuiĭ ji'ĭ lo'o su ndyi'ĭ xlya' talya

¹ Ta na' sca cha' liñi lo'o ma juani —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu' judío li'—. Tachaa tsa ndya' lo'o su ndyi'ĭ xlya' talya. Lo'o ndya'a ngu' ne' lo'o bi', sca ti to' lo'o nga'a cha' tyatĭ ngu'. Nu cuaana laca nu ndyacuĭ que lo'o, ndyatĭ chaca se'ĭ li' —nacuĭ Jesús—.

² Nde to' lo'o ndyatĭ nu laca xu'na xlya' bi'.

³ Nslo nu ntsu'u cua to' lo'o ji'ĭ xu'na xlya', bi' cha' nda chacuayá' ndyatĭ yu bi' ne' lo'o —nacuĭ Jesús—. Nslo xlya' xtyi'ĭ xu'na ni'; lo'o nxi'ya yu ji'ĭ xlya' ji'ĭ ycuĭ' ca, lijya ni' slo yu, ndya'a lo'o yu ji'ĭ xlya' bi' li'.

⁴ Lo'o cua ngutu'u lcaa xlya' nde liya', li' nde loo la ntyucua nu laca xu'na ni', nde chu' la lca'a xlya' ji'ĭ yu, cha' nduna ni' lo'o nxi'ya xu'na ni' ji'ĭ ni'.

⁵ Ná ndyu'u lca'a ni' ji'ĭ xa' ñati; lo'o nduna ni' cha' nu nchcui' xa' ñati lo'o ni', xna ni' li', cha' ná nslo ni' xtyi'ĭ xa' ñati.

⁶ Bi' ngua sca cha' nu nchcui' ne' ti Jesús lo'o ngu', pana ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu' li'.

Ña'asii tso'o Jesús ji'i xlya' ji'i yu

⁷ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma —nacui Jesús—. Ycui' ti na' laca to' lo'o bi', cha' nchca'a na' to' lo'o su ndyatí ni'.

⁸ Ná ndaquiya' xlya' bi' ji'i ñati nu yaa yala la, cha' xcui' nu cuaana laca ngu' bi'; tsa cu' ti ntyucuaana ngu' na nu ntsu'u ji'i ty'a'a ñati ngu' —nacui—.

⁹ Nu nga'a to' lo'o, tso'o tsa ña'asii ji'i xlya' ji'i; lo'o jua'a na', tso'o tsa ña'asii na' ji'i ñati na' —nacui Jesús—. Taca tyeje tacui ngu' cha' tyati ngu' ne' lo'o su nga'a na', cha' ná caca cuxi ji'i ngu' bi' li'. Tso'o ti tyati ngu' ne' lo'o su nga'a na', tso'o ti tyu'u ngu' chaca quiya', ñi'ya nu ndu'ni xlya'. Caja ñi'ya tyiji yu'u ji'i ngu' bi' li', ñi'ya laca lo'o ndyiji na ndacu xlya'.

¹⁰ 'Tsa cu' ti cña cuaana ndu'ni nu ngu' cuaana bi' —nacui Jesús—. Ndya'a ngu' bi' cha' cua'ni ñu'u ngu' ji'i ñati, cha' chcuna' cresiya ji'i ñati bi'; na cua lijya na' cha' ta na' chalyuu tso'o ji'i ñati, su caca tyi'i ngu' tyucui tyiquee ngu' li' —nacui—.

¹¹ Tso'o tsa ña'asii na' ji'i xlya' 'na. Ycui' ca na' tyaja'a Na' cajaan cha' ná cajaan xlya' jna', cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i ngu' —nacui—.

¹² Sca msu ti ni, ná ña'asii tso'o ji'i xlya', xna yu lo'o ña'a yu cha' lijya bo'o. Si'i ycui' yu nu laca loo ji'i xlya', si'i ycui' yu nu ca ji'i ni', nti' yu. Bi' cha'

caca lya' ti' bo'o ji'i taju xlya' bi', li' tyijyu' cañi xlya' xna ni' —nacuĭ Jesús—.

¹³ Nxna msu tyijyu' cha' ne' xña ti ji'i ngu' ndya'a yu, si'i na ji'i yu laca xlya' bi'.

¹⁴ 'Tso'o tsa ña'asiĭ na' ji'i xlya' 'na. Nslo na' ji'i ñati jna', lo'o jua'a cua ngu'i ñati bi' jna'.

¹⁵ Ñi'ya nslo Sti na' jna', jua'a nslo na' ji'i Sti na'; ñi'ya ntsu'u cha' ji'i Sti na' lo'o na', jua'a ntsu'u cha' jna' lo'o ñati jna'. Ycui' ca na' tyaja'a na' cajaa cha' ná tye cresiya ji'i ñati 'na —nacuĭ Jesús ji'i ngu'—.

¹⁶ Tya ntsu'u la xa' ñati 'na nu ndi'i xa' quichi, nu ná stu'ba nga'a lo'o taju ñati re; nga'a cha' tsa'a na' tsaqui'ya na' ji'i ngu' bi', cha' lo'o ngu' bi' tyaa ngu' ca ne' lo'o re. Lo'o li' cuna ngu' cha' nu chcuĭ' na' lo'o ngu'; caca ngu' sca ti taju ñati 'na, lo'o jua'a caca na' nu sca ti Xu'na ngu' —nacuĭ Jesús—.

¹⁷ 'Tye chalyuu 'na, cajaa na' cha' tyu'ú na' chaca quiya' ca tiya' la, bi' cha' ntsu'u tsa tyiquee Sti na' ña'a 'na.

¹⁸ Ná tucui xlyaá cresiya 'na, ycui' ca ti na' ntaja'a na' cajaa —nacuĭ Jesús—. Taca cua'ni na' jua'a, cha' cua nda ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' cajaa na', lo'o jua'a cua nda Ni chacuayá' cha' tyu'ú na' chaca quiya'.

¹⁹ Tya chaca quiya' ná stu'ba cha' ji'i ngu' judío lo'o tya'a ngu' cha' nchcuĭ' Jesús jua'a.

²⁰ Ntsu'u tsa ngu' nu nacui ndi'ya:

—Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' yu cua. Na tonto yu. Ná ntsu'u cha' cuna na cha' nu nchcuĭ' yu cua.

²¹ Li' nacui xa' la ñati:

—Ná taca chcuĭ' ngu' ñi'ya nu nchcuĭ' yu cua juani si ntsu'u cui'i xña'a ji'i ngu'. ¿Ha caca ji'i nu

xña'a cua'ni cha' tyaca tso'o cloo nu cuityi'? Ná taca ji'i.

Nxuu tya'a ngu' judío lo'o Jesús

²² Tyempo tlya' ngua li', nu lo'o sube tsa tsa. Nde quichi Jerusalén ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ta'a su ngulacua ji'i laa tonu ca bi'.

²³ Ndyaa Jesús to' laa ca su nchcui' ngu' ji'i: “Corredor ji'i Salomón”.

²⁴ Li' ndyu'u ti'i tyuu tya'a ngu' judío slo Jesús, nchcuane ngu' ji'i yu:

—¿Ni jacua' chcui' liñi nu'u lo'o cua, cha' caca cuayá' ti' ya si nu'u laca nu ñati tlyu nu ta ycuí' Ndyosi ji'i caa? —nacui' ngu' ji'i Jesús—. Ná talo ya si ná cacha' nu'u lcaa cha' ji'i cua. Tso'o si chcui' liñi nu'u juani.

²⁵ —Jua'a ni na' tsaca quiya' ji'i ma —nacui' Jesús ji'i ngu' bi' li'—, lo'o ná jlya ti' ma cha' nu nchcui' na' lo'o ma tsiya' ti —nacui'—. Lo'o ña'a ma cha' ndu'ni na' cña tonu bi' chacuayá' ji'i Sti na', ndyiji cha' liñi ji'i ma li';

²⁶ pana ná jlya ti' ma ji'i cña bi', cha' si'i taju ñati 'na laca ma. Nacui' na' jua'a ji'i ma tsubi' —nacui' Jesús ji'i ngu'—.

²⁷ Ñi'ya ndu'ni xlya', jua'a nduna ñati 'na jna' lo'o nchcui' na' lo'o ngu'. Cua nslo na' ji'i ngu', cua ndya'a ngu' lo'o na'.

²⁸ Ná nga'a cha' tye chalyuu nu ta na' ji'i ngu' bi', ná chcuna' cresiya ji'i ngu' li'. Ná tucui' caca ji'i xlyaá ji'i ñati bi' 'na, cha' tso'o tsa ña'asi na' ji'i ñati bi' —nacui' Jesús—.

²⁹ Na cua nda Sti na' ñati bi' jna', lo'o jua'a nga'aa ntsu'u chaca nu stu'ba tlyu lo'o ycuí' Ni; bi' cha' ná

tucui caca ji'í xlyaá ji'í ngu' bi', nu lo'o ña'asii Sti na' ji'í ngu'.

³⁰ Lo'o jua'a stu'ba ntsu'u cha' ji'í ycuí' Ndyosi Sti na' lo'o na' —nacuí Jesús.

³¹ Chaca quiya' ngusñi nu ngu' judío bi' quee cha' cu ngu' ji'í Jesús, cujuui ngu' ji'í.

³² Li' nhcui' yu lo'o ngu' bi':

—Cua quiña'a tsa cña tso'o ngua'ni na' chacuayá' ji'í Sti na' slo cu'ma, lo'o jua'a cua na'a ma cña nu ngua'ni na'. ¿Ha xqui'ya sca cña tso'o nu ngua'ni na', bi' cha' nti' ma cuta ma quee 'na?

³³ Li' ngxutyacui nu ngu' judío bi' cha' lo'o Jesús:

—Ná cujuui ya jinu'u lo'o quee xqui'ya sca cña tso'o nu ngua'ni nu'u —nacuí ngu'—, xqui'ya cha' cuxi nu nhcui' nu'u ji'í ycuí' Ndyosi, bi' cha' cu ya quee jinu'u. Sñi' ñatí chalyuu ti laca nu'u, pana ndu'ni nu'u cha' laca nu'u ycuí' Ndyosi.

³⁴ Li' nacuí Jesús ji'í ngu':

—Lo quityi nscua cha' cusu' nu jlya tsa ti' ma, ntsu'u sca cha' nu nhcui' ndi'ya: “Ndyosi laca lcaa cu'ma cuentya jna'” —nacuí Jesús—.

³⁵ Jlo ti' na cha' ná caca ji'na tacu' na ni sca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o na. Sca cha' nu nhcui' quityi bi' ni, nacuí cha' ñi'ya laca ycuí' Ndyosi, jua'a laca ñatí nu ndaquiya' cha' nu nda Ni lo'o.

³⁶ ¿Ni cha' laca ngusta cu'ma qui'ya jna' slo ycuí' Ndyosi lo'o nacuí ma cha' nhcui' na' cha' cuxi ji'í ycuí' Ni? —nacuí Jesús—. Cua ngusubi Sti na' jna', nda Ni 'na lijyaá nde chalyuu. ¿Ni cha' laca ná tso'o nti' ma cha' nacuí na' cha' nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi laca na'?

37 Ná ntsu'u cha' jlya ti' mā jna' —nacui Jesús li'—, si ná ndu'ni na' cua ña'a ca cña nu ndu'ni Sti na' —nacui—.

38 Pana nu lo'o ndu'ni na' cña ji'i ycu' Ndyosi, li' caca jlya ti' mā jna' xqui'ya cña nu ndu'ni na' bi', masi ná jlya ti' mā cha' nu nchcui' na'. Lo'o li' caca cuayá' ti' mā, caca jlo ti' mā, cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'i Sti na' lo'o na', stu'ba ntsu'u cha' jna' lo'o Sti na'.

39 Chaca quiya' ngua'ni cuayá' ngu' si caca taya' ngu' ji'i Jesús. Li' nga'aa ndyanu yu, laja ti ngu' ngutu'u yu ngulaá yu ji'i ngu'.

40 Li' ndyaa Jesús chaca quiya', ndyaa chaca tsu' sta'a Jordán ca su ngutu Juan ntyucuatya ji'i ngu' tya clyo. Nde bi' nguti'i yu, lo'o jua'a ndya'a tsa ngu' slo.

41 Li' nacui ngu' ji'i tya'a ngu':

—Ná ngua'ni Juan ni sca cña tonu cha' cube ti' na ji'i. Pana liñi tsa ndyu'u lcaa cha' nu nchcui' nu Juan bi' tya tsubi' la cuentya ji'i nu qui'yu re.

42 Lo'o li' cua nguxana tyuu tya'a ngu', jlya ti' ngu' ji'i Jesús lo'o nguti'i ngu' nde bi'.

11

Ngujui Lázaró

1 Ndi'i sca nu qui'yu nu naa Lázaró. Quicha tsa bi'. Ngu' quichi Betania laca, lo'o jua'a María lo'o Marta laca tya'a ngula nu qui'yu bi'.

2 (Tya'a ngula María laca Lázaró nu quicha bi', lo'o jua'a María laca nu su'ba setye tyixi xtyi'i chu' quiya' Jesús nde loo la, lo'o li' sube' cho' quicha' que ycu' cho' quiya' Jesús cha' quityi.)

³ Cua nda tyucuaa nu cuna'a bi' cha' ndyaa ca slo Jesús:

—Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, Xu'na —nacui ngu' cuna'a bi'—, nde lijya cha', cha' caca cuayá' ti' nu'u cha' ntsiya tya'a tso'o nu'u, quicha tsa yu.

⁴ Lo'o ndyuna Jesús cha' bi', li' nacui:

—Ná nga'a cha' cajaa nu quicha bi'. Na quicha yu bi' cha' caca tlyu la ycuí' Ndyosi, cha' cua'ni tlyu ngu' jna', cha' na' laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi. Lo'o ña'a ngu' ñi'ya cña tonu nu cua'ni na' cha' caca jo'o ji'i yu, li' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycuí' Ndyosi.

⁵⁻⁶ Lo'o ndyuna Jesús cha' quicha Lázaro, li' tya ndyanu Jesús tya tyucuaa tsá su ndi'i bi', masi ntsu'u tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i ca ta'a sna ngu' bi', ji'i Marta, lo'o ji'i nu chaca cho' tya'a Marta, lo'o ji'i ycuí' Lázaro.

⁷ Tiya' la, li' nacui Jesús ji'i ñati nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Tyaa na xtyuu na nde loyuu su cuentya Judea —nacui.

⁸ Li' nguxacui ngu' bi' cha' ji'i:

—Mstru —nacui ngu'—, ná sa'ni ngua bi' lo'o ngua ti' ngu' judío bi' cu ngu' quee jinu'u cha' cujuui ngu' jinu'u, ngua ti' ngu'. ¿Ha cua tsaa ti nu'u nde jua chaca quiya'? —nacui ngu'.

⁹ Li' nacui Jesús ji'i ngu' bi':

—Tii tyucuaa ti hora ntsu'u ji'i sca tsá. Lo'o tya'a na ndacua, ná sca na tyacua quiya' na, tyacá' su ndya'a na cha' tya xee —nacui—.

¹⁰ Lo'o tyu'u ta'a na talya, li' tyacua sca na nga'a tyucui quiya' na, cha' ná tyacá' xee ña'a na ji'i li'.

¹¹ Lo'o cua nhcui' Jesús jua'a, li' nacui:

—Cua laja' Lázaro tya'a tso'o na. Nde jua tsa'a na' juani cha' xtyu'u ji'i yu.

¹² —Mstru —nacuĭ ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—, lo'o laja' ca yu, li' tyaca tso'o yu.

¹³ Ngua ti' ngu' cha' ndyu'u xcalá yu, masi nti' Jesús ñacuĭ ji'i ngu' cha' chañi cha' ngujuii yu.

¹⁴ Lo'o li' liñi nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Ngujuii Lázaro —nacuĭ—.

¹⁵ Tso'o ti nti' na' cha' ná nguti'i na' nde jua lo'o ngujuii yu. Juani taca tyu'u tso'o cha' ji'i ycuĭ ma, taca xñi tso'o la ma cha' jna' —nacuĭ—. Tyaa na ca su nscua jyo'o.

¹⁶ Li' nchcui' Tomás nu Culaca' lo'o tya'a ndyaca tsa'a ji'i Jesús:

—Tyaa na lo'o nu cusu' lacua, cha' stu'ba ti cajaa na lo'o —nacuĭ Tomás.

“Tyu'ú tya'a ngula nu'u chaca quiya”

¹⁷ Lo'o ndyalaa Jesús ca bi', ngujui cha' ji'i yu cha' cua jacua tsá nguatsi' jyo'o Lázaro.

¹⁸ Ná tyijyu' ndyi'ya tya'a quichi Betania bi' lo'o quichi Jerusalén, ntsu'u xi tucua ti kilómetro cla'be cuayá' tyijyu' ndi'i quichi bi'.

¹⁹ Lo'o li' quiña'a ngu' quichi tonu bi' ndyaa cha' xtyucua ngu' ji'i Marta lo'o ji'i María cha' ngujuii tya'a ngula ngu'.

²⁰ Tya cuayá' ndyuna ngu' cha' cua lijya Jesús, hora ti ngutu'u Marta ndyaa cha' tyacua tya'a lo'o Jesús tyucuĭ. Sca ti María ndyanu ni'i.

²¹ Lo'o li' nchcui' Marta lo'o Jesús:

—Ná ngujuii tya'a ngula na' si nguti'i nu'u ca nde, cusu' —nacuĭ nu cuna'a bi' ji'i Jesús—.

22 Pana jlo ti' na' cha' masi juani cua'ni ycuil' Ndyosi lcaa cha' nu jña nu'u jil'i Ni.

23 Li' nguxacuj Jesús cha' jil'i Marta bi':

—Tyu'ú tya'a ngula nu'u chaca quiya'.

24 —Jlo ti' na' cha' chaca quiya' tyu'ú yu bi' nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o lo'o cua tye ti chalyuu —nacuj Marta.

25 Li' nguxyacui Jesús cha' lo'o nu cuna'a bi':

—Na' laca nu ndu'ni cha' tyu'ú ñati, na' laca nu ndu'ni cha' chañi caca tso'o cresiya jil'i ñati —nacuj Jesús—. Masi cajaa ngu', tya tyu'ú ngu' bi' chaca quiya', caja chalyuu cucui jil'i ngu' si cua ngusñi ngu' cha' jna' —nacuj Jesús jil'i Marta—.

26 Lo'o jua'a lcaa ñati nu tso'o ti ndil'i tyiquee cha' ngusñi ngu' cha' jna', ná nscua cha' cajaa ngu' bi' tsiya' ti. ¿Ha jlya ti' nu'u cha' bi'?

27 —Chañi cha' jlya ti' na', cusu' —nacuj nu cuna'a bi'—. Hasta juani jlya ti' na' cha' nu'u laca Cristo nu ñati tlyu bi', nu'u laca nu sca ti Sñi' ycuil' Ndyosi, lo'o jua'a cua nda Ni jinu'u lijya.

Lo'o Jesús ndyuna yu

28 Ndye nchcui' Marta, li' ndyaa nu cuna'a bi', cuaana ti ngusi'ya jil'i María tya'a ngula:

—Cua tyalaa ti nu Mstru bi' juani —nacuj—. Nxi'ya yu jinu'u cha' tsa'a nu'u slo yu.

29 Lo'o ndyuna María cha' bi', hora ti ngutu'u ndyaa slo Jesús li'.

30 Tya lyiji tyalaa Jesús quichi, tya nga'a yu su ndyacia tya'a Marta lo'o yu tya tsā la.

31 Lo'o nu ngu' judío nu ndil'i nxyucua jil'i María ni'i ni, lo'o na'a ngu' cha' tsa tsiya' ca ngutu'u

María ndyaa, li' ndyaa lca'a ngu' ji'i cho'; ngua ti' ngu' cha' to' cuaá ndyaa cho' cha' cunaa cho'.

³² Lo'o li' ndyalaa María ca su ndu Jesús. Lo'o na'a cho' ji'i yu, hora ti ngutu stj' cho' slo Jesús. Lo'o li' nacui María bi':

—Si nguti'i nu'u tsubi', cusu' —nacui—, ná ngu-juii tya'a ngula na' li'.

³³ Xñi'i tsa ñaa xtyi'i Jesús li', ndube tsa ti' yu cha' ndyunaa María, lo'o jua'a ngusi'ya tsa ngu' judío tya'a ndya'a María.

³⁴ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Macala nguxatsi' mā ji'i jyo'o bi'?

—Tsa na'a na xi ji'i, cusu' —nacui ngu' li'.

³⁵ Lo'o Jesús ngusi'ya li'.

³⁶ —Tyaca'a tsa jyo'o bi' ji'i Jesús, ntsu'u tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i —nacui ngu' judío bi'.

³⁷ Lo'o jua'a ndi'i xi ngu' nu nacui:

—¿Ni cha' laca ná ngujui ñi'ya nu cua'ni yu cha' ná cajaa Lázaro nquicha'? Nchca ji'i yu cua'ni yu cha' tyaca tso'o cloo ngu' cuityi'.

Ndyu'ú Lázaro chaca quiya'

³⁸ Ca chaca quiya' xñi'i tsa ñaa xtyi'i Jesús, lo'o li' ndyaa yu ca to' cuaá. Sca tyuquee laca, lo'o ndu sca quee tlyu ndyacu' tu'ba tyuquee bi'.

³⁹ —Clyatsu' mā quee cua —nacui Jesús.

Li' nchcui' Marta tya'a ngula jyo'o bi' lo'o Jesús:

—Tyucu tsa xtyi'i caca si tyu'utsu' quee cua, cusu' —nacui—. Cua jacua tsā nguatsi' jyo'o re.

⁴⁰ Li' nacui Jesús:

—Caca ña'a mā cha' tlyu tsa nu ndu'ni ycui' Ndyosi nu lo'o jlya ti' mā ji'i Ni. ¿Ha si'i jua'a ni na' ji'i mā tsā?

41 Li' ngulotsu' ngu' quee nu ndyacu' tu'ba tyuquee bi'. Li' nguxña'a Jesús nde cua.

—Sti na' —nacuĭ Jesús li'—, tsa xlya'be ħi cha' cua ndyuna nu'ŭ cha' nu nchcui' na' lo'o nu'ŭ.

42 Lcaa tsā cua jlo ti' na' cha' nduna nu'ŭ lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o nu'ŭ; pana nchcui' na' lo'o nu'ŭ juani xqui'ya ñati nu ndi'ĭ re, cha' taca ca jlya ti' ngu' jna' cha' chañi cha' cua nda nu'ŭ jna' lijyaa chalyuu.

43 Li' cuiĭ tsa nchcui' Jesús:

—Lázaro, tyu'u nu'ŭ su ntsu'u nu'ŭ ndacua, tyaa nu'ŭ nde liya' re.

44 Li' ngutu'u nu ngua jyo'o bi'; ña'a ti tya ngüixiĭ late' ngati tyucui ña'a hichu', ña'a ti tya ndyacu' chaca late' loo.

—Xati' clya ma' late' nu ntsu'u chu' yu cua —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu'—, cha' ta ma' chacuayá' tya'a yu.

Nchcui' ngu' ñi'ya caca cujuui ngu' ji'ĭ Jesús

45 Lo'o li' quiña'a tya'a ngu' judío bi' jlya ti' ngu' ji'ĭ Jesús, ñati nu ndi'ĭ nxyucua ji'ĭ María tsā la, cha' cua na'a ngu' cha' tlyu nu ngua'ni ca ti Jesús cuentya ji'ĭ ycuĭ Ndyosi.

46 Pana ntsu'u xi ngu' bi' nu hora ti ndyaa slo ngu' fariseo, nda ngu' cha' lo'o ngu' ñi'ya nu ngua'ni Jesús.

47 Bi' cha' nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' fariseo bi', nguxana nxi'ya ngu' ji'ĭ lcaa ngu' tisiya, cha' tyu'u ti'ĭ ngu'. Lo'o li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya cua'ni na juani? —nacuĭ ngu'—. Quiña'a tsa cha' tlyu ndyu'ni nu qui'yu bi'.

48 Lo'o ta na chacuayá' ji'í yu cha' tya cua'ni la yu jua'a, li' xñi lcaa ngu' quichí cha' ji'í yu. Li' caa ngu' romano cha' cuityí ngu' laa tlyu ji'na, culo'o ngu' ji'í ñatí tya'a na su ndí'í ngu' —nacuí ngu'.

49 Li' ndatü tsaca ngu'; Caifás naa yu, lo'o jua'a yija bi' laca yu xu'na sti jo'ó. Nhcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Ni sca na ná jlo ti' ma,

50 ná nchca tii mā tsiya' ti —nacuí yu—. Tso'o la caca ji'í mā si cajaa sca ti ñatí, cha' ná cajaa lcaa ngu' quichí tyi na. Cuxi la cña caca si cuityí ngu' tyucuí ña'a nasiyu re.

51 Si'í cha' nu ngua'ya hiq ue ycuí' ca yu nhcui' yu jua'a; cha' yija bi' ngua yu xu'na sti jo'ó, bi' cha' nacuí yu jua'a, cha' cuentya ji'í ycuí' Ndyosi nda yu cha' lo'o ngu', ni cña caca ji'í Jesús ca nde loo la lo'o cajaa Jesús lo crusi. Si'í xqui'ya ñatí chalyuu jua ti cajaa Jesús,

52 masi cajaa Jesús cuentya ji'í lcaa ñatí lcu a ti ña'a chalyuu, cha' stu'ba ti caca tyiquee lcaa ñatí nu jly a ti' ji'í ycuí' Ndyosi, ngu' nu cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'í cha' caca ngu' sñi' Ni.

53 Lo'o li' nguxana nhcui' ngu' nu laca cña lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu caca cjuui ngu' ji'í Jesús;

54 bi' cha' nga'aa ndyaa Jesús su ndí'í ngu' judío, ngutu'u yu loyuu bi', ndyaa yu chaca loyuu su tyijyu' la xi, ca to' yuu btyi. Ndyalaa yu sca quichí su naa Efraín li', ca bi' nguti'í Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í.

55 Cua ngulala tsa ta'a pascua, bi' laca sca ta'a ji'í ngu' judío. Quiña'a ngu' ngutu'u ngu' quichí tyi ngu', masi quichí ne' quixí', ndyalaa ngu' quichí Jerusalén li'. Yala ti ngua'ni lubii ngu' tyucuí ña'a

ngu' cuentya ji'i ycuí' Ndyosi, nu lo'o tya lyiji ti caca ta'a.

⁵⁶ Li' ndyaa ngu' ndyaana ngu' macala ntsu'u Jesús. Lo'o ndi'i ngu' ne' laa, li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya nti' ma? —nacui' ngu'—. ¿Ha caa yu ta'a nti' ma?

⁵⁷ Ndube tsa ti' ngu' cha' lo'o nu ngu' sti jo'ó nu laca loo bi', lo'o ngu' fariseo, cua ngulo ngu' cña ji'i lcaa ngu' quichi; nacui' sti jo'ó cha' lo'o caja cha' ji'i ngu' macala ntsu'u Jesús, hora ti ntsu'u cha' cacha' ngu' ji'i ngu' nu laca loo. Li' tsa ngu' policía xñi ngu' ji'i Jesús, nti' ngu' nu laca loo bi'.

12

Nda'a sca nu cuna'a setye chu' quiya' Jesús

¹ Tya lyiji tya xcuá tsá cha' caca ta'a pascua, li' ñaa Jesús nde quichi Betania chaca quiya'. Laca Betania quichi tyi Lázaro nu ngujuii tya tsubi' la, lo'o li' ngua'ni Jesús cha' ndyu'ú yu chaca quiya'.

² Li' nda ngu' sca sii ji'i Jesús, cha' tso'o tsa nti' ngu' cha' ndyalaa yu slo ngu'. Nda Marta na ndyacu ngu' li', lo'o jua'a stu'ba ti ntucua Lázaro lo'o ngu' su ndyacu ngu' sii lo'o Jesús.

³ Li' ndyalaa lo'o María ji'i sca lyura setye tyixi xtyi'i. Quiña'a tsa nga'a setye bi' ji'i, cha' tyucui setye ji'i quixi' nardo laca. Li' nda'a María setye bi' chu' quiya' Jesús, lo'o quicha' que ycuí' María ngusube' chu' quiya' yu; tyucui ña'a ni'i ntyucua xtyi'i setye tyixi xtyi'i bi' li'.

⁴ Nga'a Judas sñi' Simón Iscariote lo'o ngu', cha' ñati nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús laca. La cui' bi' laca nu cujui' cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' cuxi ca tiya' la.

Na'a nu Judas bi' ñi'ya nu ngua'ni María, lo'o li' lye nchcui' ni cha' laca ngua'ni María jua'a:

⁵ —¿Ni cha' laca ná ngua caya' setye tyixi xtyi'i ji'i nu cuna'a cua cha' caja cñi xtyucua ji'i ngu' ti'i? —nacui nu Judas bi'—. Ná tyiquee' caja tyuu mil paxu lo setye bi'.

⁶ Cha' cuaana Judas, bi' cha' nacui jua'a, si'i cha' tya'na ti' ji'i ngu' ti'i. Ycui' ca Judas laca loo ji'i cuiji su ntsu'u cñi ji'i ngu' tya'a ndya'a lo'o Jesús, pana na ntyucuaana Judas cñi nu ntsu'u ji'i lcaa ngu' bi'.

⁷ —Ta ma chacuayá' cua'ni nu cuna'a cua jua'a —nacui Jesús—. Na cua nguxco'o cho' setye bi' cha' cua'ni jo'o ji'i ngu' lo'o cua ngulala ti xatsi' ngu' jna' —nacui—.

⁸ Lcaa tyempo ndi'i ngu' ti'i lo'o ma nde chalyuu, lcaa tsá taca xtyucua ma ji'i ngu' bi' nquicha'; pana nu na' ni, ná tyuu tsá tyi'i na' slo cu'ma.

Lo'o ji'i Lázaro ngua ti' ngu' cujuui ngu' ji'i

⁹ Ngujui cha' ji'i ngu' cha' ndi'i Jesús ca bi', lo'o li' ndyaa quiña'a tya'a ngu' judío; tsa tlyu ti ngu' ndyaa na'a ngu' ji'i Jesús. Lo'o jua'a nti' ngu' ña'a ngu' ji'i nu ngua jyo'o Lázaro bi', cha' ngua'ni Jesús cha' ndyu'ú chaca quiya'.

¹⁰ Lo'o li' ngua'ni stu'ba sti jo'ó nu laca loo cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu', cha' lo'o ji'i Lázaro cujuui ngu',

¹¹ cha' xqui'ya nu Lázaro bi', bi' cha' nguxtyanu quiña'a tya'a ngu' judío ji'i sti jo'ó, cha' ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús.

Ngua'ni chi' ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde Jerusalén

12 Quiña'a tsa ñati ndyaa ngu' ta'a bi'. Ca chaca tsa, li' ndyuna ngu' cha' cua lijya ti Jesús nde Jerusalén; bi' cha' ngutu'u ngu' bi' ndyaa ngu' tsa tlyu ti cha' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús.

13 Ndyaa lo'o ngu' ste' nga, lo'o jua'a cuii ngusi'ya ngu' li':

—Cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi Sti na —nacui ngu' ji'i Jesús—. Culacua Ni jinu'u cha' lijya nu'u lo'o chacuayá' ji'i ycui' nu Xu'na na. Masi juani ti, culacua Ni jinu'u cha' nu'u laca Rey nu laca loo ji'i ngu' Israel.

14 Li' ngujui sca huru ji'i Jesús, ndyaa tucua yu chu' huru bi', cha' ndi'ya nscua cha' lo quityi cusu':

15 Ná cutsii cu'ma ngu' ca tyi quichí Sión;
cua lijya nu Xu'na ma,
ntucua yu chu' sca huru.

16 Tyempo li' ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi'. Pana ca tiya' la, lo'o cua ngua lcaa cha' tlyu nu ndyanu cha' cua'ni Jesús lo'o yaa yu lo yuu, nu lo'o ngua tlyu Jesús ca su ntucua yu lo'o ycui' Ni nde cua, li' ndyi'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu, ndyi'u ti' ngu' ji'i cha' nu nscua lo quityi bi' cua sa'ni la; ndyi'u ti' ngu' cha' la cui' jua'a ngua ji'i Jesús.

17 Jua'a ngua li'. Nu ñati nu nguti'i slo Jesús nu lo'o ngusi'ya Jesús ji'i jyo'o Lázaro ca tyuquee su nguatsi' cha' tyu'ú Lázaro chaca quiya', nda ngu' cha' lo'o ngu' quichí ñi'ya nu ngua cha' bi';

18 bi' cha' ngutu'u ñati quiña'a bi', ndyaa ngu' cha' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús tyucuii, cha' cua ndyuna ngu' ñi'ya ngua'ni Jesús cña tonu bi' lo'o Lázaro.

19 Li' nchcui' ngu' fariseo lo'o tya'a ngu':

—Ña'a mā jī'i yu bi'. ¿Ñi'ya cua'ni na juani? Ná caca jī'na tsiya' ti tacu' na cha' jī'i yu bi'. Tyucui ña'a chalyuu ngusñi ngu' cha' jī'i yu juani.

Lijya xi ngu' xa' tsu' ncliyana ngu' jī'i Jesús

²⁰ Lo'o ngu' griego ndyalaa laja ñatī nu ndya'a ta'a bi' nde Jerusalén.

²¹ Ñaa xi ngu' griego bi' slo Felipe li'. Quichī Betsaida laca quichī tyi nu Felipe bi'; nde loyuu su cuentya Galilea, ca bi' ndi'ī quichī bi'. Li' nchcui' ngu' bi' lo'o Felipe:

—Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, cusu', cua nti' ya tyacua tya'a ya xi lo'o Jesús —nacui' ngu'.

²² Li' ngutu'u Felipe ndyaa slo Andrés tya'a quichī tyi; stu'ba ti ndyaa ngu', ndyaa cacha' ngu' jī'i Jesús.

²³ Lo'o li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu':

—Cua ndyalaa hora cha' caca tlyu ycuī' na' lo'o cajaa na', na' nu cua lijyaa chalyuu cha' caca ñatī —nacui' Jesús—.

²⁴ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani, cha' sca si'yu nu ndyataa ngu' ni, ñi'ya laca sca si'yu trigo, tyanu si'yu bi' jua'a ti si ná cataa ngu' jī'i lo yuu —nacui'—. Lo'o cua ndyataa ngu' si'yu bi' lo yuu, li' catsu' scua' si'yu bi', ñi'ya laca si na ngujuī ti. Pana nu lo'o tyucua si'yu bi', quiña'a tsa si'yu tyu'u lo bi' li'.

²⁵ Jua'a laca lo'o ñatī nu nti' xñi cha' 'na —nacui' Jesús—. Cua ña'a ca ñatī nu lye tsa ndu'ni tyaca'a jī'i ycuī' ca ngu', chcuna' chalyuu jī'i ngu'; pana ñatī nu ná ntsii cajaa ngu' xqui'ya na', bi' laca nu caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jī'i ngu'.

26 Lo'o nti' ñati' cua'ni cña 'na —nacuĭ Jesús li'—, nga'a cha' tsaá ngu' mala nti' na' cha' tsaá, cha' li' taca tyi'ĭ msu bi' 'na ca su ndi'ĭ ycuĭ' na'; lo'o ycuĭ' Sti Na' cua'ni chĭ Ni loo ngu' nu cua'ni cña 'na li'.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycuĭ' yu

27 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Quiña'a tsa cha' ncliyacua ti' na' juani. ¿Ha tso'o la si jña na' ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi Sti na' cha' cua'ni Ni cha' ná tyacua cha' cuxi re 'na? Si'i, ná chcuĭ' na' jua'a. Cua ndyalaa hora 'na juani cha' caca lcaa cña nu nga'a cha' caca 'na.

28 Li' nchcui' Jesús lo'o ycuĭ' Ndyosi Sti yu:

—Sti na', tso'o la si caca tlyu ycuĭ' nu'ŭ.

Li' nguañi nchcui' ycuĭ' Ndyosi nde cua. Ndi'ya nchcui' Ni:

—Cua laca ndu'ni tlyu ngu' ji'ĭ ycuĭ' ca na', lo'o jua'a tya caca tlyu la na' chaca quiya' xqui'ya nu'ŭ.

29 Li' nacuĭ nu ñati' quiña'a nu ndi'ĭ cacua ti cha' nguañi nchcui' tyi'yu, ngua ti' ngu'. Xa' la ñati' nacuĭ cha' nde cua ndyu'u cha' nu nda sca xca ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi lo'o Jesús.

30 Pana ndi'ya nacuĭ ycuĭ' Jesús:

—Xqui'ya cu'ma laca cha' nguañi nchcui' ycuĭ' Ndyosi nde cua, si'i xqui'ya na' —nacuĭ Jesús—.

31 Cua ndyalaa hora cha' cua'ni cuayá' Ni ji'ĭ lcaa ñati' chalyuu, nu lo'o tyijiloo na' tsiya' ti ji'ĭ nu xña'a nu laca loo nde chalyuu —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu'—.

32 Lo'o sicua ngu' cuxi jna' ca su ndi'ĭ na' lo yuu, cujuĭ'ĭ ca'a ngu' jna' lo crusi, li' cuane na' ji'ĭ lcaa ñati' cha' xñi ngu' cha' 'na.

33 Jua'a nacuĭ Jesús cha' caca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu caca lo'o cujuĭi ngu' ji'ĭ yu.

34 Li' ngxuhtyacui ngu' cha' lo'o Jesús:

—Cua ndyuna ya lo'o nchcui' ngu' lo' quityi cusu' ji'na, cha' ndi'ya nscua, cha' ná nga'a cha' tye tsa ji'i Cristo, nu ñati tlyu nu ta ycu' Ndyosi ji'i liya —nacu' ngu'—. ¿Ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' nu'u cha' ntsu'u cha' cujui'i ca'a ngu' ji'i lo' crusi, ji'i Cristo nu ya chalyuu cha' caca ñati? ¿Ñi'ya ña'a ñati laca nu Cristo bi'?

35 Li' ngxuhtyacui Jesús cha' lo'o ngu':

—Tya xi ca tsá tya tyi'i na' slo cu'ma, na' nu ta xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati —nacu' Jesús—. Bi' cha' juani yaa ma su nga'a cha' tsa ma lo'o tya xee ti, cha' ná cua'ni nu cuxi ngana ji'i ma, nu cuxi nu nda talya chalyuu. Nu lo'o talya ña'a su ndya'a na, ná jlo ti' na ma nde ndya'a na li'.

36 Lo'o jua'a cu'ma —nacu' Jesús ji'i ngu'—, tso'o la si xñi ma cha' jna' laja lo'o tya ndi'i na' chalyuu, na' nu ta xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i cu'ma ñati chalyuu. Li' tyucui tyiquee ma caca ma ñati ji'i ycu' Ndyosi.

Ndye nchcui' Jesús jua'a lo'o ngu', li' ngutu'u yu ndyaa yu ca su ná quije yu ji'i ngu'.

Suu cha' xqui'ya bi' ná jlya ti' ngu' judío ji'i Jesús

37 Masi cua ngua'ni Jesús quiña'a cha' tlyu slo ñati bi', ná ntaja'a ngu' xñi ngu' cha' nu nchcui' yu.

38 Jua'a ngua cha' caca lcaa cha' nu nguscua jyo'o Isaías lo' quityi ji'i ycu' Ndyosi cua sa'ni la: Ndyosi Xu'na na', nacui' lo' quityi bi' ji'i, ná ntaja'a ngu' re xñi ngu' cha' jinu'u, cha' nu nda ya lo'o ngu'.

Ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti si nu'u ndu'ni cha' tlyu slo ngu'.

Jua'a laca cha' nu nscua lo quityi bi'.

³⁹ Bi' cha' ná ngua ji'i ngu' judío bi' xñi ngu' cha' ji'i Jesús. Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' nu nguscua jyo'o Isaías bi':

⁴⁰ Cua ndacu' ycu' Ndyosi hique ngu' bi', ngua'ni Ni cha' cu'u ti hique ngu' bi'.

Jua'a ngua cha' ná ña'a ngu' ni cha' laca bi', cha' ná caca cuayá' ti' ngu' cha' bi'.

Lo'o jua'a ná ntaja'a ngu' culochu' ngu' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu', bi' cha' ná nchca cui'ya na' cha' clyu ti' ji'i ngu' ji'i cha' cuxi bi' li', nacui' ycu' Ni.

⁴¹ Nguscua jyo'o Isaías jua'a cha' cua ngua tii cha' tlyu tsa caca nu Cristo; cha' ji'i ycu' yu bi' nchcui' jyo'o Isaías li'.

⁴² Lo'o jua'a ngua, ndi'i xi ngu' nu laca cña nu jlya ti' ji'i Jesús; pana ntsii' ngu' bi' ji'i ngu' fariseo, bi' cha' ná ntaja'a ngu' chcu' ngu' cha' ji'i Jesús ca slo ñati. Ntsii' ngu' si cua'a ngu' fariseo ji'i ngu' cha' nga'aa ca tsaa ngu' ne' laa ji'i tya'a ngu' judío.

⁴³ Ndiya la ti' ngu' bi' cha' tso'o ti' chcu' ñati chalyuu cha' ji'i ycu' ngu'. Ná nti' ngu' cha' caca tso'o tyiquee ycu' Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu'.

Tilaca laca nu sta qui'ya ji'i ñati chalyuu

⁴⁴ Li' cui' tsa nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Nu lo'o ngusñi ñati cha' jna' ni, si' ji'i sca ti na' jlya ti' ngu' bi' li'; lo'o ji'i ycu' Ndyosi nu nda 'na lijya nde chalyuu xñi ngu' cha' li' —nacui'—.

⁴⁵ Lo'o ña'a ñati jna', li' ña'a ngu' ji'i ycu' Ni nu nclyo cña jna'.

⁴⁶ Cua lijya na' chalyuu cha' caca na' ñi'ya laca sca xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati. Lo'o xñi ñati

cha' jna', li' nga'aa tyi'i ngu' chalyuu ñi'ya laca si ná ntsu'u xee ne' cresiya ji'i ngu' xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

⁴⁷ Nda na' cha' lo'o ngu'; pana si cuna ngu' cha' bi', lo'o li' ná taquiya' ngu' ji'i cha' bi', si'i na' nu sta qui'ya ji'i ngu' bi' li' —nacui Jesús—. Ná liya na' cha' cua'ni cuayá' na' ji'i ñati chalyuu; cha' cua'ni lyaá na' ji'i ngu', bi' cha' liya na'.

⁴⁸ Pana cua ndyuna ñati lo'o nchcui' na' lo'o ngu'; bi' laca cha' nu tyanu cuentya ji'i ngu', nu lo'o cua'ni cuayá' ycui' Ndyosi ji'i ngu' lo'o cua ndye chalyuu —nacui Jesús—. Ca li' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati nu ná ndaquiya' ji'i cha' nu nchcui' na', nu ná ntaja'a xñi cha' nu nchcui' na' lo'o ngu'.

⁴⁹ Si'i chacuayá' ji'i ycui' ca ti na' nchcui' na' lo'o ñati; ycui' Ndyosi Sti na' nu cua nda jna' liyaa chalyuu, bi' laca nu ngulo cña 'na ñi'ya cha' nu ta na', ñi'ya ña'a cha' nu chcui' na' lo'o ñati —nacui yu—.

⁵⁰ Jlo ti' na' cha' talo tsa lcaa cña nu nda Sti na' cha' cua'ni ma, ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ma si taquiya' ma ji'i cha' bi' —nacui Jesús ji'i ngu'—. Bi' cha' tsa ña'a cha' nu cua nchcui' Sti na' lo'o na', bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani.

13

Ngui'í Jesús quiya' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i

¹ Tyucuaa tsā tya liji cha' caca ta'a pascua bi'; jlo ti' Jesús cha' cua ngulala tyempo ji'i, cha' tyu'u yu chalyuu re tyaa yu ca slo ycui' Ndyosi Sti yu. Xcui' cua ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a ji'i ñati chalyuu nu ngusñi cha' ji'i yu; lo'o ña'a ti tya ntsu'u

tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i ñati bi' li', ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'i.

² Laja li' cua ngua'ni nu xña'a cha' ngua'ya cha' hique Judas sñi' Simón Iscariote cha' cujui' cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' cuxi.

³ Jlo ti' Jesús cha' lcaa cha' nu ntsu'u ji'i ycui' Ndyosi Sti yu cua nda Ni ji'i yu. Lo'o jua'a jlo ti' yu cha' cua ngutu'u yu ca slo ycui' Ndyosi yaa yu chalyuu, cha' cua tyaa ti yu ca slo ycui' Ndyosi chaca quiya'. Masi jlo ti' Jesús cha' bi',

⁴ pana ndatu Jesús to' mesa laja lo'o ndyacu ngu' sii, ngulo yu late' tyucui nu lacu' yu, ndaya' yu chaca late' cha' sca' yu sii' yu;

⁵ li' ngujui'i yu hitya ne' sca tsi'yu, ndyaa ngui'i yu quiya' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nguxquityi yu quiya' ngu' lo'o late' nu ndyaaca' sii' yu.

⁶ Lo'o ndyalaa Jesús ca su ntucua Simón Pedro, li' nchcui' Pedro lo'o yu:

—¿Ha nu'u, cusu'? ¿Ha qui'i nu'u quiya' na'?
—nacui Pedro ji'i.

⁷ —Ná nchca cuayá' ti' nu'u juani ni cha' laca ndyu'ni na' jua'a —nacui Jesús ji'i—, pana ca tiya' la xi caca cuayá' ti' nu'u.

⁸ —Ná caca chacuayá' jinu'u qui'i nu'u quiya' na' tsiya' ti —nacui Pedro li'.

Nguxtyacui Jesús cha' lo'o Pedro li':

—Ná caca tyu'u cha' jinu'u lo'o na' si ná qui'i na' quiya' nu'u —nacui yu.

⁹ —Tso'o lacua, cusu' —nacui Simón Pedro li'—. Si'i quiya' ti na' qui'i nu'u lacua, lo'o ya' na' lo'o scua' que na' xcaata nu'u.

¹⁰ —Lubii tsa tyucui ña'a na si cua ndyaata na chcu —nacui Jesús li'—, nga'aa nti' na caata na

chcu chaca quiya' li'. Pana quiya' ti na tyaati lo'o tyati na ni'i. Lo'o jua'a cu'ma, masi lubii tsa cresiya ji'i ma, tya ntsu'u chaca yu laja cu'ma nu na lubii cresiya ji'i.

¹¹ Jua'a nacui Jesús: “Ntsu'u chaca yu laja cu'ma nu na lubii cresiya ji'i”, nacui, cha' cua jlo ti' Jesús tilaca laca nu kujui' cresiya ji'i yu ji'i ngu' cuxi.

¹² Lo'o ndye ngui'i Jesús quiya' ngu', xa' ndyacu' ste' yu, xa' ndyaa tucua yu to' mesa. Li' nchcui' yu lo'o ngu':

—¿Ha ngua cuayá' ti' ma na laca nu ngua'ni na' lo'o ngui'i na' quiya' ma jua'a? —nacui yu—.

¹³ “Mstru”, ndu'ni ma 'na; “Xu'na ya”, ndu'ni ma 'na, lo'o chañi tsa cha' bi'. Jua'a laca na' cuentya ji'i ma —nacui yu—.

¹⁴ Na' nu laca Xu'na ma, na' nu laca Mstru ji'i ma ni, cua ngui'i na' quiya' ma; bi' cha' jua'a ntsu'u cha' qui'i ycu' ma quiya' tya'a ma —nacui yu—.

¹⁵ Ngua ti' na' cha' ña'a ma ñi'ya nu ngua'ni na', cha' ñi'ya ngua'ni na' lo'o nguxtyucua na' ji'i ma, jua'a ntsu'u cha' cua'ni ma cha' xtyucua ma ji'i tya'a ma —nacui Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—.

¹⁶ Cha' liñi nchcui' na' lo'o cu'ma, cha' ñati nu laca xu'na ngu', bi' laca loo ji'i ngu', si'i msu nu laca loo; ñati nu nelyo cña ji'i nu tsa lquichi, bi' laca loo, si'i nu ndya'a lquichi ti.

¹⁷ Lo'o juani lo'o ngua cuayá' ti' ma lcaa ña'a cha' nu nda ca ti na' lo'o ma, tso'o tsa caca tyiquee ma li', si taquiya' ma ji'i cha' bi' —nacui—.

¹⁸ 'Ná nchcui' na' ji'i lcaa cu'ma. Jlo ti' na' ti ji'i ngusubi na' cha' caca tsa'a ngu' jna' —nacui Jesús—. Tya sa'ni nguscua ngu' sca cha' ji'i ycu'i'

Ndyosi lo quityi ndi'ya: “La cui' ñati nu stu'ba ndyacu tyaja lo'o na', bi' laca nu xuū tya'a lo'o na' juani”; jlo ti' na' cha' nga'a cha' caca cha' bi' —nacui Jesús—.

¹⁹ Na nda ti na' sca cha' lo'o mā juani, nu lo'o tya lyiji caca cha' bi'; lo'o cua ngua jua'a, li' caca jlya ti' mā jna', cha' chañi cha' laca na' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi nu lijya chalyuu, ñi'ya nu ni na' ji'i mā.

²⁰ Ta na' sca cha' liñi lo'o mā —nacui yu—. Nu lo'o taquiya' mā ji'i sca ñati nu ta na' cha' tya'a slo mā, li' stu'ba laca si taquiya' mā jna'; lo'o taquiya' mā jna', li' stu'ba laca si taquiya' mā ji'i ycui' Ndyosi Sti na' nu nda jna' lijya.

Ndacha' Jesús ji'i ngu' tilaca laca nu kujui' cresiya ji'i yu ji'i ngu' xña'a

²¹ Lo'o nhcui' Jesús jua'a, ti' tsa nti' cresiya ji'i yu nda yu cha' lo'o ngu' bi':

—Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani, cha' ntsu'u sca ngu' tya'a mā nu kujui' cresiya 'na ji'i ngu' cuxi —nacui Jesús li'.

²² Ndube tsa ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nguxña'a ngu' ji'i tya'a ngu' li'; ná nda ngu' cuentya tsiya' ti ti ji'i cha' nu nhcui' yu.

²³ Pana ntsiya tsaca lo ngoca' cacua ti su ntucua Jesús; tyaca'a tsa nu qui'yu bi' ji'i Jesús,

²⁴ bi' cha' ngua'ni que ti Simón Pedro ji'i yu bi', nchcuane ji'i:

—¿Ti ji'i nhcui' nu cusu' lo'o nacui jua'a?

²⁵ Bi' cha' ngusni yane nu qui'yu bi' nde chu' ña'a ntsiya ti, cha' caca cacua la ji'i Jesús. Li' nhcui' lo'o Jesús:

—Xu'na, ¿tilaca laca nu bi'? —nacui.

26 —Ndi'yā cua'ni na' —nacuī Jesús ji'ī li'—. Ta'ā na' sa yu'be tyaja 'na ne' ca'ña scuaa re. Ñatī nu ta na' yu'be tyaja bi' ji'ī cha' cacu, nu bi' laca nu ni na' ji'ī mā.

Li' nda'ā Jesús sa yu'be tyaja ne' ca'ña, nda ji'ī Judas, sñi' Simón Iscariote.

27 Lo'o ngusñi Judas ji'ī tyaja bi', la cui' hora bi' ndyatī̄ ycuī' nu xña'ā nu naa Satanás, ndyaa ne' cresiya ji'ī nu Judas bi'. Li' nacuī Jesús ji'ī:

—Yaa clya nu'u lquichī cua hī.

28 Ná tucuī nu ntucua to' mesa ngua cuayá' ti' ni cha' laca nchcui' Jesús lo'o Judas jua'ā.

29 La cui' Judas laca nu laca loo ji'ī cujuī̄ cñi nu tsa tlyu ntsu'u cñi ji'ī lcaa ngu' bi'; bi' cha' ntsu'u ngu' nu ngua ti' cha' cua ngulo Jesús cña ji'ī cha' tsaa cui'ya sca na nu cua'nijo'o ji'ī ngu' cha' caca ta'a; jua'ā ngua ti' xa' la ngu' cha' ntsu'u cña ji'ī Judas cha' tsaa ta mstā ji'ī ngu' ti'i.

30 Bi' cha' lo'o ndye ndyacu Judas tyaja bi', ngutu'u ndyaa ña'ā talya ti li'.

Sca cña cucui cha' cua'ni na

31 Lo'o ngutu'u Judas ndyaa, li' nchcui' Jesús lo'o ñatī nu ndyanu bi':

—Cua ndyu'ni ycuī' Ndyosi cha' caca tlyu na', na' nu cua lijyā chalyuu cha' caca na' ñatī —nacuī yu—. Lo'o ji'ī ycuī' Ni cua'ni tlyu ngu' xqui'ya na' —nacuī—.

32 Nu lo'o ndu'ni na' cha' caca tlyu Sti na' xqui'ya cha' laca na' Sñi' ycuī' Ni, la cui' jua'ā cua'ni Ni cha' caca tlyu la na'; yala ti cua'ni Ni jua'ā.

33 Sñi' na' —nacuī Jesús ji'ī ngu' bi' li'—, tya xi ca tsā tya tyi'ī na' nde chalyuu lo'o mā. Ñi'yā nu ni

na' ji'i ngu' judío tya tsubi', la cui' ti cha' ta na' lo'o mā juani: Tsaana mā jna', pana ná caja chacuayá' tsaā mā ca su tsa'a —nacui yu—.

³⁴ Nde hcui' na' sca cña cucui lo'o mā cha' cua'ni mā: Nga'a cha' tso'o ti tyu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā; ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i mā, la cui' jua'a nga'a cha' tyu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā.

³⁵ Li' caca cuayá' ti' lcaa ñati cha' ñati nu ndyaca tsa'a 'na laca mā, si tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā —nacui Jesús.

Nacui Jesús cha' cua xtyanu ti Pedro ji'i

³⁶ Li' nhcui' Simón Pedro lo'o Jesús:

—Xu'na —nacui—, ¿macala tsaā nu'u?

—Ná caja chacuayá' cha' tya'a nu'u lo'o na' ca su tsa'a —nacui Jesús—. Ca tiya' la tsaā nu'u.

³⁷ Li' nhcuaane Pedro ji'i yu:

—¿Ni cha' laca ná nti' nu'u cha' tya'a na' lo'o nu'u ca su tsaā nu'u juani ti? —nacui—. Cajaa na' si caca clyaá ycu' nu'u.

³⁸ —¿Ha chañi hi cha' tyaja'a nu'u cajaa cha' clyaá na'? —nacui Jesús ji'i—. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'u juani: Lo'o tya lyiji ti xi'ya ndye'e nde tlya, sna quiya' xacui nu'u cha' ji'i ngu' cha' ná nslo nu'u 'na.

14

Ncyu'u Jesús chaca tyucui cucui ji'na

¹ 'Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' mā cuentya 'na —nacui Jesús ji'i ngu' li—. Cua ngusñi mā cha' ji'i ycu' Ndyosi, jua'a xñi tso'o mā cha' jna' li'.

² Quiña'a tsa su tso'o ntsu'u su tyi'i mā ca slo ycu'i Ndyosi Sti na'. Tsa'a na' ca bi' cha' cua'ni cho'o na' su tyi'i mā. Ná nchcui' na' lo'o cu'mā jua'a, si si'i cha' liñi nu nchcui' na' lo'o mā —nacui Jesús—.

³ Lo'o jua'a tsa'a na' cha' cua'ni cho'o na' su tyi'i mā, li' caa na' lo yuu chaca quiya', caqui'ya na' ji'i mā cha' tyi'i mā lo'o na'.

⁴ Cua jlo ti' mā macala su tsa'a na', jlo ti' mā ñi'ya nu cua'ni na' cha' tsa'a ca jua.

⁵ —Cusu' —nacui Tomás—, ná jlo ti' ya macala tsa nu'u. ¿Ñi'ya cua'ni ya cha' quije tyucuii bi' ji'i ya? —nacui ji'i Jesús.

⁶ —Na' laca nu nclyu'u tyucuii —nacui Jesús li'—, na' nclyu'u lcaa cha' nu liñi ca; na' nda chalyuu tso'o ji'i ngu', chalyuu nu ná nga'a cha' tye. Ná taca ji'i ngu' tyalaa ngu' ca slo ycu'i Ndyosi si ná lo'o na' —nacui Jesús—.

⁷ Ndyuloo mā 'na, bi' cha' jua'a cua ndyuloo mā ji'i Sti na' li'; cua ndyuloo mā ji'i Ni juani, cha' cua na'a mā ji'i ycu'i Ni nu lo'o cua na'a mā jna'.

⁸ Li' nchcuane Felipe ji'i Jesús:

—Cusu' —nacui—, culu'u nu'u ji'i Sti nu'u ji'i ya, tsa bi' ti cha' nti' ya.

⁹ —Felipe —nacui Jesús ji'i—, cua tyuu tsa tsa ndi'i na' lo'o cu'mā, ¿ha tya lyiji tyuloo mā jna'? —nacui—. Cua na'a mā 'na, bi' cha' jua'a ji'i Sti na' cua na'a mā li'. ¿Na laca nti' nu'u lo'o ndi'ya nchcui' nu'u lo'o na': Culu'u nu'u ji'i Sti nu'u ji'i ya? —nacui Jesús ji'i Felipe—.

¹⁰ ¿Ha ná jlya ti' mā cha' stu'ba ntsu'u cha' 'na lo'o ycu'i Ndyosi Sti' na'? Lo'o jua'a lcaa hora ndi'i

ycui' Ndyosi Sti na' lo'o na' —nacui—. Si'i cha' nu ngulo hique ti na' nu nchcui' na' lo'o ma; stu'ba ntsu'u cha' ji'i Sti na' lo'o na', lo'o ycui' Ni laca nu nclyo cña 'na, ñi'ya nu cua'ni na'.

¹¹ Xñi ma cha' jna' lacua, cha' nu nacui na' ji'i ma cha' stu'ba ntsu'u cha' 'na lo'o ycui' Ndyosi Sti na'. Si ná caca jlya ti' ma 'na jua'a, li' tso'o masi xqui'ya cña tonu nu ndu'ni na', bi' cha' jlya ti' ma jna' —nacui Jesús—.

¹² Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma juani, cha' lcaa ñati nu xñi cha' jna', taca cua'ni ngu' la cui' ña'a cña tonu nu ndu'ni ycui' na'; lo'o jua'a tlyu la cña caca cua'ni ngu' bi' li', cha' cua' tya'a ti na' ca su ndi'i ycui' Ndyosi Sti na' —nacui Jesús—.

¹³ Bi' cha' juani lcaa cha' nu jña ma ji'i ycui' Ndyosi chacuayá' jna', cua'ni na' cha' bi' —nacui—. Jua'a ji'i ycui' Ndyosi Sti na' cua'ni tlyu ngu', nu lo'o cua'ni tlyu ngu' 'na nu lacā Sñi' ycui' Ni.

¹⁴ Lcaa cha' nu jña ma ji'i Sti na' chacuayá' jna', cua'ni na' cha' bi' li'.

Caa Xtyi'i ycui' Ndyosi xtyucua Ni ji'na

¹⁵ Taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o ma, si chañi cha' ntsu'u tyiquee ma 'na —nacui Jesús—.

¹⁶ Lo'o tya'a na', li' chcui' na' lo'o ycui' Ndyosi Sti na' cha' ta Ni chaca nu xtyucua ji'i ma; bi' laca Xtyi'i ycui' Ndyosi nu laca suu lcaa cha' liñi. Tyanu nu bi' lo'o ma ña'a cuayá' nu tye chalyuu —nacui—.

¹⁷ Ná caca tyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ñati cuxi, cha' ná nchca ña'a ngu' bi' ji'i Ni, ná nslo ngu' tilaca laca ycui' Ni. Nu cu'ma, nslo ma

ji'i Ni xqui'ya cha' ndi'i nu bi' lo'o ma, lo'o jua'a cua tyanu ti Ni ne' cresiya ji'i ma —nacu'i Jesús ji'i ngu'—.

¹⁸ Ná xtyanu na' ji'i ma ycu'i ti ma, ñi'ya si laca ma ñati nu ná tucui ntsu'u ji'i ma —nacu'i—, tya caa na' su ndi'i ma chaca quiya'.

¹⁹ Ca tiya' la xi, li' nga'aa ña'a ñati chalyuu jna'; pana cu'ma, tya ña'a ma jna'. Li' caca tso'o tyiquee ma, xqui'ya cha' lu'ú na'.

²⁰ Lo'o jua'a caca cuayá' ti' ma cha' stu'ba ntsu'u cha' jna' lo'o Sti na', cha' ntsu'u cha' ji'i ma lo'o na' —nacu'i Jesús—, lo'o jua'a ntsu'u cha' jna' lo'o cu'ma.

²¹ Lcaa ñati nu chañi cha' ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jna', bi' laca ñati nu cua'a jyaca ji'i lcaa cha' nu chcu'i na' lo'o ngu'; taquiya' ngu' bi' ji'i cha' bi' —nacu'i—. Lo'o ntsu'u tsa tyiquee ngu' ña'a ngu' jna', jua'a Sti na' ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ngu' bi' li'. Lo'o na', tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a na' ji'i ngu' bi', cuati culu'u na' ji'i ngu' bi' lcaa cha' ñi'ya nu laca ycu'i Na'.

²² Li' nchcu'i nu chaca Judas bi', si'i nu naa Judas Iscariote:

—Nu lo'o nacu'i nu'u cha' culu'u nu'u ñi'ya nu laca ycu'i ca nu'u ji'i cuare ti, ná lo'o ji'i xa' ñati, ¿ñi'ya ta nti' nu'u, Xu'na? —nacu'i nu Judas bi' ji'i Jesús.

²³ —Ñati nu chañi cha' ntsu'u tsa tyiquee jna', taquiya' ngu' ji'i lcaa cha' nu nchcu'i na' lo'o ngu' —nacu'i Jesús—. Lo'o li' tso'o tsa caca tyiquee ycu'i Ndyosi Sti na' ña'a Ni ji'i ngu' bi'. Cuati caa ya lo'o Sti na' cha' tyanu ya lo'o ngu' bi' —nacu'i Jesús—.

24 Pana ñati nu ná ntsu'u tyiquee jna', ná ndaquiya' ngu' tsiya' ti ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ngu'. Cua ndyuna cu'ma cha' nu nda Sti na' 'na cha' culu'u ji'i ma, cha' si'i sca cha' nu nda'ya hique ti na' laca cha' nu nda na' lo'o ma.

25 'Cua nchcui' na' lcaa cha' bi' lo'o tya ndi'i ti na' lo'o ma.

26 Tiya' la li' caca cuayá' la ti' ma lcaa cha', nu lo'o culu'u Xtyi'i ycu'i' Ndyosi cha' bi' ji'i ma —nacui Jesús—. Na cua ta ti ycu'i' Ndyosi Sti na' ji'i Xtyi'i ycu'i' Ni cha' caa Ni chalyuu cha' xtyucua Ni ji'i ma lcaa hora chacuayá' jna'. Lo'o jua'a cua'ni nu bi' cha' tyi'u ti' ma lcaa cha' nu cua nchcui' na' lo'o ma.

27 'Ndi'ya cua'ni na' lo'o ma cha' cua tya'a ti na': cua'ni na' cha' ti ti tyi'i tyiquee ma. Ná nchca ji'i ñati chalyuu tyi'i ti ti ngu', pana ycu'i' na' cua'ni na' cha' ti ti tyi'i ma —nacui Jesús—. Nga'aa culacua tsa ti' ma, nga'aa cutsii ma —nacui—.

28 Cua ndyuna ma lo'o nchcui' na' ndi'ya: “Tya'a na', pana ca tiya' la li' caa na' su ndi'i ma chaca quiya'”. Bi' cha' taca ca cha ti' ma lo'o cuna ma cha' cua tya'a ti na' slo ycu'i' Ndyosi Sti na', si chañi cha' ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jna'. Cua tlyu la cha' nu ntsu'u ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na', sube la cha' jna' —nacui Jesús—.

29 Jua'a ni na' ji'i ma lo'o tya lyiji caca cha' bi'; pana lo'o cua ndya'a na', li' taca jlya ti' ma cha' bi'.

30 'Nga'aa quiña'a tsa cha' chcui' na' lo'o ma juani —nacui Jesús li'—. Cua lijya nu xña'a nu laca loo nde chalyuu, cua lijya nu bi' ca su ndi'i na re. Ná ntsu'u chacuayá' ji'i nu bi' cha' caca loo jna'.

³¹ Pana nga'a cha' caca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji' ycuí' Ndyosi Sti na', bi' cha' ndu'ni na' lcaa cña nu nclyo ycuí' Ni 'na —nacuí' Jesús—. Pana juani tyatū clya mā, ya'a clya mā lo'o na'.

15

Yaca si'yu lo'o sta' yaca si'yu bi'

¹ 'Na' laca ñi'ya laca sca suu yaca nu nda si'yu tyixi, jua'a laca na' —nacuí' Jesús ji' ngu'—. Lo'o ycuí' Ndyosi Sti na' laca nu ca ji' yaca bi'.

² Tso'o tsa ña'asii Sti na' ji' lcaa sta' yaca bi', lo'o na' laca yaca bi'. Ca quiya' sta' yaca nsi'yu Ni ji', nu lo'o ná nda si'yu lo tsiya' ti. Nsubii Ni xi lo yaca nu nda si'yu tso'o, cha' tya quiña'a la si'yu tyu'u lo bi';

³ lo'o jua'a cu'ma ni —nacuí' Jesús—, cua laca ngusubii na' ji' mā nu lo'o ngusñi mā cha' nu nchcui' na' lo'o mā.

⁴ Cua'ni stu'ba tyiquee mā lo'o na', cha' stu'ba ti nchca tyiquee na' lo'o mā. Ndi'ya laca ñi'ya si laca na' sca suu yaca, lo'o jua'a cu'ma laca mā sta' yaca bi' —nacuí'—. Pana sca sta' yaca si'yu ni, nga'aa ta sta' bi' si'yu si si'yu ngu' ji' ca quiya' sta' bi'; sca ti si stu'ba ti caluu sta' bi' ñi'ya ntucua ti ji' suu yaca, li' ta sta' bi' si'yu —nacuí'—. Jua'a lo'o cu'ma, ná taca tyu'u cha' tso'o ne' cresiya ji' mā cha' xtyucua mā ji' xa' ñati si ná stu'ba caca tyiquee mā lo'o na'.

⁵ Ñi'ya laca suu yaca nu nda si'yu tyixi ji', jua'a laca na' cuentya ji' mā, cha' na' laca suu cha' tso'o nu ntsu'u ji' mā —nacuí' Jesús ji' ngu'—. Ñi'ya laca sta' yaca bi', jua'a laca cu'ma, si ngusñi mā cha' na.

Stu'ba ti caca tyiquee ma lo'o na', li' caja quiña'a la cha' tso'o nu tyu'u ne' cresiya ji'i ma su ndi'i ma chalyuu, si laca na' suu cha' tso'o ji'i ma. Ni sca cha' ná caca ji'i ma si ná stu'ba caca tyiquee ma lo'o na' —nacuï Jesús—.

⁶ Culaya' Sti na' ji'i ñati nu ná stu'ba nchca tyiquee ngu' lo'o na', ñi'ya lo'o nchcuaa ngu' sta' yaca nu cua ndyanaa; nxuti'i montón ngu' sta' yaca btyi bi', nsta ngu' ji'i lo quii' cha' tye tyaqui bi'.

⁷ 'Nu lo'o stu'ba ti ntsu'u tyiquee ma lo'o na' —nacuï Jesús—, nu lo'o tyanu cha' nu nchcui' na' ne' cresiya ji'i ma, li' taca jña ma sca cha' ji'i Sti na', lo'o jua'a ta Ni cha' bi' ji'i ma.

⁸ Cua'ni tlyu ngu' ji'i ycuï' Ndyosi Sti na', si ña'a ngu' cha' tso'o tsa ndu'ni ma lo'o xa' ñati. Li' caca cuayá' ti' xa' ñati cha' ñati nu ndyaca tsa'a 'na laca ma —nacuï—.

⁹ Ñi'ya nu ntsu'u tyiquee Sti na' ña'a Ni jna', jua'a ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i cu'ma.

¹⁰ Lcaa tsá tyi'u ti' ma su ndi'i ma cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i ma. Jua'a tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a na' ji'i ma si taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu nda na' lo'o ma. Lo'o jua'a na' —nacuï Jesús— cua ngua'ni na' lcaa cña nu ngulo Sti na' 'na. Jlo ti' na' cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jna' tyucui su ndi'i na'.

¹¹ 'Nchcui' na' jua'a lo'o cu'ma, cha' lo'o ña'a ma cha' chaa ti' na' ndu'ni na' cña ji'i ycuï' Ndyosi Sti na', la cui' jua'a cu'ma, ná nga'a cha' tye cha' caca chaa ti' ma.

¹² Nde laca cña nu ta na' ji'i ma —nacuï Jesús—, cha' tso'o ti caca tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ñati

ma, ñi'ya ntsu'u tyiquee na' ña'aa ji'i ma.

¹³ Si jua'a ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a tso'o na, li' cua'ni lyaá na ji'i ngu' bi', masi cajaa ycu'i na; nga'aa ntsu'u xa' cña tlyu la nu caca cua'ni na cha' xtyucua na ji'i tya'a tso'o na.

¹⁴ Tya'a tso'o na' laca cu'ma si taquiya' ma ji'i cha' nu nda na' lo'o ma —nacui Jesús—,

¹⁵ nga'aa ñacui na' cha' msu jna' laca ma. Sca msu ti ni, ná jlo ti' yu lcaa cña nu ntsu'u ji'i xu'na yu. Ni na' cha' tya'a tso'o na' laca ma, cha' cua ngulu'u na' ji'i ma lcaa cha' nu cua ndyuna na' slo Sti na'.

¹⁶ Si'i cu'ma nu ngusubi ma 'na cha' tya'a ma lo'o na' —nacui Jesús—, na' laca nu cua nchcui' na' lo'o ma clyo. Tya li' ngulo na' cña ji'i ma cha' xcu'i cha' tso'o tyu'u ne' cresiya ji'i ma, cha' jua'a talo cña tso'o nu ndu'ni ma; li' cua'ni Sti na' lcaa cha' nu jña ma ji'i Ni chacuayá' 'na.

¹⁷ Bi' cha' juani ndulo tsa cña re ji'i ma cha' cua'ni ma: cha' tso'o tsa caca tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ñati ma.

Na lya' ti' ñati chalyuu ji'i Jesús lo'o jua'a ji'i ñati ji'i

¹⁸ Tya nchcui' la Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i li':

—Chañi cha' ntsu'u quiya' liye' ti ti' tya'a ñati ma ji'i ma. Ná cube tsa ti' ma li', cua jlo ti' ma cha' tya clyo la jua'a ngua'ni liye' ti' ngu' jna' —nacui Jesús—.

¹⁹ Si cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ñati cuxi nde chalyuu, li' chcu'i' tso'o ngu' lo'o ma, ñi'ya si laca ma tya'a ngu'. Pana juani nga'aa ntsu'u cha' ji'i

mā lo'o cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu, cha' cua ngusubi na' ji'ī mā cha' caca mā ñatī 'na; bi' cha' liye' tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'ī mā —nacuī—.

20 Tyi'u ti' mā cha' nu nchcui' na' lo'o mā tsubi': "Nu laca loo laca nu nclyo cña, si'i ngu' msu ti". Ñi'ya ndu'ni lya' ti' ngu' jna', jua'a cua'ni lya' ti' ngu' ji'ī mā. Ná ndaquiya' ngu' ji'ī cha' nu ngulu'u na' ji'ī ngu', la cui' jua'a ná taquiya' ngu' ji'ī cha' nu chcui' cu'mā lo'o ngu' bi'.

21 Jua'a cua'ni ngu' lo'o cu'mā xqui'ya na' —nacuī Jesús—, cha' ná nslo ngu' tilaca laca nu nda 'na lijya nde chalyuu.

22 'Ná ntsu'u qui'ya ji'ī ngu' bi' lo'o bilya caa na' chcui' na' lo'o ngu'; pana juani ni, nga'aa cua'ni clyu ti' ycuī Ndyosi ji'ī ngu' bi' ji'ī cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

23 Nu lo'o liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna', jua'a ji'ī ycuī Ndyosi Sti na' liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'ī Ni —nacuī Jesús—.

24 Ná ntsu'u qui'ya ji'ī ngu' bi' clyo, pana juani ni, cua nguti'ī na' slo ngu' bi', cua ngua'ni na' cña nu ná caca ji'ī xa' ñatī cua'ni; cua na'a ngu' lcaa ña'a cña tonu nu ngua'ni na', bi' cha' liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna'. Lo'o jua'a ji'ī Sti na' liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'ī Ni, bi' cha' cua ndyanu yabe' hichu' ngu' bi' —nacuī Jesús—.

25 Nga'a cha' caca cha' jua'a, cha' nu nscua lo quityi cusu' ji'ī ngu' bi'; ndi'ya nchcui' cha' bi': "Liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna', masi ná ntsu'u suu cha' ji'ī ngu' cha' cua'ni ngu' jua'a".

26 'Cua'ni na' cha' caa nu laca Xtyi'i ycuī Ni lo yuu, Xtyi'i nu ndu'u slo ycuī Ndyosi —nacuī

Jesús—. Bi' laca nu culu'u ji'i mā lcaa cha' nu liñi ca, bi' laca nu xtyucua ji'i mā lcaa tyempo chacuayá' 'na. Nu lo'o caa nu bi' lo yuu, li' culu'u Ni lcaa cha' liñi nu ntsu'u 'na ji'i mā —nacui Jesús—.

²⁷ Lo'o cu'ma ni, cua nguti'i mā lo'o na' tya clyo, bi' cha' taca ji'i mā chcu'i' liñi mā cha' jna' lo'o xa' ñati.

16

¹ Yala la nchcui' na' lcaa cha' bi' lo'o mā, cha' ná xtyanu mā cha' jna' lo'o cua'ni lya' ti' ngu' ji'i mā,

² masi ná ta ngu' chacuayá' ji'i mā cha' tsa mā ne' laa ji'i ngu' li' —nacui Jesús—. Tyalaa sca tyempo nu culacua ti' ngu' cha' cña tacati cua'ni ngu' si cujuui' ngu' ji'i ngu' tya'a mā.

³ Jua'a cua'ni ngu' bi', cha' ná nslo ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na'; la cui' jua'a ná nslo ngu' jna' —nacui Jesús—.

⁴ Cua nchcui' na' lcaa cha' bi' lo'o mā juani, cha' nu lo'o tyalaa tyempo cuxi bi', li' taca tyi'u ti' mā ñi'ya nu cua nchcui' na' lo'o mā juani.

Cña nu ndu'ni Xtyi'i ycu'i' Ndyosi

'Tya clyo ná nda na' cha' bi' lo'o mā, cha' tya ndi'i na' lo'o mā —nacui Jesús—.

⁵ Pana juani cua tsa'a ti' na' ca su ndi'i ycu'i' Ndyosi Sti na' nu nda 'na lijyaa, masi bilya xcuane mā jna' ma nde tsa'a.

⁶ Xñi'i tsa ti' mā xqui'ya cha' nu nda na' lo'o mā tsa.

⁷ Pana ná cube tsa ti' mā. Cha' liñi nda na' lo'o mā juani —nacui Jesús—, cha' tso'o la tyi'i mā si cua ndya'a na'. Ná caa Xtyi'i ycu'i' Ni nu xtyucua

ji'ḷi mā lcaa tsa si ná tya'a na', cha' nu lo'o tya'a na', li' ta na' ji'ḷi nu bi' caḷ Ni.

⁸ Nu lo'o caḷ Xtyi'i ycu'i' Ndyosi lo yuu chalyuu —nacui' Jesús—, cua'ni Ni cha' cube ti' lcu'a ti tya'a ñati' chalyuu cha' ntsu'u qui'ya nu ngusta ycu'i' Ndyosi ji'ḷi ngu'; jua'a cua'ni Ni cha' tyi'u ti' ñati' jna', cha' liñi tsa laca ycu'i' na'; jua'a cua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' ñati' cha' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' ycu'i' Ndyosi ji'ḷi lcaa ñati' chalyuu —nacui'—.

⁹ Cua'ni Xtyi'i ycu'i' Ni cha' cube ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'ḷi ngu' cuentya ji'ḷi ycu'i' Ndyosi, xqui'ya cha' jlo ti' ngu' cha' ná ndaquiya' ngu' ji'ḷi cha' nu nchcui' na' —nacui' Jesús—.

¹⁰ Lo'o jua'a cua'ni Ni cha' tyi'u ti' ngu' jna' cha' liñi tsa ndu'ni na', cha' liñi tsa cha' nu nchcui' na'; pana cua tsa'a ti na' slo ycu'i' Ndyosi Sti na', lo'o li' nga'aa ña'a mā 'na —nacui'—.

¹¹ Jua'a cua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' ycu'i' Ndyosi ji'ḷi lcaa ñati' chalyuu, xqui'ya cha' cua ngusta Ni yabe' hichu' nu xña'a nu laca loo ji'ḷi ñati' chalyuu.

¹² 'Tya quiña'a la cha' ntsu'u cha' nti' na' chcui' na' lo'o mā nquicha' —nacui' Jesús ji'ḷi ñati' nu ndyaca tsa'a ji'ḷi—, pana ná talo mā cua'a jyaca mā ji'ḷi cha' bi' juani, cha' tucui tsa cha' bi'.

¹³ Nu lo'o caḷ Xtyi'i ycu'i' Ndyosi nu tyu'u nde slo ycu'i' Ni, li' culu'u nu bi' lcaa cha' nu liñi ca ji'ḷi mā; li' chcui' liñi nu bi' lo'o mā lcaa cha' nu cuentya 'na —nacui'—. Ná chcui' nu bi' chacuayá' ji'ḷi ycu'i' ca Ni; tsa ña'a cha' nu cua ndyuna ti Ni ca slo ycu'i' Ndyosi, bi' ti cha' ta nu bi' lo'o mā —nacui' Jesús—. Lo'o jua'a ta nu bi' cha' lo'o mā, lcaa cha' nu caca jna'.

14 Cua'ni tlyu Xtyi'i ycu'i Ni jna'. Lcaa cha' nu culu'u nu bi' ji'i mā, cha' jna' laca bi'; na' laca suu cha' bi' —nacu'i Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—.

15 Lcaa cha' nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi Sti na' cunda Ni 'na; bi' cha' ni na' ji'i mā lacua, cha' lcaa cha' nu culu'u Xtyi'i ycu'i Ndyosi ji'i mā, cha' jna' laca bi'.

Caca chaa ti' na, masi xñi'i tsa ti' na ndi'i na

16 'Ca tiya' la xi, nga'aa ña'a mā jna', xqui'ya cha' tya'a na' slo ycu'i Ndyosi Sti na'; pana tiya' la li' ña'a mā jna' chaca quiya' —nacu'i Jesús.

17 Lo'o li' ntsu'u xi ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús nu ndi'ya nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—Nacu'i nu cusu' cha' ngulala ti cha' nga'aa ña'a na ji'i ycu'i yu —nacu'i ngu' bi'—. Lo'o li' nacu'i yu cha' tiya' la ña'a na ji'i yu chaca quiya'. Lo'o jua'a chaca cha' nacu'i nu cusu', cha' tsa'a yu ca slo ycu'i Ndyosi Sti yu.

18 ¿Ñi'ya ntsu'u ta cha' nu nchcui' nu cusu' jua cha' “tiya' la xi”? —nchcuane ngu' ji'i tya'a ngu'—. Ná jlo ti' na ni cha' laca nchcui' nu cusu' jua'a.

19 Cua jlo ti' Jesús lcaa ña'a cha' nu nti' ngu' xcuane ngu' ji'i, bi' cha' nguxtyacui yu cha' lo'o ngu' bi' li':

—Cua nacu'i na' ji'i mā cha' ca tiya' la xi nga'aa ña'a mā jna', lo'o jua'a ca tiya' la, li' ña'a mā jna' chaca quiya'. ¿Ha xqui'ya cha' bi' nchcui' tsa mā lo'o tya'a mā?

20 Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani —nacu'i Jesús ji'i ngu' bi' li'—, cha' chañi xi'ya mā, chañi cunaa mā nu lo'o cua ndya'a na', masi chaa ti' xa' la ñati chalyuu. Pana ná cube tsa ti' mā, masi xñi'i

ti' ma; caca chaa ti' ma lo'o tyu'ú na' chaca quiya' li'.

²¹ Lo'o cua ndyalaa hora cha' cala sñi' sca nu cuna'a ni —nacuĭ Jesús—, ti'í tsa cña caca ji'ĭ nu cuna'a bi'; pana lo'o ngula cubi' bi', li' cjlyaa ti' nu cuna'a bi' cha' ti'í tsa cña bi' ji'ĭ, tso'o tsa ntsu'u tyiquee cha' cua laca ngula sca ñatĭ.

²² Lo'o jua'a cu'ma —nacuĭ—, xti ti tyempo caca xñi'ĭ ti' ma; pana caa na' caa na'a na' ji'ĭ ma chaca quiya', lo'o li' caca chaa ti' ma chaca quiya'. Ná tucui taca cua'a ji'ĭ ma cha' ná caca chaa ti' ma li'.

²³ 'Nu lo'o tyalaa tyempo bi', nga'aa si'i jna' jña ma sca cha' —nacuĭ Jesús—. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma, cha' lcaa cha' nu jña ma ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi Sti na' chacuayá' 'na, ta Ni cha' bi' ji'ĭ ma —nacuĭ—.

²⁴ Si'ĭ chacuayá' 'na ngüijña ma cha' ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi Sti na' sa'ni la; pana jua'a jña ma cha' ji'ĭ Ni juani, cha' caja cha' bi' ji'ĭ ma, cha' xcui' na caca chaa ti' ma su ndi'ĭ ma li'.

Cua ntijiloo Jesús ji'ĭ nu xña'a

²⁵ 'Xcui' cuiĭ ti nda na' lo'o ma —nacuĭ Jesús—, cha' caca cuayá' ti' ma scaa cha'; pana tyalaa sca tsā lo'o nga'aa si'ĭ cuiĭ ti chcuĭ' na' lo'o ma li', liñi ti ta na' cha' lo'o ma cha' ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi Sti na'.

²⁶ Nu lo'o tyalaa tyempo bi' —nacuĭ—, li' taca jña ma cha' ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi Sti na' chacuayá' 'na. Ná ni na' ji'ĭ ma cha' chcuĭ' na' lo'o Sti na' cuentya ji'ĭ ma, cha' jua'a ta Ni lcaa cha' nu jña ma ji'ĭ Ni;

²⁷ la cui' ycuĭ' Ndyosi Sti na' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'ĭ ma. Ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jna', jua'a jlyaa ti' ma cha' ca slo ycuĭ' Ndyosi ngutu'u na', bi' cha' ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni ji'ĭ ma —nacuĭ—.

28 Nde su ndi'i Sti na' ngutu'u na' lijya na' nde chalyuu; lo'o juani cua tyu'u ti na' chalyuu, tsa'a na' ca slo Sti na' chaca quiya'.

29 Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a bi' lo'o Jesús:

—Tso'o tsa nchca cuayá' ti' ya cha' nu nda nu'u lo'o ya juani —nacuī ngu' ji'i—, nga'aa si'i ñi'ya nchcui' sca cuij ti nda nu'u cha',

30 bi' cha' ná ntsu'u cha' xcuane ngu' ni tsaca cha' jinu'u. Juani tso'o tsa nchca cuayá' ti' ya cha' jlo ti' nu'u lcaa ca cha', bi' cha' jlya ti' ya cha' ca slo ycuī' Ndyosi ngutu'u nu'u.

31 Li' nacui Jesús ji'i ngu':

—¿Ha jlya ti' mā jna' juani? —nacui Jesús—.

32 Cua'a jyaca mā xi ji'i cha' nu chcui' na' re lacua: Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyaca juani cha' tyaa mā toni'i ji'i scaa mā. Li' tyanu na' ycuī' ti na' —nacui—, pana si'i sca ti na' tyanu na', cha' stu'ba ndi'i Sti na' lo'o na'.

33 Cua nda na' lcaa cha' bi' lo'o mā cha' ti' ti tyi'i tyiquee mā xqui'ya na' —nacui—. Nde chalyuu ti'í ti' ñati ña'a ji'i mā. Pana ná cube ti' mā, cua'ni tlyu tyiquee mā; na' laca loo nde chalyuu, cha' cua ntijiloo na' tsiya' ti ji'i nu xña'a.

17

Nchcui' Jesús lo'o ycuī' Ndyosi Sti yu cuentya ji'i ñati ji'i

1 Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' ngxña'a yu nde cua, lo'o jua'a cuij tsa nchcui' yu lo'o ycuī' Ndyosi Sti yu:

—Chcui' na' lo'o nu'u, cha' nu'u laca Sti na' —nacui—. Cua ndyalaa hora 'na cha' cajaan. Lo'o juani cua'ni nu'u cha' caca tlyu la na', cha' laca na'

Sñi' nu'u, cha' li' taca cua'ni na' cha' caca tlyu la ycu' nu'u.

² Na cua nda nu'u chacuayá' jna' cha' caca na' loo ji' lcaa ñati, cha' ta na' chaca chalyuu ji' ñati nu nda nu'u 'na, chalyuu nu ná nga'a cha' tye —nacu' Jesús ji' ycu' Ndyosi Sti yu—.

³ Chalyuu nu ta na' ji' ngu' laca cha' tyuloo ngu' jinu'u, nu'u nu laca sca ti ycu' Ndyosi nu ntucua nde cua; lo'o jua'a tyuloo ngu' jna', cha' laca na' Jesucristo nu nda nu'u lijyaa.

⁴ Nde lo yuu re su nguti' na' cua ngua'ni na' cha' tlyu tsa laca nu'u —nacu' Jesús—, jua'a cua ndye ngua'ni na' lcaa cña nu nda nu'u 'na cha' cua'ni na' ca nde.

⁵ Sti na' laca nu'u, bi' cha' cua'ni nu'u cha' caca tlyu la na', ñi'ya ngua nu lo'o nguti' na' lo'o nu'u tya clyo lo'o tya lyiji xana chalyuu. Cua'ni nu'u cha' caca tlyu na', la cui' ñi'ya laca tlyu nu'u ca su ntucua nu'u.

⁶ 'Lcaa ca cha' ñi'ya laca ycu' nu'u ni, cua ndye nchcui' na' cha' bi' lo'o ñati chalyuu nu cua ngusubi nu'u ji' cha' caca ñati jna', ña'a cuayá' nu ndyuloo tso'o ngu' jinu'u —nacu'—. Ñati jinu'u laca ngu' bi', pana cua nda nu'u ngu' bi' jna'. Cua ndaquiya' ngu' lcaa cha' nu nda nu'u lo'o ngu'.

⁷ Lo'o jua'a ngua cuayá' ti' ngu' juani cha' nu'u laca nu nda lcaa cña nu ngua'ni na', cha' lcaa ca cha' nu ntsu'u jna', na cua nda nu'u jna'.

⁸ Lo'o jua'a cua ngulu'u na' ji' ngu' lcaa cha' nu ngulu'u nu'u 'na —nacu' Jesús—, ndaquiya' tsa ngu' cha' bi' juani. Jlo tsa ti' ngu' cha' ca slo nu'u ngutu'u na' lijyaa, jly ti' ngu' cha' nu'u laca nu cua nda jna' lijyaa.

9 'Sti na', chcuí' na' lo'o nu'u juani —nacuí Jesús—, cha' xtyucua nu'u jí'í ngu' bi'. Ná chcuí' na' jí'í cua ña'a ca ñatí chalyuu, sca ti jí'í ñatí nu nda nu'u jna' chcuí' na' cha' lo'o nu'u, cha' laca ngu' bi' ñatí jinu'u.

10 Lcaa ngu' nu ngusñi cha' 'na, laca ngu' bi' ñatí jinu'u —nacuí—. La cui' ti cha', ñatí jna' laca ngu', xqui'ya cha' laca ngu' ñatí jí'í ycui' nu'u. Lo'o ña'a xa' ñatí chalyuu jí'í ngu' bi', hora ti caca cuayá' ti' ngu' cha' tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u jna'.

11 'Nga'aa tyi'í na' lo yuu chalyuu —nacuí Jesús—, cha' cua tyaa ti na' nde su ntucua nu'u; pana ngu' bi', tya tyi'í la ngu' nde chalyuu. Lubii tsa laca nu'u, Sti na', bi' cha' ndijña na' cha' clyu ti' jinu'u cuentya jí'í ngu' nu cua nda nu'u 'na. Cua nti' na' cha' cua'a nu'u jí'í ngu' bi' lo'o juersa jí'í ycui' nu'u, cha' ná quiñu'u tyiquee ngu'. Ñi'ya nu stu'ba cha' jinu'u lo'o na' —nacuí—, jua'a cua'ni nu'u lo'o ngu' bi', cha' caca stu'ba cresiya jí'í ngu' bi' lo'o tya'a ngu' nu ngusñi cha' jinu'u.

12 Lo'o tya ndi'í na' lo'o ñatí nu nda nu'u 'na —nacuí Jesús—, li' ndaca'a na' jí'í ngu' bi' lo'o juersa jí'í ycui' nu'u. Ná nda na' chacuayá' tyacua cha' cuxi jí'í ngu'; ni tsaca ngu' bi', ná nguna' chalyuu jí'í ngu'. Sca ti nu ñatí nu nguscua tya sa'ni la cha' hcuna' cha' jí'í, bi' laca nu ndye cha' jí'í tsiya' ti, cha' nga'a cha' caca lcaa cha' nu nguscua ngu' lo quityi cusu' cuentya jinu'u.

13 'Bi' cha' juani tyaa na' su ntucua nu'u, Sti na' —nacuí Jesús jí'í ycui' Ndyosi Sti yu—. Lo'o tya ndi'í na' nde chalyuu, li' nda na' cha' bi' lo'o ngu', cha' ñi'ya lo'o chaa ti' ycui' na' re, jua'a caca chaa

ti' ngu' bi' tyucui tyiquee ngu'.

¹⁴ Lcaa cha' nu cua nchcui' nu'u lo'o na', cua nda na' cha' bi' lo'o ngu' bi' —nacuĭ—. Lo'o juani, ñi'ya lo'o liye' ti' ñati chalyuu 'na, jua'a ca liye' ti' ñati ña'a ji'i ngu' bi', xqui'ya cha' ná ntsu'u cha' ji'i ya lo'o nu cuxi nu ntsu'u nde chalyuu.

¹⁵ Bi' cha' chcui' na' lo'o nu'u juani, Sti na' —nacuĭ Jesús—, cha' nti' na' cha' ña'asii nu'u ji'i ngu' bi', cha' ná cua'ni lya' ti' nu xña'a ji'i ngu', masi si'i cha' caa caqui'ya nu'u ji'i ngu' bi' chcui' na' lo'o nu'u.

¹⁶ Jua'a na' lo'o ngu' bi', ná ntsu'u cha' ji'i ya lo'o nu cuxi nu ntsu'u nde chalyuu —nacuĭ—.

¹⁷ Liñi tsa cha' nu nda nu'u, lo'o jua'a tya ta la nu'u cha' liñi bi' lo'o ngu' bi', cha' cha'a cresiya ji'i ngu'; nga'aa si'i cha' cuxi tyu'u tyiquee ngu' bi', ñi'ya lo'o ntsu'u tyiquee ngu' tya sa'ni la.

¹⁸ Ñi'ya nda nu'u 'na cha' liyyaa nde chalyuu —nacuĭ Jesús ji'i ycui' Ndyosi Sti yu—, jua'a cua nda na' ji'i ngu' bi', cha' tsa ngu' culu'u ngu' cha' jinu'u nde lo tyucui ña'a chalyuu.

¹⁹ Lo'o juani ta na' tyucui ña'a ycui' ca na' cuentya ji'i ñati bi', cha' cua'ni na' lcaa cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na' —nacuĭ—. Lo'o jua'a lcaa ñati nu ngusñi cha' jinu'u ni, nti' na' cha' cha'a cresiya ji'i ngu', cha' ta nu'u cha' liñi nu tyanu ne' cresiya ji'i ngu' cuentya jinu'u.

²⁰ Si'i sca ti ji'i ngu' nu cua ngusñi cha' 'na chcui' na' lo'o nu'u —nacuĭ Jesús ji'i ycui' Ndyosi Sti yu—, lo'o chcui' na' cha' ji'i lcaa ñati nu xñi cha' jna' ca tiya' la, nu lo'o chcui' ngu' lo'o ñati bi'; lo'o cha' ji'i ñati bi' chcui' na' lo'o nu'u juani —nacuĭ—.

21 Ndiñña na' jinu'u cha' caca stu'ba cresiya ji'i ngu' bi' lo'o tya'a ngu'. Sti na', ñi'ya stu'ba ntsu'u cha' jinu'u lo'o na', ñi'ya stu'ba nchca tyiquee na' lo'o nu'u, jua'a cua'ni nu'u cha' caca stu'ba tyiquee ngu' bi' lo'o na; li' taca jlya ti' xa' ñati cha' nu'u nda 'na lijyaa —nacuĭ Jesús—.

22 Cua ngua'ni nu'u cha' caca tlyu na' nde chalyuu, lo'o jua'a cua ngua'ni na' cha' caca ñati bi' ñi'ya laca ycui' na'. Ñi'ya lo'o stu'ba tsa nchca tyiquee nu'u lo'o na', jua'a nti' na' cha' caca stu'ba tyiquee ngu' bi' lo'o tya'a ngu'.

23 Nu lo'o stu'ba ti ntsu'u tyiquee na' lo'o ngu' bi', lo'o jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee nu'u lo'o na' —nacuĭ—, li' chañi cha' caca stu'ba cresiya ji'i ngu' lo'o tya'a ngu'. Lo'o li' caca cuayá' ti' xa' ñati chalyuu cha' cua nda nu'u 'na lijyaa lo yuu, cha' ñi'ya lo'o tyaca'a na' jinu'u, jua'a cua'ni tyaca'a nu'u ji'i ngu' nu ngusñi cha' 'na.

24 'Sti na' —nacuĭ Jesús ji'i ycui' Ndyosi Sti yu—, cua nti' na' cha' tyi'i ñati nu nda nu'u 'na ca su tyucua na'. Li' ña'a ngu' bi' 'na nde su tlyu la su nda nu'u 'na, cha' tyaca'a tsa na' jinu'u tya lo'o tya lyiji xana chalyuu.

25 Sti na' —nacuĭ Jesús—, xcui' cha' liñi ndu'ni nu'u. Nslo na' jinu'u, masi ná nslo ñati chalyuu jinu'u. Pana jlo ti' ñati nu ngusñi cha' jna' cha' nu'u laca nu nda 'na lijyaa nde chalyuu.

26 Cua ngulu'u na' ji'i ngu' bi' lcaa cha' nu nda nu'u jna', lo'o jua'a tya cua'ni la na' cha' ca cuayá' tso'o ti' ngu' bi' tilaca laca nu'u. Bi' cha' taca caca tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati ngu', ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee nu'u ña'a nu'u 'na, lo'o li' tyanu

Xtyi'i ycui' na' ne' cresiya ji'i ngu'.

18

Ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús preso

¹ Ndye nchcui' Jesús cha' bi' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, li' ngutu'u Jesús ndyaa yu lo'o ngu'. Nteje tacui ngu' ndyaa ngu' ca chaca tsu' sta'a Cedrón, sca sta'a lati nu nscua to' quichi Jerusalén. Tacala' xi lo yuu nde bi' su ndi'i xi yaca cuiñii ji'i ngu', ca bi' ndyaa Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

² Lo'o nu Judas nu cua ndyujui' cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' cuxi ni, lo'o Judas jlo ti' mala su ndyaa ngu', cha' cua tyuu quiya' ndyu'u ti'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lo'o Jesús ca bi'.

³ Bi' cha' ndyaa lo'o Judas ji'i sca taju sendaru lo'o policia nu nda ngu' tlyu ji'i ndyaa, la cui' sti jo'ó nu laca loo bi' lo'o ngu' fariseo. Lo'o xee lámpara, lo'o quii' quityee, lo'o chcuu cusuu ntucua ya' ngu' ndyaa ngu'. Li' ndyaa lo'o Judas ji'i ngu' bi' ca su ndi'i yaca cuiñii bi'.

⁴ Jlo ti' Jesús lcaa cha' nu nga'a cha' cua'ni ngu' lo'o yu, bi' cha' ndyaa yu ndyacua tya'a yu lo'o ngu' xña'a bi' tyucuii su lijya ngu'. Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ti ji'i lijya ma yaana ma? —nacui yu ji'i ngu' bi'.

⁵ —Ji'i Jesús, ngu' Nazaret, bi' laca nu nclyana ya ji'i —nacui ngu'.

—Na' laca bi' —nacui Jesús ji'i ngu' li'.

Lo'o jua'a stu'ba ti ndu Judas lo'o ngu', nu Judas nu cua ndyujui' cresiya ji'i Jesús ji'i nu ngu' xña'a bi'.

⁶ Lo'o cua nchcui' Jesús cha': "Na' laca bi'", nacui yu, hora ti nguta'achu' ngu' li', ndyaa stii ngu' lo yuu.

⁷ Chaca quiya' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ti ji'i ncllyana ma ndya'a ma? —nacui.

—Ji'i Jesús, ngu' Nazaret, yu bi' laca nu nti' ya —nacui ngu'.

⁸ —Cua ni na' ji'i ma tsá cha' na' laca bi' —nacui Jesús ji'i ngu' li'—. Si jna' ti nti' ma, ta ma chacuayá' tyaa laja ti nu xa' la ngu' tya'a ndya'a na' re.

⁹ Nchcui' Jesús lo'o ngu' jua'a, cha' caca ñi'ya nu cua nchcui' ca Jesús lo'o ycui' Ndyosi Sti yu, nu lo'o cua nacui yu ndi'ya: "Ni tsaca ñati nu cua nda nu'u 'na, ná nguna' ngu' 'na".

¹⁰ Li' ngulo Simón Pedro xlyu cusuu nu nga'a sii', ngujui' Pedro xlyu ji'i ngu', ngusi'yu cu' jyaca la'a tsu' cui sca nu naa Malco; msu ji'i xu'na sti jo'ó laca bi'.

¹¹ Hora ti nchcui' Jesús lo'o Pedro:

—Xco'o clya xlyu cua hi ne' quiji. Na cua nda ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' ji'i ngu' cha' xcube' ngu' 'na. ¿Ha ná tso'o cha' jua'a caca 'na nti' nu'u?

Ndu Jesús nde loo xu'na sti jo'ó

¹² Cua ngua li', lo'o nu sendaru, lo'o xu'na sendaru, lo'o policía ji'i ngu' judío, ntejeya' ngu' ji'i Jesús, tachaa ngusca' ngu' ji'i yu li'.

¹³ Cloy ndyaa lo'o ngu' ji'i yu slo sca nu cusu' nu naa Anás, sti laa Caifás nu ngua xu'na sti jo'ó yija bi'.

¹⁴ La cui' Caifás ngua nu nda cha' lo'o ngu' judío tya tsubi' la cha' caca tso'o la xi ji'i ngu' quichi masi cajaa sca ñati, cha' ná ntsu'u cha' cajaa lcaa ñati li'.

Ndyutsii Pedro cha' tyuloo ji'i Jesús slo ñati

15 Ndyaa'a Simón Pedro lca'a ji'i Jesús tyijyu' ti. Lo'o jua'a chaca nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús, lo'o nu qui'yu bi' lca'a ji'i Jesús. Ndyuloo tso'o nu bi' ji'i sti jo'ó Anás, bi' cha' ndyaa lca'a ji'i Jesús ca nde ni'i tlyu, nu laca to' tyi sti jo'ó bi'.

16 Pana ndyanu Pedro nde liya'; bi' cha' ndyaa nu chaca, ndyaa nchcui' lo'o sca nu cuna'a cua' nu ndu cua' toni'i. Li' ndyaa lo'o ji'i Pedro nde ni'i.

17 Nacu'i nu cuna'a cua' nu ndu toni'i bi' ji'i Pedro:

—¿Ha lo'o nu'u ndyaca tsa'a ji'i yu jua lacua?
—nacu'i nu cuna'a bi' ji'i.

—Si'i na' —nacu'i Pedro.

18 Laja li' nu ngu' msu lo'o ngu' policía bi', cua nguxtyu'u ngu' quii' nchcubi' nde bi', cha' tlya' tsa; ndu ngu' to' lquii' bi', cha' caca chcatsu ngu'. Lo'o Pedro ndu lo'o ngu' bi' li', cha' lo'o nti' caca chcatsu ti' to' lquii'.

Nchcuane sti jo'ó nu laca loo ji'i Jesús

19 Nchcuane sti jo'ó nu laca loo ji'i Jesús li':

—¿Tilaca laca nu ndyaca tsa'a jinu'u? ¿Ñi'ya' cha' laca nu nclu'u nu'u ji'i ngu'?

20 Li' nguxacu'i Jesús cha' ji'i sti jo'ó bi':

—Lcua ti se'i su ndyaa'a na', liñi nchcui' na' lo'o ngu' ña'a cuayá' nu cuna lcaa ñati —nacu'i yu—. Masi ne' laa sube ti, masi ne' laa tlyu, lcaa su ndyu'u ti'i ngu' judío, ca bi' ngulu'u na' ji'i ngu'; ni sca quiya' ná nchcui' na' cuaana ti lo'o ngu'.

21 ¿Ni cha' laca nchcuane nu'u jna'? Cuacha' nu'u ji'i ñati nu cua ndyuna cha' nu nchcui' na' ni

cha' nda na' lo'o ngu' bi'. Jlo ti' ngu' lcaa cha' nu ngulu'u na' ji'i ngu'.

²² Lo'o nchcui' Jesús jua'a, li' ngujui'i ya' sca policia tu'ba yu:

—Ná tso'o xacui nu'u cha' jua'a ji'i sti jo'ó nu laca loo —nacui policia li'.

²³ —Si cuxi ti nchcui' na' ngua ti' mā, cuacha' clya mā 'na ni cha' cuxi laca bi' —nacui Jesús li'—. Pana cua nchcui' na' cha' liñi lo'o mā. ¿Ni cha' laca ngujui'i ya' mā tu'ba na' li'? —nacui Jesús.

²⁴ Li' ngulo nu cusu' Anás cña ji'i ngu' cha' tyaa lo'o ngu' ji'i Jesús, ña'a ndyaaca' ti, slo Caifás, nu laca xu'na sti jo'ó bi'.

Tya chaca quiya' ná ntaja'a Pedro ta cha' liñi lo'o ngu'

²⁵ Laja li' ndu Pedro to' lquii' cha' caca chcatsu ti'. Nchcui' nu xa' ñati' nu ndi'i nde bi' lo'o Pedro li':

—¿Ha lo'o nu'u ndyaca tsa'a ji'i yu jua?

Ná ntaja'a Pedro ta cha' liñi lo'o ngu'.

—Ná lo'o na' —nacui.

²⁶ Lo'o nde bi' ndi'i sca msu ji'i xu'na sti jo'ó bi', la cui' tya'a lo'o nu ngusi'yu cu' Pedro jyaca bi'. Nchcui' msu bi' lo'o Pedro li':

—¿Ha ná cua na'a na' hi' tsaca quiya' tsa lo'o ndyaa nu'u lo'o yu jua ne' yaca cuiñii bi'? —nacui msu bi'.

²⁷ Xa' nchcui' Pedro cha' ná lo'o ndyaa, lo'o la cui' hora li' ngusi'ya ndye'e.

Ngua cuayá' ji'i Jesús slo Pilato

²⁸ Li' ngutu'u ngu' slo Caifás, ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús ca su ndi'i nu gobernador romano nu naa

Pilato. Cua cuxee ti ndyaca li', bi' cha' ná ntaja'a nu ngu' judío bi' tyatí ngu' ne' ni'í jilí gobernador; tacati tsa ndu'ni ngu' bi' xqui'ya ta'a. Ngua ti' ngu' cha' quiñu'u cha' jilí ngu' si tyatí ngu' ne' ni'í jilí ngu' xa' tsu', cha' ná ntsu'u chacuayá' cacu ngu' sii ta'a bi' li';

²⁹ bi' cha' ngutu'u nu naa Pilato, nu laca gobernador bi', ndyaa slo ngu' judío cha' xcuane jilí ngu' ndi'ya:

—¿Ni qui'ya ngusta ma hichu' yu re? —nacui Pilato jilí ngu'.

³⁰ Li' ngxutyacui ngu' cha' lo'o Pilato:

—Si ná ntsu'u qui'ya jilí yu, ná caa lo'o ya jilí yu slo nu'u, cusu' —nacui ngu' jilí.

³¹ —Yaa lo'o ma jilí yu re cha' cua'ni cuayá' ma jilí yu cuentya jilí cha' cusu' nu ntsu'u jilí ycu' ca ma —nacui Pilato jilí ngu' li'.

Nguxacui nu ngu' judío bi' cha' jilí Pilato li':

—Ná ntsu'u chacuayá' jilí ya cha' cujuui ya jilí sca ñati jua'a, cha' ngu' judío laca ya —nacui ngu'.

³² Lo'o ngua'ni ngu' jua'a, li' ngutu'u tucua cha' nu cua nhcui' Jesús lo'o ngu', ñi'ya ña'a cajaa ycu' ca.

³³ Li' ngxutyuu Pilato ndyaa toni'í jilí, ngusi'ya jilí Jesús cha' tyaa slo:

—¿Ha nu'u laca rey nu laca loo jilí ngu' judío? —nacui Pilato jilí Jesús.

³⁴ Nhcui' Jesús lo'o nu cusu' bi' li':

—¿Ha cha' ngua'ya hique ycu' ca nu'u laca cha' cua? ¿Ha xa' ñati ndacha' jinu'u cha' jua'a laca na'? —nacui Jesús jilí Pilato.

³⁵ —¿Ha ngu' judío laca na' nti' nu'u? —nacui Pilato li'—. Jlo ti' nu'u cha' ñati tya'a quichi tyi

nu'u, lo'o jua'a sti jo'ó nu laca loo ji'i ngu', bi' ngu' laca nu cua yaa lo'o jinu'u cha' ca cuaya' jinu'u slo na'.

³⁶ —Si laca na' sca rey jua'a —nacu'i Jesús—, li' cua nxu'u tya'a ngu' tya'a ndya'a na' lo'o ngu' judío jua cha' ná xñi ngu' 'na —nacu'i—. Pana si'i ñati chalyuu laca nu cua ngusta 'na cha' caca na' loo ji'i ngu'.

³⁷ —¿Ha laca nu'u rey lacua? —nacu'i Pilato.

Li' ngxu'tyacui Jesús cha' lo'o nu cusu' bi' chaca quiya':

—Nu'u nacui cha' laca na' rey. Cña nu ntsu'u 'na laca cha' chcu'i liñi na' ji'i lcaa cha' nu ntsu'u slo ycui' Ndyosi lo'o ngu'; bi' cha' ngula na' chalyuu, bi' cha' lijya na' lo yuu cha' chcu'i liñi na' lcaa cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ñati. Cuna ngu' lcaa cha' nu nchcu'i na' si ná ndyacu' hique ngu' ji'i cha' liñi bi'.

³⁸ Li' nchcu'i Pilato lo'o Jesús:

—Ná jlo ti' na' si ntsu'u cha' liñi jua'a nde chalyuu —nacu'i.

Ngulo Pilato cña cha' cujuui ngu' ji'i Jesús

Li' ngutu'u Pilato nde liya', ndyaa nde su ndu nu ngu' judío bi' chaca quiya'.

—Cuentya jna', ná ntsu'u qui'ya ji'i yu jua, ná ntsu'u cha' xcube' na' ji'i yu —nacu'i Pilato ji'i ngu' judío—.

³⁹ Pana cua ngui'i mā cha' ndu'ni lyaá na' ji'i sca ngu' preso lcaa yija lo'o nchca tsā ta'a pascua —nacu'i Pilato li'—. ¿Ha cua nti' mā cha' cua'ni lyaá na' ji'i yu jua nu laca rey ji'i cu'mā ngu' judío?

⁴⁰ Cuii ngusi'ya lo'o ngu' ji'i chaca quiya':

—Si'i ji'i yu jua nti' ya. Ji'i Barrabás cua'ni lyaá nu'u —nacuï ngu'.

Lo'o nu naa Barrabás ni, si'i ñati tso'o laca bi'; tyaala tsa Barrabás, la cui' ñati cuaana laca.

19

¹ Li' ngulo Pilato cña cha' tyaa lo'o ngu' ji'i Jesús, cha' ti'í tsa quiji'i ngu' ji'i yu lo'o juata.

² Ngüiñá ngu' sendaru sca sne' quiche' cha' sta ngu' hique Jesús, li' nda ngu' sca late' cuaa ña'a cha' cacu' yu, ñi'ya ña'a si laca yu rey.

³ Li' lu'ba ti, lu'ba ti ndyaa ngu' slo yu cha' chcuicha' ngu' ji'i yu; na cuiñi ti ngu' cha' ndyu'ni chï ngu' loo yu.

—Tso'o ti tyi'i nu'u, cusu', cha' nu'u laca rey nu laca loo ji'i ngu' judío —ndu'ni ngu' ji'i Jesús li'.

Lo'o li' ngujui'i ya' ngu' loo Jesús.

⁴ Chaca quiya' ngutu'u Pilato ni'i ndyaa su ndi'i ngu' judío.

—Cua lijya yu jua —nacuï Pilato—, lijya lo'o na' ji'i yu jua slo ma chaca quiya', cha' caca cuayá' ti' ma cha' ná ntsu'u qui'ya ji'i yu cuentya jna'.

⁵ Li' ngutu'u Jesús lo'o sne' quiche' ntucua hique yu, lo'o late' cuaa ña'a lacu' yu.

—Ña'a ma ji'i yu cua ña'a —nacuï Pilato li'.

⁶ Lo'o sti jo'ó nu laca loo lo'o msu ji'i ngu' ni, cuii ngusi'ya lo'o ngu' ji'i Pilato lo'o na'a ngu' ji'i Jesús lijya.

—¡Cujuii clya ma ji'i yu! ¡Cujuii clya ma ji'i yu jua! —nacuï ngu' ji'i.

Nhcui' Pilato lo'o ngu' li':

—Ycui' ca mā yaa lo'o mā ji'ḷi yu cha' cujuḷi' ca'a mā ji'ḷi lo crusi —nacui Pilato ji'ḷi ngu'—. Cuentya jna' ná ntsu'u qui'ya ji'ḷi yu.

⁷ Li' nguxacui ngu' judío cha' ji'ḷi Pilato bi':

—Ntsu'u sca cha' ji'ḷi cuare —nacui ngu'—. Cuentya ji'ḷi ya ntsu'u qui'ya ji'ḷi yu, cha' nacui yu cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi; xqui'ya cha' bi' ntsu'u cha' cajaa yu.

⁸ Lo'o ndyuna Pilato cha' bi', ndyutsij tsa yu li'.

⁹ Xa' nguxyuḷi Pilato ndyaa nde ni'ḷi ji'ḷi, nchcuane ji'ḷi Jesús:

—¿Macala ngutu'u nu'u lijya?

Ná nguxacui Jesús cha' ji'ḷi tsiya' ti li'.

¹⁰ —¿Ni cha' laca ná nti' nu'u chcu' lo'o na'? —nacui Pilato ji'ḷi Jesús—. Cua jlo ti' nu'u cha' ntsu'u chacuayá' 'na cha' cua'ni lyaá na' jinu'u, lo'o jua'a ntsu'u chacuayá' 'na cha' cujuui na' jinu'u lo crusi.

¹¹ —Ná ntsu'u chacuayá' jinu'u tsiya' ti cha' caca nu'u loo jna' —nacui Jesús ji'ḷi Pilato—. Ycui' Ndyosi nu laca loo la, bi' laca nu ta chacuayá' ji'na; bi' cha' tlyu la qui'ya ntsu'u ji'ḷi yu nu cua ndyujui' cresiya 'na jinu'u.

¹² Li' nguxana ndyu'ni cña ti' Pilato, si caja ñi'ya nu cua'ni lyaá yu ji'ḷi Jesús. Pana ña'a ti ndu'ni nu ngu' judío bi', cuiḷi ngusi'ya lo'o ngu' ji'ḷi Pilato:

—Si cua'ni lyaá nu'u ji'ḷi nu qui'yu jua ni, li' nga'aa tso'o nu'u cuentya ji'ḷi César nu laca xu'na cu'ma ngu' romano —nacui ngu'—. Cua nacui nu qui'yu jua cha' sca rey laca yu, bi' cha' tya'a cusuḷi yu ji'ḷi César nu laca xu'na mā.

¹³ Lo'o ndyuna Pilato ñi'ya nacui ngu' judío bi', li' ndu'u yu ndyaa tucua yu ca su ndu'ni cuayá' yu

ji'ḷi ngu'. Li' ngulo yu cña cha' caḷ lo'o ngu' ji'ḷi Jesús ca su ntucua yu, la cui' se'ḷi su ntsiya quee cuaja' nu ngua naa Gabata cha'cña ji'ḷi ngu' judío.

¹⁴ Nde hora ngua bi', tsḷ ta'a sḷi ji'ḷi ta'a pascua. Lo'o li' nacui Pilato ji'ḷi ngu' judío:

—Yu re laca rey nu laca loo ji'ḷi ma.

¹⁵ Lye tsa nhcui' ngu' judío lo'o Pilato li':

—¡Yaa lo'o ma ji'ḷi yu! ¡Yaa lo'o ma ji'ḷi yu! Cujuii cya ma ji'ḷi yu lo crusi.

—¿Ha nti' ma cha' cujuii ya ji'ḷi rey nu laca loo ji'ḷi ma? —nacui Pilato ji'ḷi ngu'.

—Nga'aa ntsu'u chaca rey nu laca loo ji'na —nguxacui ngu' ji'ḷi—. Sca ti César laca loo ji'na.

¹⁶ Bi' cha' jua'a ngua li'. Ngulo Pilato cña ji'ḷi sendaru cha' cujuii ngu' ji'ḷi Jesús, cha' cujui'ḷi ca'a ngu' ji'ḷi yu lo crusi li'.

Ngujui'ḷi ca'a ngu' ji'ḷi Jesús lo crusi

¹⁷ Li' ndaya' sendaru ji'ḷi Jesús, ndyaa lo'o ngu' ji'ḷi Jesús ca su cajaa yu. Ngüi'ya Jesús ji'ḷi crusi nu ji'ḷi ycui' ca yu, ndyaa yu li'. Ndyaa lo'o ngu' ji'ḷi yu nde su naa Gólgota cha'cña ji'ḷi ngu' judío, nu jua'a nti' tyu'u cha'cña bi': Su nscua tyijya hique jyo'o.

¹⁸ Ca bi' ngujui'ḷi ca'a ngu' ji'ḷi Jesús lo crusi, lo'o tya tyucuaa tya'a ñati tya'a ndyujuii ngu' ji'ḷi lo'o Jesús; la'a tsu' cui nguxtyu ngu' crusi ji'ḷi tsaca yu, la'a tsu' coca nguxtyu ngu' crusi ji'ḷi chaca yu li'. Crusi ji'ḷi Jesús nguxtyu ngu' cla'be la.

¹⁹ Li' ngulo Pilato cña cha' ndi'ya scua sca cha' hique crusi bi': “Nu nde laca Jesús Nazaret, rey ji'ḷi ngu' judío”. Jua'a cha' nguscua bi'.

²⁰ Quiña'a tsa ngu' judío na'a ji'ḷi cha' nu nscua hique crusi bi', cha' ná tyijyu', to' quichḷi ti ngua

su ndyujuii ngu' ji'i Jesús lo crusi. Sna lo cha'cña ji'i ngu' nscua cha' bi' hique crusi: cha'cña ji'i ngu' judío nscua bi', cha'cña ji'i ngu' latín nscua bi', lo'o cha'cña ji'i ngu' griego nscua bi'.

21 Bi' cha' ndyaa sti jo'ó nu laca loo ji'i ngu' judío, ndyaa cacha' ngu' ji'i Pilato:

—Ná tso'o cha' nguscua nu'u cha' rey laca yu bi', cha' laca yu loo ji'i cuare ngu' judío —nacui ngu'—. Tso'o la si scua nu'u cha' ycu' yu nacui yu cha' laca yu rey ji'i ngu' judío.

22 Li' nguxacui Pilato cha' ji'i ngu':

—Tyanu cha' bi' ñi'ya nu nscua ti, na cua nscua juani —nacui.

23 Lo'o cua ngujui'i ca'a sendaru ji'i Jesús lo crusi, li' ndaya' sendaru bi' ste' yu. Ndi'i jacua tya'a sendaru ca bi' lo'o cua ngusa'be ngu' ste' Jesús cha' caja xi ndaca ji'i ca ta'a jacua ngu'. Lo'o late' tyucui ji'i Jesús ndaya' ngu' ji'i. Ña'a tsa cu' ti ngalya late' bi', ná ntsu'u su ngu'yacua late' bi'.

24 Bi' cha' nacui ngu' ji'i tya'a ngu':

—Ná cusaa' na late' re. Quijya na lo'o tya'a na cha' quije cha' ji'na tilaca nu ca ji'i late' re.

Lo'o jua'a ngua cuayá' ti' na cha' chañi cha' nu nscua lo quityi cusu cua' sa'ni, nu nchcui' ndi'ya: “Cua ngusa'be ngu' ste' na' lo'o tya'a ngu', cua ngüijya ngu' lo'o tya'a ngu' cha' quije cha' ji'i ngu' tilaca nu ca ji'i late' bi'”. Jua'a nacui lo quityi bi', lo'o la cui' jua'a ngua'ni ngu' sendaru bi' li'.

25 Laja li' ndu xtya'a Jesús cacua ti su ngujui'i ca'a ngu' ji'i yu lo crusi bi'. Ndu lo'o sca nu cuna'a tya'a ngula, lo'o María clyo'o Cleofas, lo'o María Magdalena.

26 Na'a Jesús ji'í xtya'a yu, lo'o jua'a na'a yu ji'í sca nu qui'yu nu ndyaca tsa'a ji'í nu tyaca'a tsa ji'í Jesús bi', na'a yu cha' stu'ba ti ndu ngu' cacua ti slo crusi. Li' nacui Jesús ji'í xtya'a yu:

—Ma'a —nacui—, yu cua caca sñi' nu'u juani.

27 Lo'o jua'a nchcui' Jesús lo'o nu qui'yu bi':

—Ma' cusu' cua caca xtya'a nu'u juani.

Li' ndyaa lo'o nu qui'yu bi' ji'í xtya'a Jesús, nda su tyi'í ma' ca toni'í ji'í li'.

Ngujuii Jesús

28 Jua'a ngua lo'o cua ngua tii Jesús cha' cua ngua lcaa cha' nu ntsu'u cha' caca ji'í ycui' yu, li' nacui yu ñi'ya nu nacui sca cha' nu nscua lo quityi cusu':

—Nguityi tsa na' hitya —nacui yu.

29 Nde jua ndu sca te'í vino tiye'. Li' ngujui'í ngu' sca quiche ne' te'í su ntsu'u vino bi', ña'a cuayá' nu ngutsa' tso'o ti; ngusta ngu' quiche bi' si' chcuá cha, ngusicuá ngu' ji'í quiche ña'a cuayá' nu tyalaa ca su ntucua tu'ba Jesús.

30 Lo'o cua nguxcui Jesús vino bi', li' nacui yu:

—Cua ngua lcaa cha'.

Li' ngua'ya tacui hique yu, ngujuii yu li'.

Ndyojo' sendaru chcuá cha sii' Jesús

31 Ta'a sii' pascua ngua, lo'o jua'a ná nti' nu ngu' judío bi', cha' tyanu jyo'o lo crusi chaca tsá. Ndube tsa ti' ngu' cha' tacati tsa tsá ta'a bi'; bi' cha' ndyaa ngu' slo Pilato, ngüijña ngu' cha' ji'í nu cusu' cha' cula'a sendaru tyijya quiya' ngu' nu ndacui lo crusi, cha' cajaa clya ngu' li'. Hasta li' caja ñi'ya nu caca ta'ya ngu' ji'í jyo'o bi' lo yuu.

³² Bi' cha' ndyaa sendaru ca su ndu crusi ji'i tya'a ngujuii Jesús; ngula'a ngu' quiya' su ndyaa ngu' clyo, li' ngula'a ngu' quiya' nu chaca.

³³ Pana lo'o ndyaa ngu' ca su ndu crusi ji'i Jesús, li' na'a ngu' cha' cua laca ngujuii yu, bi' cha' nga'aa ngula'a ngu' quiya' Jesús.

³⁴ Ña'a cuayá' nu ndyojo' sca sendaru chcuá cha sii' Jesús, li' tsiya' ca ndyalú tañi nguxa' lo'o hitya lubii.

³⁵ Lo'o na' nu nscua quityi re, Juan laca na', na'a na' cha' jua'a ña'a ngua cha' bi'. Chañi cha' jlo ti' na', bi' cha' nchcui' na' cha' liñi lo'o cu'ma, cha' lo'o ma taca jlyu ti' ma cha' bi'.

³⁶ Cua ngua jua'a, ñi'ya nu nscua cha' lo quityi ji'i ycui' Ndyosi ndi'ya: “Ná catsa ni tsaca tyijya yu”.

³⁷ Lo'o ntsu'u chaca cha' nu nscua lo quityi bi' nu nchcui' ndi'ya: “Ndyojo' ñati chcuá cha sii' yu, lo'o li' nguxña'a ngu' bi' ji'i nu quicha bi”.

Nguatsi' jyo'o Jesús

³⁸ Nde ngusii la ndyaa tsaca yu nu naa José Arimatea slo nu Pilato bi'. La cui' ñati nu ngua tsa'a ji'i Jesús laca bi', masi cuaana ti ndyaca tsa'a nu José bi'. Ntsii yu si ca cuayá' ti' ngu' judío tya'a quichi tyi yu cha' ndyaca tsa'a yu ji'i Jesús. Ndyaa yu ngüijña yu chacuayá' ji'i Pilato cha' tsa'a lo'o yu ji'i jyo'o Jesús cha' tyatsi', lo'o li' nda Pilato chacuayá' tyaa lo'o yu ji'i. Li' ndyaa José ca su ndu crusi, ndyaa ndyiqui'ya ji'i jyo'o Jesús, cha' tsa'a lo'o yu ji'i ca to' cuaá.

³⁹ Lo'o Nicodemo nguxtyucua ji'i yu, la cui' Nicodemo nu ndyaa slo Jesús talya tya sa'ni xi bi'. Ndyaa lo'o Nicodemo sca yu'ba styi' yaca nu tyixi

xtyi'i; mirra naa sca lo styi' yaca bi', nguxa' lo'o chaca nu naa áloes. Calaa tyii kilo cuayá' ti'i yu'ba bi'.

⁴⁰ Ngusta ngu' na tyixi xtyi'i bi' lo sca late' lati loo, li' ngüixii ngu' late' bi' tyucui ña'a hichu' jyo'o Jesús, ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío nu lo'o nxatsi' ngu' ji'i jyo'o nu ndyijii ji'i ngu'.

⁴¹ Ca su ngujui'i ca'a ngu' ji'i ngu' lo crusi, ca bi' ntsu'u sca lo'o su ndi'i yaca tyacala' ji'i ngu'. Ne' lo'o bi' ntsu'u sca tyuquee nu ngulu ca ti ngu' sii' cua'a cha' caca cuaá ji'i ngu'. Bilya tyatsi' ngu' ne' cuaá bi'.

⁴² Cacua ti ntucua tyuquee bi', bi' cha' ndacua ti nguxatsi' ngu' ji'i jyo'o Jesús li', cha' cua ca talya ti ta'a sii' pascua, cuentya ji'i ngu' judío.

20

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Ndyu'u scua cuacha li', tsá clyo ji'i semana; jua'a tya lyiji quixee tso'o ti, lo'o ngutu'u María Magdalena ndyaa to' cuaá. Na'a cha' cua laca ngutu'u tsu' quee tlyu nu ndyacü' to' cuaá bi',

² bi' cha' ngusna María ndyaa ca su nga'a Simón Pedro lo'o chaca nu qui'yu nu ndyaca tsa'a nu tyaca'a tsa ji'i Jesús. Ndacha' María ji'i ngu' bi':

—Cua ngulo ngu' ji'i jyo'o Xu'na na su nguxatsi' ngu' ji'i ne' tyuquee —nacui María ji'i ngu'—. Ná jlo ti' ya mala ndyaa lo'o ngu' ji'i.

³ Li' ngutu'u Pedro lo'o nu chaca yu, ngusna ngu' ndyaa ngu' nde to' cuaá.

⁴ Tyucuaa ngu' ngusna ngu', pana lye la ngusna nu chaca yu, yala la ngulaa bi' to' cuaá.

⁵ Li' nguxña'a yu ne' tyuquee bi', na'a yu cha' tya ntsiya late' lati loo nu ngüixij ngu' chu' jyo'o, pana ná ndyaa yu ca ne' tyuquee bi'.

⁶ Li' ngulaa Simón Pedro to' cuaá lijya lca'a jil'i nu chaca yu bi'. Hora ti ndyatí Pedro ndyaa ne' tyuquee, na'a cha' ndi'i late' lati loo bi' tyuquee bi'.

⁷ Lo'o jua'a na'a Pedro late' nu ndyacu' loo jyo'o, nguxcu' ti late' bi', ntsiya chaca se'i; nga'aa ntsiya lo'o late' lati loo nu ngüixij chu' jyo'o, ycui' ti late' bi' ntsiya.

⁸ Li' lo'o nu chaca yu nu ngulaa yala la, lo'o yu bi' ndyatí yu ne' tyuquee, ndyaa na'a yu ñi'ya ña'a ne' cuaá. Ca li' jlya tso'o ti' yu;

⁹ li' ngua cuayá' ti' ngu' cha' ñi'ya nu nscua lo quityi cusu' cha' ntsu'u cha' tyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o nguatsi', jua'a ngua cha' bi'.

¹⁰ Li' nguxtyuü ngu', tyucuaa ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesús bi', ndyaa ngu' su ndi'i ngu' tya'a ngua tsa'a ngu'.

Ngutu'u tu Jesús su ndu María Magdalena

¹¹ Pana nu María bi' ni, ndyanu cho' to' tyuquee bi', ndyunaa tsa cho'. Laja lo'o ndyunaa ti cho', li' nguxña'a cho' nde ne' tyuquee bi',

¹² na'a jil'i tucua tya'a xca jil'i ycui' Ndyosi nu ngutu'u yaa nde cua. Ngatí tsa ña'a ste' ngu' nu ndu'u tucua nde bi'. Ca su nguscua jyo'o Jesús tya la ti ti, ca bi' ndyaa tucua ngu'; tsaca yu ndyaa tucua nde su nguscua hique jyo'o bi', chaca yu ndyaa tucua nde su nguscua quiya' yu.

¹³ Li' nchcuane xca bi' jil'i María:

—¿Ni cha' laca lye tsa ndyunaa nu'u?

Li' nguxacu'i María cha' jil'i xca bi':

—Cua ngulo ngu' ji'i jyo'o Xu'na na' —nacui—, lo'o ná jlo ti' na' mala ndyaa lo'o ngu' ji'i ndyaa.

¹⁴ Lo'o ndye nchcui' María lo'o xca bi', nguxña'a cho' nde chu' cho', lo'o li' na'a cho' cha' ndu Jesús nde bi', pana ná ndyuloo María ji'i yu.

¹⁵ Li' nchcuane Jesús ji'i:

—¿Ni cha' laca lye tsa ndyunaa nu'u? —nacui yu ji'i nu Maria bi'—. ¿Ti ji'i nclyana nu'u ndya'a?

Ngua ti' María cha' nu ca ji'i yaca tyacala' laca nu ndu bi', bi' cha' nchcui' lo'o yu li':

—Si nu'u laca nu ngulotsu' ji'i jyo'o nu nguatsi' re, cusu' —nacui ji'i yu—, cua'ni nu'u cha' tso'o cuacha' clya xi 'na mala ndyaa lo'o nu'u ji'i, cha' li' tsa lo'o na' ji'i jyo'o bi' chaca se'i su tso'o la.

¹⁶ —¡María! —nacui Jesús ji'i li'.

Lo'o li' nguxtyacui María na'a su ndu Jesús.

—¡Raboni! —nacui. (Sca cha' hebreo laca; La Mstru 'na, jua'a nti' ñacu' cha' bi'.)

¹⁷ Li' nchcui' Jesús lo'o María:

—Ná cala' nu'u jna' cha' tya lyiji tya'a na' nde cua ca su ntucua Sti na' —nacui—. Nu juani, yaa clya nu'u su ndi'i nu xa' la ñati nu cua ngusñi cha' 'na, yaa cacha' nu'u ji'i ngu' bi', cha' cua tyacui ti na' tya'a na' ca su ntucua ycu' Ndyosi Sti na', nu laca Sti ma. Tya'a na' ca su ntucua ycu' Ndyosi nu Xu'na na', nu bi' nu laca ycu' Ndyosi nu Xu'na ma.

¹⁸ Li' ndyaa María Magdalena su ndi'i ngu' nu ngua tsa'a ji'i, ndyaa cacha' ji'i ngu':

—Cua na'a na' ji'i ycu' nu Xu'na na tsa —nacui.

Lo'o li' nda nu cuna'a bi' cha' lo'o ngu', lcaa ña'a cha' nu cua nacui Jesús ji'i.

Xa' la tyempo lo'o ndu'u tucua Jesús slo ñati ji'i

19 La cui' talya tsa clyo ji'i semana bi', cua nga'a ya' ni'i su ndyu'u ti'i ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús, cha' ntsii ngu' ji'i ngu' judío. Li' yaa Jesús, ndatu slo ngu' bi'.

—Ti ti tyi'i tyiquee ma, ná culacua tsa ti' ma —nacu'i yu ji'i ngu' bi'.

20 Li' ngulu'u Jesús tyuu ya' yu ji'i ngu', ngulu'u yu sii' yu ji'i ngu', su ngua quicha yu. Lo'o na'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i ycu'i nu Xu'na ngu', tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' li'.

21 Chaca quiya' nhcui' Jesús lo'o ngu' li':

—Ti ti tyi'i tyiquee ma, ná culacua tsa ti' ma —nacu'i yu ji'i ngu'—. Ñi'ya lo'o nda Sti na' 'na lijyaa chalyuu, jua'a ta na' ji'i ma cha' tsa ma tyucui ña'a chalyuu.

22 Ngulo tu'u Jesús lo ngu' bi' li'.

—Tyanu Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma juani —nacu'i yu ji'i ngu' bi'—.

23 Cua'ni clyu ti' ycu'i' Ndyosi ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati lo'o hcui' ma lo'o ngu' cha' cua'ni clyu ti' Ni ji'i ngu', lo'o jua'a tyanu qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati lo'o hcui' ma lo'o ngu' cha' ná cua'ni clyu ti' Ni ji'i ngu'.

Na'a Tomás ji'i ycu'i' Jesús

24 Cua ntsu'u sca nu qui'yu tya'a nu tii tyucuaa tya'a ngu', nu naa Tomás nu Culaca'. Ná lo'o Tomás ndi'i lo'o nu xa' tya'a ngu' nu ngua tsa'a bi', nu lo'o ndyaa Jesús slo ngu'.

25 Li' nacui' ngu' tya'a ngua tsa'a ji'i Tomás:

—Cua na'a ya ji'i ycu'i' nu Xu'na na —nacu'i ngu'.
Li' nhcui' Tomás lo'o ngu':

—Lo'o cua na'a na' ca su ngujuo' ngu' clavo ya' ycui', li' jlya ti' na' cha' la cui' yu laca bi' —nacui—. Lo'o cua ndyojo' sne ya' na' cuityu su ngujuo' ngu' clavo ya' yu, lo'o cua ndyojo' ya' na' ca su ntucua cuityu sii' yu, ca li' jlya ti' na' —nacui Tomás.

²⁶ Li' cua ndu'u scua snu' tsa, ndyalaa ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús toni'i chaca quiya'; lo'o Tomás ndi'i lo'o ngu' li'. Cua ndyacū' toni'i, li' ndyatī Jesús ni'i jua'a ti, ndyatū yu slo ngu' bi'. Li' nchcui' yu lo'o ngu':

—Tī ti tyi'i tyiquee ma.

²⁷ Li' nchcui' Jesús lo'o ycui' Tomás:

—Cuaa nu'u ca nde, cojo' sne ya' nu'u su ntucua cuityu ya' na' —nacui—. Ña'a tso'o nu'u su ntucua cuityu ya' na' re. Cuaa nu'u, cojo' ya' sii' na'. Nga'aa cua'ni nu'u cha' ná jlya ti' nu'u 'na, taca jlya tso'o ti' nu'u 'na juani —nacui Jesús.

²⁸ —Xu'na na' laca nu'u, cusu' —nacui Tomás ji'i Jesús—, lo'o jua'a Ndyosi jna' laca nu'u.

²⁹ —Jlya ti' nu'u juani cha' cua na'a nu'u jna' —nacui Jesús ji'i Tomás—, pana tso'o la caca tyiquee ñati nu jlya ti' 'na lo'o bilya ña'a ngu' 'na.

Ni cha' laca cua nscua quityi re

³⁰ Chañi cha' ngua'ni Jesús quiña'a la cha' tlyu cha' cube ti' ñati ji'i ycui' Ndyosi Sti yu. Na'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i cha' bi', masi ná nchcui' quityi re cha' ji'i lcaa cha' bi'.

³¹ Cha' nu nscua lo quityi re ni, nscua bi' cha' taca jlya ti' ma cha' Jesús laca Cristo nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i lijya chalyuu, cha' taca xñi ma cha' ji'i Jesús, cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi.

Li' caja chalyuu tso'o nu ná nga'a cha' tye ji'i ma chacuayá' ji'i ycuí' Jesús.

21

Ngutu'u tucua Jesús su ndu ngu' to' tayu'

¹ Tiya' la xi xa' ngulu'u loo Jesús ji'i nu ngu' nu ngua tsa'a ji'i, nu lo'o ndyaa ngu' nde to' tayu' Tiberias. Ndi'ya ngua cha' bi':

² Tsa tlyu ti ndyaa Simón Pedro, lo'o Tomás nu Culaca', lo'o Natanael ngu' quichi Cana, sca quichi nu ndi'i nde loyuu su cuenta Galilea; lo'o sñi' Zebedeo, lo'o tya tyucuaa tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús, ndyaa ngu' to' tayu' bi'.

³ Li' nacui Simón Pedro ji'i ngu' bi':

—Tsa na cuta cualya —nacui.

—Tsa taju ti na tsa na lacua —nacui ngu' ji'i tya'a ngu' li'.

Ndyatí ngu' ne' yaca ni'i ndyaa ngu' li', pana ná sca na ngujui ji'i ngu' ndyaa ngu' talya bi'.

⁴ Tsa cua cuxee ti chaca tsa, li' ndu Jesús to' tayu'. Tya ntsu'u ngu' lo hitya, pana ná jlo ti' ngu' nu ngua tsa'a ji'i yu si la cui' Jesús laca nu ndu to' tayu' bi'.

⁵ Li' ngusi'ya lo'o Jesús ji'i ngu':

—¿Ha ngujui xi na cacu ma, La?

—Ná sca na ngujui ji'i ya tsiya' ti —nacui ngu' ji'i yu li'.

⁶ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ntsu'u lo hitya bi':

—Cu ma taraya ji'i ma nde la'a tsu' cui, tsu' bi' caja xi cualya ji'i ma —nacui yu.

Ngua'ni ngu' jua'a, lo'o nga'aa ngua ji'i ngu' tyojolaqui ngu' ji'i taraya tyaa nde ne' yaca ni'i bi'; quiña'a tsa cualya ndyatí ne' taraya ji'i ngu'.

⁷ Li' nchcui' nu qui'yu nu ngua tsa'a jì'ì Jesús nu tyaca'a tsa jì'ì yu, nacujì jì'ì Pedro:

—Nu ndu ca bi' laca ycui' nu Xu'na na —nacujì.

Nu lo'o ndyuna Pedro cha' bi', li' ndyacu' ste' cha' quichi' ti ndyu'ni cña, ngutacuā Pedro ndyú lo hitya, ngutu'u to' tayu'!

⁸ Tiya' la ngutu'u nu xa' la ñatì bi' lo'o yaca ni'ì; ndyojolaqui ngu' jì'ì taraya ngutsa'á ntsu'u cualya ne', ngutu'u ngu' to' hitya. Ná tyijyu' ntsu'u ngu' to' tayu' bi', cuayá' sca siyento metro ti ndyaa ngu' lo hitya bi'!

⁹ Lo'o ngua'ya ngu' to' hitya, ngutu'u ngu' ne' yaca ni'ì bi', li' na'a ngu' cha' cua laca ndyu'u tu'u quii' nchcubi'; nscua cualya nchqui'i lo quii', lo'o xi xlyá nscua.

¹⁰ Nchcui' Jesús lo'o ngu' li':

—Tyaa lo'o mā xi cualya nu ngujui jì'ì mā ca nde —nacujì yu jì'ì ngu'!

¹¹ Li' ndyatì Pedro ne' yaca ni'ì, ngujolaqui taraya ngutu'u ca lo yuu btyi; ngutsa'á ne' taraya bi' ntsu'u cualya tonu. Sca siyento cla'be ntucua sna tya'a cualya ndyatì ne' taraya jì'ì ngu', ni ná ngutaa' taraya, masi quiña'a tsa cualya ndyatì ne'!

¹² —Tyaa mā cacu mā msaa —nacujì Jesús jì'ì ngu' bi' li'!

Pana ná tucui ngua ti' xcuane jì'ì: ¿tilaca laca nu'u? Jlo ti' ngu' cha' la cui' Jesús nu Xu'na ngu' laca yu bi'!

¹³ Li' ndyaa Jesús slo ngu', ndaya' xlyá cha' ta yu cacu ngu' bi'; jua'a lo'o cualya nda yu ndyacu ngu'!

14 Cua ngua sna quiya' li' nu ngulu'u loo Jesús ji'i nu ngu' nu ngua tsa'a ji'i, tya lo'o ndyu'ú yu chaca quiya' lo'o ngujuii yu.

Nhcui' Jesús lo'o Simón Pedro

15 Lo'o ndye ngua'ni ngu' msaa, li' nchcuane Jesús ji'i Simón Pedro:

—Simón, sñi' Juan —nacu'i Jesús ji'i—, ¿ha ntsu'u la tyiquee nu'u ña'a jna'? ¿Ha ntsu'u la tyiquee nu'u ña'a ji'i tya'a tso'o nu'u?

Li' nguxacu'i Pedro cha' ji'i Jesús:

—Cua jlo ti' nu'u, Xu'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'aa jinu'u —nacu'i Pedro ji'i.

—Culu'u nu'u cha' 'na ji'i ñati nu ngusñi ca ti cha' bi' lacua, ñi'ya lo'o ña'asii nu'u ji'i na'ni cuañi' scu' nu'u —nacu'i Jesús ji'i Pedro.

16 Xa' nhcui' Jesús lo'o chaca quiya':

—Simón, sñi' Juan —nacu'i—, ¿ha chañi cha' hi cha' ntsu'u tyiquee nu'u ña'a 'na?

—Xu'na, cua jlo ti' nu'u cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'aa jinu'u —nacu'i Pedro ji'i Jesús.

—Ña'asii nu'u ji'i ñati 'na lacua —nacu'i Jesús ji'i li'.

17 Cua ngua sna quiya' nu nchcuane Jesús ji'i:

—¿Ha chañi hi cha' ntsu'u tyiquee nu'u ña'a 'na?

Cua xñi'i ti' Pedro cha' cua sna quiya' nchcuane Jesús ji'i si chañi cha' ntsu'u tyiquee ña'a ji'i yu, bi' cha' nhcui' ndi'ya:

—Lcaa ca cha' jlo ti' nu'u, Xu'na —nacu'i Pedro ji'i yu—. Cua jlo ti' nu'u cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jinu'u.

—Culu'u nu'u cha' 'na ji'i ñati 'na lacua —nacu'i Jesús ji'i—.

18 Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'u juani, cha' nu lo'o ngua cuañi' nu'u ni —nacui Jesús—, li' ngua ji'i ycuí' ca nu'u sca' nu'u juata ndi'i sii' nu'u, ngua jinu'u tsa macala su nti' nu'u tsa li'; pana lo'o casu' nu'u, li' xquiñi' nu'u scu cha' sca' tachaa ngu' xa' chalyuu jinu'u, li' tsa lo'o ngu' jinu'u macala su ná nti' nu'u tsa.

19 Nacui Jesús jua'a cha' caca cuayá' ti' Pedro ñi'ya ña'a cujuu ngu' ji'i ca tiya' la; xqui'ya cha' cajaa Pedro jua'a, bi' cha' lye la cua'ni tlyu xa' ñati ji'i ycuí' Ndyosi li'.

—Tya'a nu'u lo'o na' lacua —nacui Jesús ji'i Pedro li'.

Nu qui'yu nu tyaca'a tsa ji'i Jesús

20 Li' nguxña'a Pedro ca su ndi'i nu xa' la tya'a ngu', na'a cha' lca'a nu qui'yu nu ngua tsa'a ji'i Jesús, nu tyaca'a tsa ji'i yu, lijya lca'a bi' ji'i ngu'. La cui' bi' laca nu tya tsubi' la nguxni yane nde chu' cha' caca cacua la slo Jesús su ndyacu ngu' sii, cha' nchcuane ji'i Jesús ndi'ya: “¿Xu'na, tilaca laca nu cujuu' cresiya jinu'u ji'i ngu' cuxi?” nacui.

21 Na'a Pedro cha' lca'a nu qui'yu bi' ji'i ngu', bi' cha' nchcuane Pedro ji'i Jesús:

—¿Na ca caca ji'i yu bi' nde loo la? —nacui Pedro ji'i.

22 Nguxacui Jesús cha' ji'i Pedro li':

—Ná culacua tsa ti' nu'u —nacui yu ji'i—. Si nti' na' cha' tyanu yu chalyuu re ni jacua' nu tyaa na' chaca quiya', ná ntsu'u cha' cube ti' nu'u ji'i cha' bi' —nacui Jesús—. Nu'u ni, tya'a nu'u lo'o na'.

23 Lo'o ndyuna ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús cha' bi', nchcui' tsa ngu' lo'o tya'a ngu' cha' nga'aa

nscua cha' cajaa nu qui'yu bi' ngua ti' ngu'. Pana liñi la cha', ná nacui Jesús cha' ná cajaa chca; tsa bi' ti cha' nacui yu: “Ná culacua tsa ti' nu'u. Si nti' na' cha' tyanu yu chalyuu re ni jacua' nu tyaa na' chaca quiya', ná ntsu'u cha' cube ti' nu'u”. Tsa bi' ti cha' nda Jesús lo'o ngu'.

²⁴ Lo'o na' laca nu qui'yu nu ngua tsa'a jii Jesús bi'. Na' nguscuā cha' re lo quityi, lo'o jlo ti' na' cha' liñi tsa nchcui' na' lo'o mā. Jlo ti' na' cha' liñi laca lcaa cha' nu nscua na' re.

²⁵ Lo'o jua'a tya ntsu'u quiña'a la cha' nu ngua'ni Jesús; si lo quityi scua ngu' cha' jii lcaa ca cha' nu ngua'ni Jesús nu lo'o yaa yu nde chalyuu, ná tyu'u scua tyucui ña'a chalyuu cha' tyuco'o quityi bi', nti' na'. Tsa lo cua ti cha' nscua na' re.

**Cha' tso'o nu nchcui' ji'i Jesucristo nu xu'na
na
New Testament in Chatino, Tataltepec
(MX:cta:Chatino, Tataltepec)**

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978